

תנ"ך חמ"ד

חומש במדבר

כיתה ה' • כל הספר • מחוון למורה

מה־טבו אה־ליך יַעֲקֹב מִשְׁכַּנְתִּיךָ יִשְׂרָאֵל
(במדבר כ"ד, ה)

חומש במדבר

לתלמיד שלום!

בשנה זו נלמד את חומש במדבר – הספר הרביעי בתורה. נצא יחד עם בני ישראל למסע הגדול במדבר: נכיר את סדר המחנה סביב המשכן, את תפקידי הלויים והכהנים, את המצוות שנצטוו בדרך ואת האירועים שקרו להם בדרכם אל ארץ ישראל.

בחוברת תמצא את הפסוקים עצמם, הסברים, דברי רש"י ומשימות מגוונות. קרא את הפסוקים בעיון, ענה בכתב מלא ובמשפטים שלמים, וחזור אל הפסוק כדי למצוא את התשובה.

עשר הפרשות של ספר במדבר

במדבר	נשא	בהעלותך	שלח לך	קורח
א-ד	ד-ז	יב-כ	טו-יג	יח-טז
חוקת	בלק	פנחס	מטות	מסעי
יט-כב	כב-כה	ל-כה	לב-ל	לו-לג

מה יש בכל יחידה?

חלק ביחידה	מה עושים?
נקרא בכתוב	קוראים את הפסוקים – מקור התשובות
מילים קשות	לומדים את פירוש המילים הקשות
נבין את הכתוב	עונים על שאלות מתוך הפסוקים
רש"י מפרש	לומדים את דברי רש"י ועונים עליהם
מן הכתוב אל החיים	חושבים, מתדיינים וכותבים מה הפסוקים מלמדים אותנו
חזרה	בודקים את עצמנו בסוף כל פרשה

חומש במדבר

תוכן העניינים

5	פרשת במדבר • פרקים א–ד
5	מבוא לספר במדבר
6	פרק א: המפקד
8	פרק א: מספרי השבטים
9	פרק א: שבט לוי
10	פרק ב: סדר החנייה
12	פרק ג: משפחת הכהונה והבכורות
14	פרק ד: משא המשכן
15	חזרה – פרשת במדבר
16	פרשת נשא • פרקים ה–ז
16	פרק ה: קדושת המחנה
18	פרק ו: הנזיר
19	פרק ו: ברכת כהנים
21	פרק ז: קרבנות הנשיאים
22	חזרה – פרשת נשא
23	פרשת בהעלותך • פרקים ח–יב
23	פרק ח: המנורה והקדשת הלויים
26	פרק ט: פסח שני
28	פרק ט–י: סדר מסע המחנות
31	פרק יא: המתאוננים, המן והשליו
34	פרק יב: מעלת נבואת משה
37	חזרה – פרשת בהעלותך
38	פרשת שלח • פרקים יג–טו
38	פרק יג: שליחת המרגלים
41	פרק יד: חטא המרגלים ועונשו
43	פרק טו: נסכים, חלה, המקושש וציצית
46	חזרה – פרשת שלח
48	פרשת קורח • פרקים טז–יח
48	פרק טז: מחלוקת קרח ועדתו
50	פרק טז–יז: העונש והמטה שפרח
53	פרק יח: מתנות כהונה
55	חזרה – פרשת קורח

56	פרשת חוקת • פרקים יט–כב, א
56	פרק יט: פרה אדומה
58	פרק כ: מי מריבה
60	פרק כ: אדום ומות אהרן
62	פרק כא: הנחש הנחושט ושירת הבאר
65	פרק כא: סיחון ועוג
68	חזרה – פרשת חוקת
69	פרשת בלק • פרקים כב, ב – כה, ט
69	פרק כב: בלק שולח לבלעם
72	פרק כב: האתון והמלאך
74	פרק כג–כד: מה טובו אהליך יעקב
77	חזרה – פרשת בלק
79	פרשת פנחס • פרקים כה, י – ל, א
79	פרק כה: פנחס – בריתי שלום
81	פרק כו: מפקד השנה הארבעים
83	פרק כז: בנות צלפחד
86	פרק כז: מינוי יהושע
88	פרק כח–כט: קרבנות התמיד והמוספים
90	חזרה – פרשת פנחס
92	פרשת מטות • פרקים ל, ב–לב
92	פרק ל: נדרים ושבועות
94	פרק לא: מלחמת מדין והכשרת כלים
97	פרק לב: בני גד ובני ראובן
101	חזרה – פרשת מטות
102	פרשת מסעי • פרקים לג–לו
102	פרק לג: מסעי בני ישראל
105	פרק לד: גבולות הארץ
108	פרק לה: ערי הלויים וערי מקלט
111	פרק לו: בנות צלפחד נישאות
114	חזרה – פרשת מסעי

פרשת במדבר • פרקים א–ד

פרשת במדבר

מבוא לספר במדבר

ספר במדבר הוא הספר הרביעי בחמשת חומשי התורה. הוא מספר על מסעם של בני ישראל במדבר – מהשנה השנייה ליציאת מצרים, כשהם חונים במדבר סיני, ועד השנה הארבעים, כשהם עומדים בערבות מואב, על גדות הירדן, מול ארץ ישראל.

שני שמות לספר

במדבר	על שם המילים בפסוק הראשון: "וַיִּדְבֹּר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינִי".
חומש הפקודים	כך קראו לו חז"ל, כי יש בו שני מפקדים (ספירות) של בני ישראל – בתחילת הספר ובפרק כ"ו.

מפת הספר

מקום	זמן	מה קורה שם?
מדבר סיני	השנה השנייה ליציאת מצרים	המפקד, סידור המחנה וההכנות למסע (פרקים א–י)
המסע במדבר	השנה השנייה	תלונות, המרגלים, קורח (פרקים י–יט)
עבר הירדן וערבות מואב	השנה הארבעים	מסע עבר הירדן, בלק ובלעם, פנחס, הכנות לכניסה לארץ (פרקים כ–לו)

ענו על השאלות

- מהו מספרו של ספר במדבר בין חמשת חומשי התורה? הרביעי
- מדוע נקרא הספר "חומש הפקודים"?
תשובה: כי יש בו שני מפקדים (ספירות) של בני ישראל: בתחילת הספר (פרקים א–ד) ובפרק כ"ו.
- השלם: הספר מתחיל כשבני ישראל חונים ב מדבר סיני ומסתיים כשהם בערבות מואב, מול ארץ ישראל.
- כמה שנים עברו בערך מתחילת הספר ועד סופו? כשלושים ושמונה שנים (מהשנה השנייה עד השנה הארבעים)

מה למדנו?

ספר במדבר מתאר את מסע בני ישראל ממדבר סיני (השנה השנייה) ועד ערבות מואב (השנה הארבעים).

פרשת במדבר

הציווי על המפקד

נקרא בכתוב

(א) וַיִּדְבֶּר ה' אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינִי בְּאֶהָל מוֹעֵד לֵאמֹר לַחֲדָשׁ הַשָּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר: (ב) שְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ כָּל־עֵדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתֵם לְבֵית אָבִתָּם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל־זָכָר לְגִלְגֻּלְתָּם: (ג) מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלְיָהּ כָּל־יֹצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצִבְיָתָם אֹתָהּ וְאַהֲרֹן: (ד) וְאַתְּכֶם יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ לְמִטָּה אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית־אֲבֹתָיו הוּא:

(במדבר פרק א', פסוקים א'-ד')

מילים קשות

שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ	ספרו, מנו.
לְמִשְׁפְּחֹתָם	כל שבט לבדו (רש"י: "לידע מנין כל שבט ושבט").
לְבֵית אָבִתָּם	לפי השבט של האב.
לְגִלְגֻּלְתָּם	לפי מספר האנשים (רש"י: על ידי שקלים - כל אחד נתן מחצית השקל).
יֹצֵא צָבָא	מי שיכול לצאת למלחמה.

נבין את הכתוב

1. מתי בדיוק נצטווה משה לספור את בני ישראל? העתק מן הפסוק.

תשובה: "בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ הַשָּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" (פסוק א) - א' באייר בשנה השנייה.

2. היכן נאמר הציווי? במדבר סיני, באוהל מועד

3. את מי סופרים? הקף את התשובה הנכונה.

○ כל בני ישראל ○ כל הזכרים מבן עשרים שנה ומעלה, כל יוצא צבא ○ רק ראשי השבטים

תשובה: כל הזכרים מבן עשרים שנה ומעלה, כל יוצא צבא (פסוק ג).

4. מי עוזר למשה ולאהרן במפקד? (פסוק ד) איש אחד מכל שבט - ראש לבית אבותיו (הנשיא)

רש"י מפרש

וַיִּדְבֹּר - בַּמִּדְבָּר סִינִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ. מִתּוֹךְ חֲבֵתָן לְפָנָיו, מוֹנֶה אוֹתָם כָּל שָׁעָה. כְּשִׁיצְאוֹ מִמִּצְרַיִם, מִנָּאָן (שְׁמוֹת יב, לז); וְכִשְׁנִפְּלוּ בְּעֵגֶל, מִנָּאָן, לִידַע מִנֶּגֶן הַנּוֹתָרִים (שְׁמוֹת לב, לה); כְּשֶׁבֹא לְהַשְׁרוֹת שְׁכִינָתוֹ עֲלֵיהֶם, מִנָּאָם. בְּאֶחָד בְּנִיסָן הַיּוֹסֵם הַמְשֻׁכָּן, וּבְאֶחָד בְּאִיר מִנָּאָם.

5. מה קשה לרש"י? בני ישראל כבר נמנו בספר שמות. מה השאלה שרש"י עונה עליה כאן?

תשובה: מדוע ה' מונה את בני ישראל שוב, אם כבר ספר אותם קודם לכן.

6. לפי רש"י, מדוע ה' מונה את בני ישראל פעמים רבות?

תשובה: מתוך חיבתן לפניו – מפני שהוא אוהב אותם.

7. רש"י מונה שלוש פעמים שבהן נמנו בני ישראל. השלם בטבלה:

פעם	מתי?
ראשונה	<u>כשיצאו ממצרים</u>
שנייה	<u>כשנפלו בעגל – לדעת כמה נותרו</u>
שלישית	<u>כשבא להשרות שכינתו עליהם – באחד באייר, אחרי הקמת המשכן</u>

מן הכתוב אל החיים נקודה למחשבה

אדם סופר שוב ושוב רק דבר שיקר לו מאוד.
רש"י מלמד אותנו שכל אחד מישראל חשוב ויקר לפני ה'.

8. ספר על דבר שיקר לך ושאתה בודק אותו או סופר אותו הרבה. מה זה מלמד על היחס של ה' אל עם ישראל?

תשובה: תשובה אישית. יש להראות את הקשר: כשם שאני שומר על דבר יקר ובודק אותו, כך ה' "סופר" את ישראל מתוך אהבה.

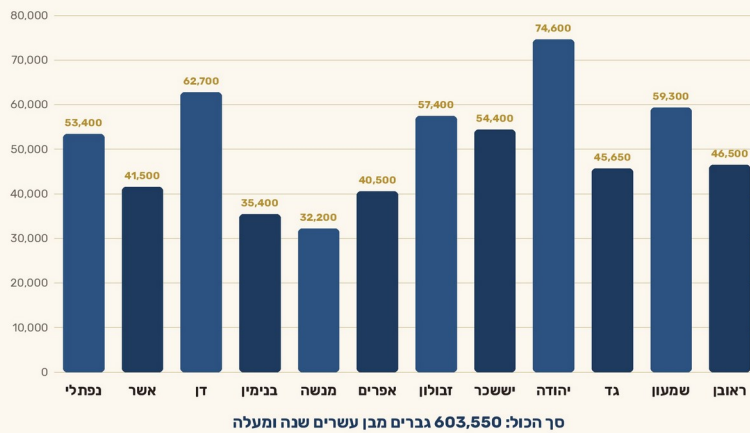
מה למדנו?

ה' ציווה לספור את בני ישראל מבין עשרים ומעלה; הוא מונה אותם מתוך חיבה.

פרשת במדבר

מספרי השבטים

מפקד בני ישראל במדבר סיני (במדבר א, כ-מו)

קריאת התרשים

- איזה שבט הוא הגדול ביותר? יהודה כמה אנשים נמנו בו? 74,600
- איזה שבט הוא הקטן ביותר? מנשה כמה אנשים נמנו בו? 32,200
- שני השבטים של בני יוסף הם אפרים ו מנשה. כמה אנשים נמנו בשניהם יחד? 72,700
- מהו המספר הכולל של בני ישראל שנמנו? (פסוק מו) 603,550
- איזה שבט חסר בתרשים? שבט לוי מדוע? (רמז: פסוקים מז-מט)

תשובה: שבט לוי לא נמנה עם שאר השבטים, כי ה' ציווה: "אך את־מִטָּה לְוִי לֹא תִפְקֹד" (פסוק מט); הלויים נמנו לבדם.

אתגר

- סדר את ארבעת השבטים הגדולים ביותר מן הגדול אל הקטן:

4	3	2	1
<u>זבולון</u>	<u>שמעון</u>	<u>דן</u>	<u>יהודה</u>

מה למדנו?

נמנו 603,550 איש; השבט הגדול - יהודה, הקטן - מנשה; לוי לא נמנה עמם.

פרשת במדבר

שבת לוי – לגיון של מלך

נקרא בכתוב

(מז) והלויים למטה אבתם לא התפקדו בתוכם: **(מח)** וינדבר ה' אל-משה לאמר: **(מט)** אך את-מטה לוי לא תפקד ואת-ראשם לא תשא בתוך בני ישראל: **(נ)** ואתה תפקד את-הלויים על-משכן העדות ועל כל-כליו ועל כל-אשר-לו המה ישאו את-המשכן ואת-כל-כליו והם ישרתהו וסביב למשכן יחנו: **(נא)** ובנסע המשכן יורידו אתו הלויים ובחנת המשכן יקימו אתו הלויים והזר הקרב יומת: **(נב)** וחנו בני ישראל איש על-מחנהו ואיש על-דגלו לצבאתם: **(נג)** והלויים יחנו סביב למשכן העדות ולא-יהיה קצף על-עדות בני ישראל ושמרו הלויים את-משמרת משכן העדות:

(במדבר פרק א', פסוקים מ"ז-נ"ג)

נבין את הכתוב

1. מה תפקידם של הלויים לפי פסוק נ? כתוב שלושה תפקידים.

תשובה: הם מופקדים על משכן העדות ועל כל כליו; הם נושאים את המשכן ואת כליו; הם משרתים אותו וחונים סביב למשכן. כשהמשכן נוסע – הם מורידים אותו, וכשהוא חונה – הם מקימים אותו (פסוק נא).

2. היכן חונים הלויים? סביב למשכן העדות

3. מדוע חונים הלויים סביב המשכן? העתק מפסוק נג.

תשובה: "ולא-יהיה קצף על-עדות בני ישראל" – כדי שלא יתקרב אדם זר אל המשכן ויבוא קצף (כעס) על העם.

רש"י מפרש

אך את מטה לוי לא תפקד – כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לבדו. דבר אחר: צפה הקדוש ברוך הוא שעתידה לעמד גזרה על כל הנמנין מן עשרים שנה ומעלה, שימותו במדבר; אמר: אל יהיו אלו בכלל, לפי שהם שלי, שלא טעו בעגל (במ"ר א, יב).

4. רש"י בותן שתי סיבות לכך שהלויים לא נמנו עם כל ישראל. השלם:

(א) "כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לבדו".

(ב) ה' ידע שתבוא גזרה שכל הנמנים מן עשרים ומעלה ימותו במדבר, ולא רצה שהלויים יהיו בכללם, כי הם לא טעו בעגל.

הידעת?

"לִגְיוֹן שֶׁל מֶלֶךְ" – חיילי המשמר המיוחד של המלך. הם קרובים אל המלך ולכן נספרים לבד.

מן הכתוב אל החיים

5. שבת לוי זכה לתפקיד מיוחד כי לא השתתף בחטא העגל. מה אפשר ללמוד מכך על בחירה נכונה גם כשרבים אחרים טועים?

תשובה: תשובה אישית: מי שעומד בתוקף מול רוב טועה ושומר על נאמנותו לה' זוכה לקרבה ולתפקיד מיוחד.

מה למדנו?

הלויים שומרים ונושאים את המשכן וחונים סביבו; הם נמנו לבד כ"לגיון של מלך".

פרשת במדבר

סדר החנייה – איש על דגלו

נקרא בכתוב

(א) וַיִּדְבֹּר ה' אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר: (ב) אִישׁ עַל־דָּגְלוֹ בְּאַתֶּת לְבֵית אֲבֹתָם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד סָבִיב לְאַהֲל־מוֹעֵד יַחֲנוּ: (ג) וְהַחֲנִים קִדְמָה מִזְרָחָה דָּגֹל מַחֲנֵה יְהוּדָה לְצִבְאָתָם וְנָשִׂיא לְבְנֵי יְהוּדָה נְחֹשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב:
(במדבר פרק ב', פסוקים א'-ג')

מילים קשות

דָּגֹלוּ	הדגל של מחנה שלושה שבטים.
בְּאַתֶּת	בסימנים – לכל שבט סימן (צבע) משלו.
מִנֶּגֶד	ממרחק.
קִדְמָה מִזְרָחָה	לצד מזרח.

רש"י מפרש

בְּאַתֶּת – כל דגל יהיה לו אות, מפה צבועה תלויה בו, צבעו של זה לא קצבועו של זה. צבע כל אחד כגון אבנו הקבועה בחשן, ומתוך כך יכיר כל אחד את דגלו (במ"ר ב, ז) ..

1. מה מוסיף רש"י על המילה "בְּאַתֶּת"? שלכל דגל הייתה מפה צבועה בצבע אחר – כצבע אבנו בחושן

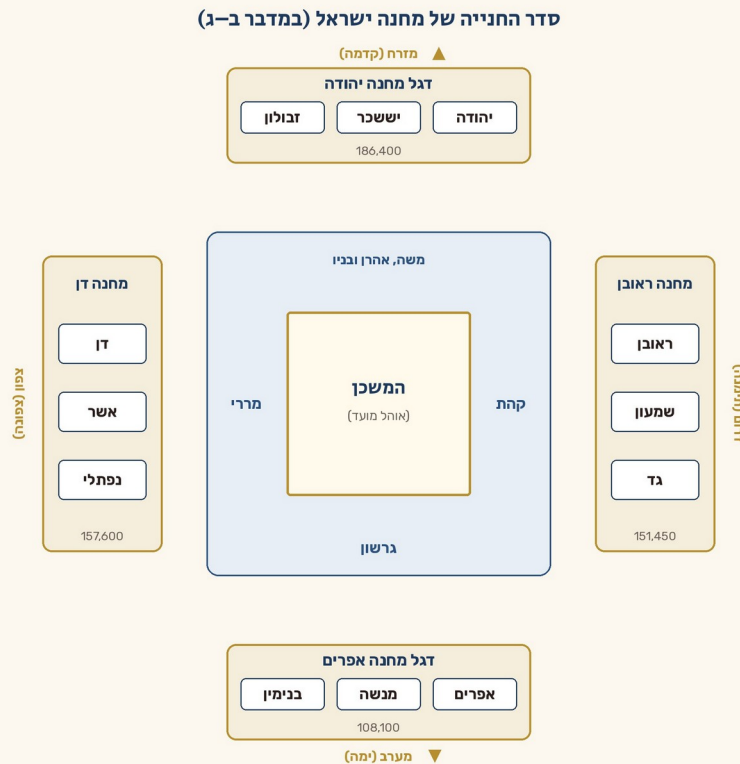
2. לפי רש"י, איך הכיר כל אחד את הדגל שלו?

תשובה: לכל דגל הייתה מפה צבועה, צבעו של כל אחד שונה מצבע חברו, כצבע אבנו הקבועה בחושן; וכך הכיר כל אחד את דגלו.

מפת המחנה

בכל צד של המשכן חנה מחנה של שלושה שבטים, ובתוך – סביב המשכן – חנו הלויים. השלם את השמות החסרים בתרשים (היעזר בפרקים ב-ג).

תשובה: מזרח: יהודה, יששכר, זבולון; דרום: ראובן, שמעון, גד; מערב: אפרים, מנשה, בנימין; צפון: דן, אשר, נפתלי. הלויים: מזרח – משה ואהרן ובניו; דרום – קתה; מערב – גרשון; צפון – מררי.

ענו על השאלות

3. איזה מחנה חנה בצד מזרח ונסע ראשון? מחנה יהודה

4. מי חנו לפני פתח המשכן, בצד מזרח? (פרק ג, לח) משה ואהרן ובניו

5. מה עמד במרכז המחנה? מה זה מלמד על המקום של המשכן בחיי העם?

תשובה: המשכן עמד במרכז. הדבר מלמד שהשכינה ועבודת ה' הן מרכז החיים של עם ישראל, וכל השבטים סביבו.

מה למדנו?

ארבעה דגלים חנו בארבע רוחות סביב המשכן, והלויים בתוך – סביב המשכן.

פרשת במדבר

משפחת הכהונה

נקרא בכתוב

(א) ואלה תולדות אהרן ומשה ביום דבר ה' את־משה בְּהַר סיני: (ב) ואלה שמות בְּנֵי־אהרן הַבֵּכֹר נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאַיִתָּמָר: (ג) אלה שמות בְּנֵי אהרן הַלְהֹנִים הַמְשָׁחִים אֲשֶׁר־מָלֵא יָדָם לַכֹּהֵן: (ד) וַיָּמָת נָדָב וַאֲבִיהוּא לִפְנֵי ה' בְּהִקְרָבָם אֵשׁ זָרָה לִפְנֵי ה' בַּמִּדְבָּר סִינִי וּבָנִים לֹא־הָיוּ לָהֶם וַיָּכֶהוּ אֶלְעָזָר וְאַיִתָּמָר עַל־פְּנֵי אהרן אֲבִיהֶם: (במדבר פרק ג', פסוקים א'-ד')

רש"י מפרש

וְאַלֶּה תוֹלְדוֹת אֶהְרֹן וּמֹשֶׁה - וְאֵינוּ מְזַכֵּיר אֶלָּא בְּנֵי אֶהְרֹן; וְנִקְרְאוּ תוֹלְדוֹת מֹשֶׁה, לְפִי שְׁלֵמֶדֶן תּוֹרָה. מְלַמֵּד שְׁכָל הַמְלַמֵּד אֶת בֶּן חֲבֵירוֹ תּוֹרָה, מַעֲלָה עָלָיו הַכָּתוּב כָּאֵלוּ יִלְדוּ (סנהדרין י"ט ע"ב).

1. הפסוק אומר "תולדות אהרן ומשה", אבל מוזכרים רק בני אהרן. איך מסביר זאת רש"י?

תשובה: משה לימד את בני אהרן תורה, ולכן הם נקראים גם תולדותיו - כל המלמד את בן חברו תורה, מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו.

2. מי מבני אהרן מתו, ומי נשארו לשרת? (פסוקים ד) השלם:

(א) מתו לפני ה': נדב ואביהוא

(ב) כיהנו על פני אהרן אביהם: אלעזר ואיתמר

פרשת במדבר

הלויים במקום הבכורות

נקרא בכתוב

(יא) וַיִּדְבֹּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יב) וְאֲנִי הִנֵּה לְקַחְתִּי אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם: (יג) כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיוֹם הַפֶּתִי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי וְהָיוּ אֲנִי ה':
(במדבר פרק ג', פסוקים י"א-י"ג)

3. למי היו שייכים הבכורות של ישראל, ומדוע? (פסוק יג)

תשובה: הבכורות היו של ה', כי ביום שהכה ה' כל בכור בארץ מצרים הקדיש לו כל בכור בישראל.

4. מי קיבל את התפקיד במקום הבכורות? הלויים

מספר	עובדה (פרק ג, לט-נא)
<u>22,000</u>	מספר הלויים מבן חודש ומעלה
<u>22,273</u>	מספר הבכורות מבן חודש ומעלה
<u>273</u>	כמה בכורות היו יותר מן הלויים?
<u>5 שקלים</u>	כמה שקלים נתן כל בכור נוסף לפדיונו?

הידעת?

מכאן מצוות פדיון הבן: גם היום פודה האב את בנו הבכור מן הכהן בחמישה סלעים (שקלים).

מה למדנו?

בני אהרן נקראים "תולדות משה" כי לימדם תורה; הלויים באו במקום הבכורות.

פרשת במדבר

משא המשכן – משפחות הלויים

נקרא בכתוב

(ד) זאת עבדת בני־קהת באהל מועד קדש הקדשים: (ה) ובא אהרן ובניו בנסע המחנה והורדו את פרקת המסך וכסו־בה את ארון העדת: (ו) ונתנו עליו כסוי עור תחש ופרשו בגד־כליל תכלת מלמעלה ושמו בדיו: (במדבר פרק ד', פסוקים ד'-ו')

מי נשא מה?

קרא את פרק ד ואת פרק ז (פסוקים ו-ט) והשלם את הטבלה.

משפחה	מה נשאה?	איך נשאה?
בני קהת	<u>קודש הקודשים: הארון, השולחן, המנורה, המזבחות וכלי השרת</u>	<u>בכתף</u>
בני גרשון	<u>יריעות המשכן, המכסים, הקלעים והמסך</u>	<u>בשתי עגלות</u>
בני מררי	<u>קרשי המשכן, הבריחים, העמודים והאזנים</u>	<u>בארבע עגלות</u>

רש"י מפרש

קדש הקדשים - המקדש שבכלל: הארון, והשלחן והמנורה, והמזבחות, והפרקת וכלי שרת.

- מה פירוש "קודש הקודשים" בפסוק ד לפי רש"י? הדבר המקודש ביותר: הארון, השולחן, המנורה, המזבחות, הפרוכת וכלי השרת
- מי מכסה את כלי הקודש לפני שבני קהת נושאים אותם? אהרן ובניו - הכהנים
- מדוע לדעתך נשאו בני קהת בכתף ולא בעגלות?

תשובה: כי זו "עבודת הקודש" - הם נושאים את הדברים הקדושים ביותר, ולכן נושאים אותם בכבוד, על הכתף (במדבר ז, ט; רש"י שם).

מן הכתוב אל החיים

- לכל משפחה היה תפקיד אחר, וכולם יחד נשאו את המשכן. תן דוגמה מן הכיתה או מן הבית שבה כל אחד עושה חלק אחר, ויחד מצליחים.

תשובה: תשובה אישית.

מה למדנו?

קהת נשאו את כלי הקודש בכתף; גרשון ומררי - את יתר חלקי המשכן בעגלות.

פרשת במדבר

חזרה – פרשת במדבר

נכון או לא נכון?

משפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
המפקד נערך באחד בחודש השני בשנה השנייה ליציאת מצרים.	<u>נכון</u>	-
שבט לוי נמנה יחד עם כל השבטים.	<u>לא נכון</u>	<u>שבט לוי נמנה לבדו.</u>
מחנה יהודה חנה בצד מזרח.	<u>נכון</u>	-
בני גרשון נשאו את ארון הברית.	<u>לא נכון</u>	<u>בני קהת נשאו את הארון.</u>
כל בכור שלא היה לו לוי במקומו נפדה בחמישה שקלים.	<u>נכון</u>	-

מתח קו

מושג	הסבר
שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ	● מקום חניית הלויים סביב המשכן
לִגְיוֹן שֶׁל מֶלֶךְ	● לשון ספירה ומנייה
מַחֲנֵה לוֹיָהּ	● המשמר הקרוב אל המלך
בְּאֵתָת	● סימנים - מפה צבועה לכל דגל

תשובה: שאו את ראש - לשון ספירה ומנייה; לגיון של מלך - המשמר הקרוב אל המלך; מחנה לווייה - מקום חניית הלויים סביב המשכן; באותות - סימנים, מפה צבועה לכל דגל.

מי אמר? למי?

המשפט	מי אמר?	למי?
"שָׂאוּ אֶת־רֹאשׁ כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל" (א, ב)	<u>ה'</u>	<u>משה (ואהרן)</u>
"אֲךָ אֶת־מִטָּה לְוִי לֹא תִפְקֹד" (א, מט)	<u>ה'</u>	<u>משה</u>

מי אני?

1. אני השבט הגדול ביותר במפקד, וחניתי בצד מזרח: יהודה
2. לימדתי את בני אחי תורה, ולכן הם נקראים "תולדותיי": משה
3. נשאנו את הארון בכתף: בני קהת

פרשת נשא • פרקים ה-ז

פרשת נשא

קדושת המחנה

נקרא בכתוב

(א) וידבר ה' אל-משה לאמר: (ב) צו את-בני ישראל וישלחו מן-המחנה כל-צרוע וכל-זב וכל טמא לנפש: (ג) מזכר עד-נקבה תשלחו אל-מחוץ למחנה תשלחים ולא יטמאו את-מחניהם אשר אני שכן בתוכם: (ד) ויעשו-כן בני ישראל וישלחו אותם אל-מחוץ למחנה כאשר דבר ה' אל-משה כן עשו בני ישראל:
(במדבר פרק ה', פסוקים א'-ד')

רש"י מפרש

וישלחו מן המחנה - שלש מחנות היו שם בשעת חנייתן. תוך הקלעים היא מחנה שכניה; חניית הלויים סביב, כמו שמפורש בפרשת 'במדבר סיני' (במדבר א, נג), היא מחנה לוי; ומשם ועד סוף מחנה הדגלים, לכל ארבע הרוחות, היא מחנה ישראל..

1. מה קשה לרש"י? הפסוק אומר "וישלחו מן המחנה", אבל לא מסביר מאיזה מחנה. רש"י מסביר שהיו שלושה מחנות.

שלושת המחנות (רש"י במדבר ה, ב)

2. השלם לפי רש"י:

(א) תוך הקלעים (חצר המשכן) נקרא מחנה שכינה.

(ב) מקום חניית הלויים סביב המשכן נקרא מחנה לוויה.

(ג) מקום חניית הדגלים נקרא מחנה ישראל.

3. מדוע צריך לשמור על טהרת המחנה? העתק את סוף פסוק ג.

תשובה: "וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת־מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם" – כי ה' שוכן בתוך המחנה.

4. האם עשו בני ישראל כפי שנצטוו? העתק מפסוק ד.

תשובה: "וַיַּעֲשׂוּ כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֶל־מֹשֶׁה כִּן עָשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל".

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

"אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם" – מקום שה' שוכן בו צריך להיות מקום קדוש ונקי. גם בית הכנסת, בית המדרש והכיתה שבה לומדים תורה הם מקומות של קדושה.

5. כתוב שני דברים שאתה יכול לעשות כדי לשמור על כבוד הכיתה ובית הכנסת.

תשובה: תשובה אישית (למשל: שמירה על ניקיון, דיבור מכובד, שמירה על הספרים).

מה למדנו?

היו שלושה מחנות: שכינה, לוויה וישראל; שומרים על קדושתם כי ה' שוכן בתוכם.

פרשת נשא

הנזיר

נקרא בכתוב

(א) וַיִּדְבֹר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי יִפְּלֹא לַנָּדָר נָדָר נָזִיר לְהַזִּיר לַה': (ג) מִיָּנִין וְשֹׁכֵר יָזִיר חֶמֶץ יַיִן וְחֶמֶץ שֹׁכֵר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל־מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וְעֲנָבִים לַחִים וַיִּבְשִׁים לֹא יֹאכַל: (ד) כָּל יָמֵי נָזְרוֹ מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֶּפֶן הַיַּיִן מִחֶרְצָנִים וְעַד־זֶג לֹא יֹאכַל: (ה) כָּל־יָמֵי נָדָר נָזִיר תַּעַר לֹא־יַעֲבֹר עַל־רֹאשׁוֹ עַד־מִלְאֵת הַיָּמִם אֲשֶׁר־יִזְיֵר לַה' קֹדֶשׁ יִהְיֶה גִדּוֹל פָּרַע שְׁעַר רֹאשׁוֹ: (במדבר פרק ו', פסוקים א'-ה')

מילים קשות

יפריש (רש"י) - יקבל על עצמו נדר מיוחד.	נִפְּלֹא
להבדיל ולהפריש את עצמו.	לְהַזִּיר
הגרעינים והקליפה של הענב.	חֶרְצָנִים וְזֶג
סכין גילוח.	תַּעַר
שיער ארוך שלא גוזרים.	פָּרַע

שלושה איסורים

קרא את פסוקים ג-ז והשלם את הטבלה.

האיסור	מה אסור על הנזיר?	פסוק
1	<u>יין, שכר וכל מה שיוצא מן הגפן - ענבים לחים ויבשים, חרצנים וזג</u>	<u>ג-ז</u>
2	<u>לגלח את שיער ראשו - "תער לא יעבר על-ראשו"</u>	<u>ה</u>
3	<u>להיטמא למת - אפילו לאביו ולאמו, לאחיו ולאחותו</u>	<u>ז-י</u>

רש"י מפרש

נָדָר נָזִיר - אִין נָזִירָה בְּכָל מְקוֹם אֶלָּא פְּרִישָׁה; אַף כָּאן, שְׁפָרַשׁ מִן הַיַּיִן (ספרי כג).
לְהַזִּיר לַה' - לְהַבְדִּיל עֲצָמוֹ מִן הַיַּיִן לְשֵׁם שְׁמִים (שם כב).

1. לפי רש"י, מה פירוש המילה "נזיר"? מי שפורש - מבדיל את עצמו מן היין לשם שמיים

2. איך מתאר הכתוב את הנזיר בכל ימי נזרו? העתק מסוף פסוק ה.

תשובה: "קדש יהיה" (וגם בפסוק ח: "קדש הוא לה").

מן הכתוב אל החיים

3. הנזיר מוותר על דברים מותרים כדי להתקרב לה'. האם קרה לך שוויתרת על משהו כדי להצליח במשהו חשוב יותר? כתוב.

תשובה: תשובה אישית.

מה למדנו?

הנזיר אסור ביין ובכל היוצא מן הגפן, בתגלחת ובטומאת מת - "קדש יהיה".

פרשת נשא

ברכת כהנים

נקרא בכתוב

(כב) וינדב ה' אל־מִשֶׁה לֵאמֹר: (כג) וַיְבָרֶךְ אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִבְרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם: (כד) יִבְרַכְךָ ה' וְיִשְׁמְרֶךָ: (כה) יָאֵר ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּחְנֶךָ: (כו) יִשָּׂא ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיִשֶּׂם לְךָ שָׁלוֹם: (כז) וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם: (במדבר פרק ו', פסוקים כ"ב-כ"ז)

רש"י מפרש

אמור - מלא: לא תברכם בחפזון ובהילות, אלא בכונה ובלב שלם (תנחומא י).

יברכך - שיתברכו נכסיד (ספרי מ).

וישמרך - שלא גבואו עליך שודדים לטל ממונד.

יאר ה' פניו אליך - יראה לך פנים שוחקות, פנים צהבות (במ"ר יא, ו).

ויחנך - יתן לך חן (ספרי מא; תנחומא י).

ישא ה' פניו אליך - יכבש כעסו (ספרי מב; במ"ר יא, ז).

שלוש הברכות

הפסוק	הברכה	פירוש רש"י
כד	יְבָרְכְךָ ה' וְיִשְׁמְרְךָ	<u>שיתברכו נכסיו, ושלא יבואו עליך שודדים לקחת ממנו</u>
כה	יָאֵר ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחְנֶנְךָ	<u>יראה לך פנים שוחקות (שמחות), ויתן לך חן</u>
כו	יֵשָׂא ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיִשֶּׂם לְךָ שְׁלוֹם	<u>יכבוש כעסו; ויתן לך שלום</u>

ענו על השאלות

1. מי מברכים את ישראל? אהרן ובניו – הכהנים
2. לפי רש"י, איך צריכים הכהנים לברך? בכוונה ובלב שלם, לא בחיפזון
3. מי באמת נותן את הברכה? העתק מפסוק כז. "וְאֲנִי אֲבָרְכֶם" – ה'
4. היכן שומעים היום את ברכת כהנים? בבית הכנסת, בתפילה – כשהכהנים עולים לדוכן

הידעת?

בארץ ישראל נושאים הכהנים את כפיהם ומברכים את העם בכל יום בתפילת שחרית. לפני הברכה הלויים נוטלים את ידי הכהנים.

5. הברכה האחרונה בברכת כהנים היא ברכת השלום. מדוע לדעתך היא באה בסוף?

תשובה: תשובה אישית; למשל: השלום הוא הכלי שמחזיק את כל הברכות – בלי שלום אין לברכות קיום (על פי חז"ל: "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום").

יצירה

6. כתוב ברכה שהיית רוצה לברך בה את משפחתך או את חבריך, בהשראת ברכת כהנים.

תשובה: תשובה אישית.

מה למדנו?

הכהנים מברכים את ישראל בכוונה ובאהבה, וה' הוא המברך: "וְאֲנִי אֲבָרְכֶם".

פרשת נשא

קרבנות הנשיאים

נקרא בכתוב

(א) ויהי ביום כלות משה להקים את-המשכן וימשח אתו ויקדש אתו ואת-כל-כליו ואת-המזבח ואת-כל-כליו וימשחם ויקדש אתם: (ב) ויקריבו נשיאי ישראל ראשי בית אבתם הם נשיאי המטות הם העמדים על-הפקדים: (ג) וביאו את-קרבנם לפני ה' שש-עגלת צב ושני עשר בקר עגלה על-שני הנשאים ושור לאחד ויקריבו אותם לפני המשכן: (ד) ויאמר ה' אל-משה לאמר: (ה) קח מאתם והיו לעבד את-עבדת אהל מועד ונתתה אותם אל-הלויים איש כפי עבדתו:

(במדבר פרק ז', פסוקים א'-ה')

רש"י מפרש

הם נשיאי המטות - שהיו שוטרים עליהם במצרים והיו מכים עליהם, שנאמר: "ויכו שטרי בני ישראל" וגומר (שמות ה, יד; ספרי מה).
 הם העמדים על הפקדים - שעמדו עם משה ואהרן כשמונו את ישראל, שנאמר: "ואתכם יהיו" וגומר (במדבר א, ד).
 שש עגלת צב - אין צב אלא מחפים.

1. מה מוסיף רש"י על המילים "הם העמדים על הפקדים"? (פסוק ב)

תשובה: שהם עמדו עם משה ואהרן כשמונו את ישראל במפקד.

2. מי היו הנשיאים לפי רש"י? השוטרים שהיו מוכים על ישראל במצרים

3. מה פירוש "עגלת צב" לפי רש"י? עגלות מכוסות

חשבון העגלות

הנשיאים הביאו שש עגלות ושנים עשר בקר: עגלה אחת לכל שני נשיאים ושור אחד לכל נשיא. קרא פסוקים ו-ט והשלם.

משפחה	עגלות	בקר
בני גרשון	<u>2</u>	<u>4</u>
בני מררי	<u>4</u>	<u>8</u>
בני קהת	<u>0</u>	<u>0</u>
סך הכול	<u>6</u>	<u>12</u>

4. מדוע בני קהת לא קיבלו עגלות? (פסוק ט)

תשובה: "כִּי־עֲבַדְתָּ הַקֹּדֶשׁ עֲלֵיהֶם בְּכֶתֶף יִשְׂאֹוּ" – הם נשאו את הארון ואת כלי הקודש על הכתף.

5. כמה ימים הקריבו הנשיאים את קרבנותיהם? שנים עשר ימים – נשיא אחד בכל יום מי הקריב ראשון? נחשון בן עמינדב, נשיא שבט יהודה

הידעת?

כל הנשיאים הביאו קרבן זהה בדיוק, ובכל זאת התורה מפרטת את קרבן כל אחד מהם. בחנוכה קוראים בבית הכנסת את פרשת קרבנות הנשיאים.

מן הכתוב אל החיים

6. כל נשיא הביא אותו קרבן כמו חברו, ולא ניסה "להתחרות" בו. מה אפשר ללמוד מכך?

תשובה: תשובה אישית: כבוד הדדי, אחדות, אין קנאה ותחרות; כל אחד חשוב לפני ה' ומוזכר בשמו.

מה למדנו?

הנשיאים הביאו שש עגלות ושנים עשר בקר, וכל אחד הקריב ביומו קרבן זהה.

פרשת נשא

חזרה – פרשת נשא

השלם את המשפטים

מחסן מילים

מחנה שכינה • נזיר • ברכת כהנים • עגלות • שלום • יין

1. מי שמקבל על עצמו נדר להיבדל מן היין נקרא נזיר.

2. הנזיר אסור לשתות יין ולאכול ענבים.

3. "ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום".
4. הכהנים מברכים את העם ב ברכת כהנים.
5. תוך הקלעים נקרא מחנה שכינה.
6. הנשיאים הביאו שש עגלות ושנים עשר בקר.

סדר את האירועים

מספר את האירועים לפי הסדר שבו הם מופיעים בתורה (1-4):

מספר	אירוע
<u>3</u>	ברכת כהנים
<u>1</u>	שילוח הטמאים מן המחנה
<u>4</u>	קרבנות הנשיאים
<u>2</u>	פרשת הנזיר

סיכום אישי

7. מה הנושא שהכי אהבת בפרשת נשא? הסבר מדוע.

תשובה: תשובה אישית.

פרשת בהעלותך • פרקים ח-יב

פרשת בהעלותך

פרק ח: המנורה והקדשת הלויים

נקרא בכתוב

(א) וינדב ה' אל-משה לאמר: (ב) ודבר אל-אֶהֱרֹן ואֶמְרָתְךָ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת-הַנִּזְרֹת אֶל-מֹול פְּנֵי הַמִּנְוָה וְאִירוּ שְׂבַעַת הַנִּזְרוֹת: (ג) ונַעַשׂ כֹּן אֶהֱרֹן אֶל-מֹול פְּנֵי הַמִּנְוָה הַעֲלָה נִרְתִּיקָה כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת-מֹשֶׁה: (ד) וזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְוָה מְקַשָּׁה זָהָב עֲדִינְרָה עֲדִינְרָה מְקַשָּׁה הוּא כְּמִרְאֵה אֲשֶׁר הִרְאָה ה' אֶת-מֹשֶׁה כֹּן עָשָׂה אֶת-הַמִּנְוָה: (במדבר פרק ח', פסוקים א'-ד')

מילים קשות

בְּהֶעֱלֵתָּךְ	כשתדליק (רש"י: "על שם שְׁהִלָּהב עוֹלָה").
אֶל מוֹל פְּנֵי הַמִּנּוֹרָה	מול הנר האמצעי שבגוף המנורה.
מִקְשָׁה	עשויה מחתיכת זהב אחת, בהכאה בפטיש – לא מחלקים מחוברים.
יִרְכָּה ... פְּרָחָה	מן הבסיס הגדול שלמטה ועד הפרחים הקטנים – הכול מקשה אחת.

נבין את הכתוב

1. מי מדליק את נרות המנורה? אהרן.
2. כמה נרות יש במנורה? העתק את המילים מפסוק ב. "שבעת הנרות".
3. מה פירוש המילים "וַיַּעַשׂ כֹּן אֶהָרֹן" (פסוק ג)? אהרן עשה בדיוק כפי שציווה ה' את משה.
4. ממה נעשתה המנורה, ואיך? מזהב, מקשה – מחתיכה אחת.

רש"י מפרש

רש"י מפרש

בְּהֶעֱלֵתָּךְ – לָמָּה נִסְמְכָה פֶּרֶשֶׁת הַמִּנּוֹרָה לְפֶרֶשֶׁת הַנְּשִׂאִים? לְפִי שֶׁכְּשֶׁרָאָה אֶהָרֹן חֲנֻכַּת הַנְּשִׂאִים, חָלְשָׁה אֵז דַּעְתּוֹ, שֶׁלֹּא הָיָה עִמָּהֶם בְּחֻנְכָּה, לֹא הוּא וְלֹא שְׁבִטוֹ. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: חֲזִיד! שְׁלַךְ גְּדוּלָּה מִשְׁלָהֶם, שֶׁאַתָּה מְדַלֵּק וּמִיטִיב אֶת הַנְּרוֹת (תנחומא ה').

וַיַּעַשׂ כֹּן אֶהָרֹן – לְהַגִּיד שֶׁבָּחוּ שֶׁל אֶהָרֹן, שֶׁלֹּא שָׁנָה (ספרי ס').

5. מה קשה לרש"י בתחילת הפרשה? מדוע פרשת המנורה סמוכה (באה מיד אחרי) לפרשת הנשיאים.
6. מדוע "חלשה אז דעתו" של אהרן? כי לא הביא קרבן בחנוכת המשכן – לא הוא ולא שבטו.
7. במה ניחם ה' את אהרן?

תשובה: ה' אמר לו: "שְׁלַךְ גְּדוּלָּה מִשְׁלָהֶם" – אתה מדליק ומיטיב את הנרות בכל יום, ועבודה זו חשובה מקרבנות הנשיאים.

8. מה מוסיף רש"י על המילים "וַיַּעַשׂ כֹּן אֶהָרֹן"? להגיד שבחו של אהרן – שלא שינה דבר מן הציווי.

הקדשת הלויים

נקרא בכתוב

(ה) וַיִּדְבֹּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ו) קַח אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְטַהַרְתָּ אֹתָם: (ז) וְכַה־תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהָרֵם הַזֶּה עָלֵיהֶם מִי חֲטָאת וְהֶעֱבִירוּ תֵּעַר עַל־כָּל־בָּשָׂר וְכַבֹּסוּ בְּגִדֵיהֶם וְהִטְהָרוּ:

(במדבר פרק ח', פסוקים ה'-ז')

נקרא בכתוב

(כד) זֹאת אֲשֶׁר לַלְוִיִּם מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְנִמְעָלָה יָבֹוא לְצָבָא צָבָא בַּעֲבֹדֶת אֹהֶל מוֹעֵד: (כה) וּמִבֶּן חָמֵשִׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצָּבָא הָעֹבֵדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד: (כו) וְשֵׁרֶת אֶת־אָחִיו בְּאֹהֶל מוֹעֵד לְשֹׁמֵר מִשְׁמֶרֶת וְעֹבֵדָה לֹא יַעֲבֹד כָּכָה תַּעֲשֶׂה לַלְוִיִּם בְּמִשְׁמֶרֶתָם:

(במדבר פרק ח', פסוקים כ"ד-כ"ו)

9. מה עשו ללוויים כדי לטהר אותם? השלם: הזו עליהם מי חטאת, העבירו תער על כל בשרם, ו כיבסו את בגדיהם.

10. במקום מי באו הלוויים לעבוד במשכן? (פסוקים טז-יח) במקום הבכורות.

נכון / לא נכון + תיקון

משפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
הלוויים מתחילים לעבוד במשכן מן עשרים שנה.	<u>לא נכון</u>	<u>מבן עשרים וחמש שנה</u>
מבן חמישים שנה הלוי חוזר מעבודת המשא.	<u>נכון</u>	=
אחרי גיל חמישים הלוי כבר לא עוזר במשכן כלל.	<u>לא נכון</u>	<u>"וְשֵׁרֶת אֶת אָחִיו" - שומר, שר ונועל שערים</u>
המנורה הורכבה מחלקים רבים שחוברו יחד.	<u>לא נכון</u>	<u>המנורה עשויה מקשה - מחתיכה אחת</u>

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

אהרן לא קיבל תפקיד בחנוכת הנשיאים - אך קיבל תפקיד יומיומי וקבוע: להדליק את המנורה. לפעמים דבר קטן שעושים בכל יום בנאמנות חשוב יותר ממעשה גדול שנעשה פעם אחת.

11. ספר על תפקיד קבוע שיש לך (בבית, בכיתה או בבית הכנסת). מדוע הוא חשוב, גם אם אינו "מרשים"?

תשובה: תשובה אישית; יש לקשר לרש"י: אהרן מדליק את הנרות בכל יום - תפקיד קבוע ונאמן, ו"שֶׁלֶךְ גְּדוֹלָה מִשְׁלָהֶם".

מה למדנו?

אהרן הדליק את נרות המנורה בדיוק כפי שנצטווה. הלויים טוהרו והוקדשו לעבודת המשכן במקום הבכורות, ועבדו מגיל עשרים וחמש עד חמישים.

פרשת בהעלותך

פרק ט: פסח שני

נקרא בכתוב

(ו) ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשת הפסח ביום ההוא ויקרבו לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא: (ז) ויאמרו האנשים ההמה אליו אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע לבלתי הקריב את־קרבתנו ה' במעדו בתוך בני ישראל: (ח) ויאמר אליהם משה עמדו ואשמעה מה־יצוה ה' לכם: (במדבר פרק ט', פסוקים ו'-ח')

נקרא בכתוב

(ט) ויזכר ה' אל־משה לאמר: (י) וזכר אל־בני ישראל לאמר איש איש כִּי־הִי־ה־טָמֵא לנפש או בדרך רחקה לכם או לדת־יכם ועשה פסח לה': (יא) בחדש השני בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו אתו על־מצות ומררים יאכלהו: (במדבר פרק ט', פסוקים ט'-י"א)

מילים קשות

טמאים לנפש אדם	טמאים בטומאת מת (נגעו במת).
למה נגרע	מדוע נפסיד, מדוע נהיה פחותים משאר העם?
עמדו ואשמעה	חכו כאן ואשמע מה יאמר ה'.
בין הערבים	אחר הצהריים, לפני השקיעה.

נבין את הכתוב

1. מדוע לא יכלו האנשים להקריב את קרבן הפסח בזמנו? כי היו טמאים לנפש אדם (טמאי מת)

2. אל מי פנו האנשים? אל משה ואל אהרן

3. מה ביקשו האנשים? העתק את המילים מפסוק ז.

תשובה: "למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במעדו בתוך בני ישראל" – הם רצו גם הם להקריב את קרבן הפסח.

4. מתי עושים פסח שני? בחודש השני (אייר), בארבעה עשר בו, בין הערביים

5. מי חייב בפסח שני לפי פסוק י? הקף את התשובה הנכונה.

- רק מי שהיה טמא לנפש ○ מי שהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה ○ כל מי שלא רצה להקריב בניסן

תשובה: מי שהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה (פסוק י).

6. השלם מפסוק יא: את פסח שני אוכלים "על- מצות ו- מררים".

רש"י מפרש

רש"י מפרש

למה נגרע – ...אמר להם: עמדו ואשמעה (להלן פסוק ח), כתלמיד המבטח לשמוע מפי רבו. אשגרי ילוד אשה שפך מבטח, שכל זמן שהיה רוצה, היה מדבר עם השכינה. וראויה היתה פרשה זו להאמר על ידי משה, כשאר כל התורה כלה, אלא שזכו אלו שתאמר על ידיהן, שמגלגלין זכות על ידי זכאי...

7. מה מוסיף רש"י על המילים "עמדו ואשמעה"? משה היה כתלמיד שבטוח שישמע תשובה מרבו – הוא יכול לדבר עם השכינה בכל זמן שרצה

8. לפי רש"י, פרשה זו הייתה יכולה להיאמר על ידי משה כמו כל התורה. מדוע נאמרה דווקא בעקבות האנשים הטמאים?

תשובה: כי הם זכו לכך – "שמגלגלין זכות על ידי זכאי": בזכות רצונם לקיים מצווה נוספה מצווה לתורה על ידיהם.

מי אמר? למי?

המשפט	מי אמר?	למי?
"למה נגרע לבלתי הקריב" (ט, ז)	<u>האנשים הטמאים</u>	<u>משה (ואהרן)</u>
"עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם" (ט, ח)	<u>משה</u>	<u>האנשים הטמאים</u>
"דבר אל-בני ישראל לאמר איש איש כִּי־יהיה־טמא לנפש" (ט, י)	<u>ה'</u>	<u>משה</u>

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

פסח שני נקרא "יום של הזדמנות שנייה".
האנשים הטמאים לא השלימו עם ההפסד – הם ביקשו, וזכו.

9. האנשים יכלו לוותר ולומר "אנחנו פטורים". מה למדת מהם? תן דוגמה ממצווה שאתה יכול להשתדל לקיים גם כשהיא לא קלה.

תשובה: תשובה אישית; למשל: לחפש דרך לקיים מצווה ולא לחפש פטור; דוגמה: להגיע לתפילה גם ביום קשה, להשלים לימוד שהפסדתי.

מה למדנו?

אנשים טמאים שרצו להקריב את הפסח זכו שתיאמר על ידם מצוות פסח שני – בארבעה עשר באייר, למי שהיה טמא או בדרך רחוקה.

פרשת בהעלותך

פרק ט-י: סדר מסע המחנות

נקרא בכתוב

(טו) וביום הקים את-המשכן כסה הענן את-המשכן לאהל העדת ובערב יהיה על-המשכן כמראה-אש עד-בקר: (טז) כן יהיה תמיד הענן וכסנו ומראה-אש לילה: (יז) ולפי העלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל ובמקום אשר ישכן-שם הענן שם יחנו בני ישראל: (יח) על-פי ה' יסעו בני ישראל ועל-פי ה' יחנו כל-ימי אשר ישכן הענן על-המשכן יחנו:

(במדבר פרק ט', פסוקים ט"ו-י"ח)

מילים קשות

כמו אש (בלילה נראה הענן כאש).	כמראה אש
כשהענן עולה ומסתלק מעל המשכן.	העלות הענן
ישרה, יעמוד וישאר.	ישכן
כלי נגינה ארוכים מכסף, שתוקעים בהם.	חצוצרת
מחתיכה אחת (כמו המנורה).	מקשה

נבין את הכתוב

- מה ראו על המשכן ביום, ומה בלילה? ביום: ענן; בלילה: כמראה אש.
- מה היה הסימן לבני ישראל שעליהם לנסוע? כשהענן עלה מעל האוהל.
- העתק מפסוק יח את המילים שמלמדות שכל המסעות והחניות היו לפי ציווי ה'.

תשובה: "על-פי ה' יסעו בני ישראל ועל-פי ה' יחנו".

4. כמה זמן חנו בני ישראל במקום אחד? (פסוק כב) לפעמים יומיים, לפעמים חודש או ימים רבים - כל זמן שהענן נשאר על המשכן

שתי חצוצרות כסף

נקרא בכתוב

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) עֲשֵׂה לְךָ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת כָּסֶף מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לְךָ לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמִסְעָה אֶת-הַמַּחֲנֹת: (ג) וְתִקְעוּ בָהֶן וְנוֹעְדוּ אֵלַיךְ כָּל-הָעֵדָה אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

(במדבר פרק י', פסוקים א'-ג')

5. לשני דברים שימשו החצוצרות לפי פסוק ב. השלם: "לְמִקְרָא הָעֵדָה וּלְמִסְעָה אֶת-הַמַּחֲנֹת".

6. מתי עוד תוקעים בחצוצרות? (פסוקים ט-י) במלחמה, וביום שמחה, במועדים ובראשי חודשים - על הקרבנות

רש"י מפרש

רש"י מפרש

וּלְמִסְעָה אֶת הַמַּחֲנֹת - בְּשַׁעַת סְלוּק מִסְעוֹת תִּתְקַעוּ בָּהֶם, לְסִימָן (ספרי שם). נִמְצְאָתָ אֵתָּה אוֹמֵר: עַל פִּי שְׁלֹשָׁה הָיוּ נֹסְעִים; עַל פִּי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעַל פִּי מֹשֶׁה, וְעַל פִּי חֲצוֹצְרוֹת (שם; ברייתא דמלאכת המשכן, פ"ג).

7. לפי רש"י, על פי שלושה היו בני ישראל נוסעים. השלם בטבלה:

מספר	על פי מי?
1	<u>על פי הקדוש ברוך הוא (הענו)</u>
2	<u>על פי משה</u>
3	<u>על פי החצוצרות</u>

8. מה מוסיף רש"י על הפסוקים? שהיו נוסעים רק כשהיו שלושת הסימנים יחד; החצוצרות היו סימן בשעת סילוק המסעות

ויהי בנסוע הארון

נקרא בכתוב

(לג) ויסעו מהר ה' דרך שלשת ימים וארון ברית ה' נסע לפניהם דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה: **(לד)** וענו ה' עליהם יומם בנסעם מן המחנה: **(לה)** ויהי בנסע הארון ויאמר משה קומה ה' ונפצו איביך ונגסו משנאיך מפניך: **(לו)** ובגכה לאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל:

(במדבר פרק י', פסוקים ל"ג-ל"ו)

מתח קו

מה?	תפקידו במסע
● הענן	● נוסע לפני העם לתור להם מנוחה
● החצוצרות	● "קומה ה'" – "שובה ה'"
● ארון ברית ה'	● סימן לקרוא לעדה ולנסיעת המחנות
● דברי משה	● כשהוא עולה – נוסעים, כשהוא שוכן – חונים

תשובה: הענן – כשהוא עולה נוסעים, כשהוא שוכן חונים • החצוצרות – סימן לקרוא לעדה ולנסיעת המחנות • ארון ברית ה' – נוסע לפני העם לתור להם מנוחה • דברי משה – "קומה ה'", "שובה ה'"

הידעת?

את הפסוקים "ויהי בנסע הארון" אנו אומרים בבית הכנסת כשמוציאים את ספר התורה מארון הקודש. ואת "ובגכה לאמר" – כשמחזירים אותו.

מן הכתוב אל החיים

9. בני ישראל לא ידעו מראש אם יחנו יום אחד או שנה. מה זה מלמד על האמונה שלהם בה? מה זה יכול ללמד אותנו?

תשובה: תשובה אישית; למשל: הם סמכו על ה' והלכו אחריו גם בלי לדעת את התוכנית – "על-פי ה' יסעו". גם אנו לומדים לבטוח בה' ולקבל באמונה מצבים שאיננו מבינים.

מה למדנו?

בני ישראל נסעו וחנו רק על פי ה': הענן הורה מתי לנסוע, החצוצרות כינסו והודיעו על המסע, וארון הברית הלך לפניהם.

פרשת בהעלותך

פרק יא: המתאוננים, המן והשליח

נקרא בכתוב

(א) ויהי העם כמתאוננים רע באַזְנֵי ה' וישמע ה' ויחר אפו ותבער־בם אש ה' ותאכל בקצה המחנה: (ב) ויצעק העם אל־מֹשֶׁה ויתפלל מֹשֶׁה אֶל־ה' ותשקע האש: (ג) ויקרא שם־המקום ההוא תבערה כי־בערה בם אש ה':
(במדבר פרק י"א, פסוקים א'–ג')

מילים קשות

מתלוננים, מחפשים תירוץ להתרחק מה'.	כמתאוננים
האש שקעה באדמה וכבתה.	ותשקע האש
הערב רב – אנשים שהצטרפו לישראל ביציאת מצרים.	האספסוף
רצו מאוד, השתוקקו.	התאוו תאווה
אבן טובה שקופה ומבריקה.	בדלח
ציפורים (שליח) שבשרן טעים.	שלוים

נבין את הכתוב

1. מה קרה כשהעם התאונן? בערה בהם אש ה' ואכלה בקצה המחנה

2. מה עשה משה כשהעם צעק אליו? התפלל אל ה', ושקעה האש

3. איזה שם ניתן למקום, ומדוע? תבערה – כי בערה בם אש ה'

נקרא בכתוב

(ד) והאספסוף אשר בקרב התאוו תאווה וישבו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכלנו בִּשְׂרָ: (ה) זכרנו את־הדגה אשר־לאכל במצרים חנם את הקשאים ואת האבטחים ואת־החציר ואת־הבצלים ואת־השומים: (ו) ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל־המן עינינו:

(במדבר פרק י"א, פסוקים ד'–ו')

4. מה ביקשו העם? העתק מפסוק ד. "מי יאכלנו בָּשָׂר"

5. אילו מאכלים "זכרו" ממצרים? כתוב שלושה: דגה, קישואים, אבטיחים, חציר, בצלים, שומים (שלושה מהם)

6. כיצד מתארת התורה את המן? (פסוקים ז-ח) כזרע גד, עינו כעין הבדולח, וטעמו כטעם לשד השמן

רש"י מפרש

רש"י מפרש

אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֵן - אִם תֹּאמַר שֶׁמִּצְרַיִם נִתְּנִים לָהֶם דְּגִים חֵן, וְהֵלֵא קָבַר נֹאמַר: "וְתִבֶּן לֹא יִנָּתֶן לָכֶם" (שמות ה, יח); אִם תִּבֶּן לֹא הָיוּ נִתְּנִים לָהֶם חֵן, דְּגִים הָיוּ נִתְּנִין לָהֶם חֵן? וְיִמָּהוּ אוֹמֵר חֵן, חֵן מִן הַמִּצְוֹת (ספרי פז).
וְהָמָן כְּזֶרַע גָּד - מִי שֶׁאָמַר זֶה לֹא אָמַר זֶה. יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים: "בְּלִתִּי אֶל הָמָן עֵינֵינוּ" (פסוק ו), וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִכְתִּיב בַּתּוֹרָה: וְהָמָן כְּזֶרַע גָּד וְגוֹמֵר; כְּלוּמַר: רְאוּ, בָּאֵי עוֹלָם, עַל מַה מְתַלּוֹנְנִים בְּנֵי; וְהָמָן כֵּךְ וְכֵךְ הוּא חָשׁוּב (ספרי פח).

7. מה קשה לרש"י במילה "חֵן"? המצרים לא נתנו להם אפילו תבן חנים - איך ייתכן שנתנו להם דגים חנים?

8. איך מתרץ רש"י? "חֵן מִן הַמִּצְוֹת" - במצרים לא היו עליהם מצוות

9. לפי רש"י, מדוע כתבה התורה את תיאור המן דווקא כאן?

תשובה: כדי להראות לכל באי עולם על מה מתלוננים בני ישראל: הם אמרו "בְּלִתִּי אֶל הָמָן עֵינֵינוּ", וה' כתב בתורה כמה המן חשוב וטוב.

שבעים הזקנים ואלדד ומידד

נקרא בכתוב

(טז) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה אֲסַפְּה־לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי־הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשִׁטְרֵיוֹ וְלָקַחְתָּ אִתָּם אֶל־אַהֲל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ: **(יז)** וַיָּרִדְתִּי וַדְּבַרְתִּי עִמָּךְ שָׁם וְאַצְלִיתִי מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלִיד וְשָׁמַתִּי עֲלֵיהֶם וְנָשְׂאוּ אִתָּךְ בְּמִשְׁא הָעָם וְלֹא־תִשָּׂא אִתָּה לְבַדָּךְ:

(במדבר פרק י"א, פסוקים ט"ז-י"ז)

נקרא בכתוב

(כו) וישארו שני־אנשים במחנה שם האחד אלדד ושם השני מידד ותנח עליהם הרוח והמה בפתבים ולא יצאו האהלה ויתנבאו במחנה: **(כז)** וירץ הנער ויגד למשה ויאמר אלדד ומידד מתנבאים במחנה: **(כח)** ונען יהושע בן־נון משרת משה מבחריו ויאמר אדני משה כלֵאם: **(כט)** ויאמר לו משה המקנא אתה לי ומי יתן כל־עם ה' נביאים כִּי־יתן ה' את־רוחו עליהם:

(במדבר פרק י"א, פסוקים כ"ו–כ"ט)

10. משה אמר "לא־אוכל אנכי לבדי לשאת את־כל־העם הזה". מה הייתה תשובת ה' לאסוף שבעים איש מזקני ישראל, שישאו עם משה במשא העם

11. מה אמר יהושע למשה על אלדד ומידד, ומה ענה לו משה?

תשובה: יהושע אמר: "אֲדֹנֵי מֹשֶׁה כָּלֵאִם". משה ענה: "הַמִּקְנָא אֶתָּה לִי וּמִי יִתֵּן כָּל־עַם ה' נְבִיאִים" – משה שמח שאחרים מתנבאים.

סדר האירועים

מספר את האירועים לפי הסדר בפרק (1–5):

מספר	אירוע
<u>4</u>	השליו יורד סביב המחנה
<u>1</u>	אש ה' בוערת בקצה המחנה – תבערה
<u>3</u>	ה' מצווה לאסוף שבעים איש מזקני ישראל
<u>5</u>	קוברים את העם המתאווים – קברות התאוה
<u>2</u>	העם בוכה ומבקש בשר

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

למן היה טעם טוב, והוא ירד בכל יום מן השמיים – ובכל זאת התלוננו. כשמתרגלים לטובה, לפעמים שוכחים להודות עליה.

12. כתוב שלושה דברים טובים שיש לך בכל יום, ושקל לשכוח להודות עליהם.

תשובה: תשובה אישית; למשל: אוכל, בית, משפחה, בריאות, תורה. יש לציין את הלקח – להכיר טובה ולא להתלונן.

מה למדנו?

העם התלונן וביקש בשר; ה' שלח שליו, והמתאוים נקברו בקברות התאוה. משה קיבל שבעים זקנים לעזרה, ושם כשאלדד ומידד התנבאו.

פרשת בהעלותך

פרק יב: מעלת נבואת משה

מרים ואהרן דיברו על משה אחיהם. התורה מספרת שה' שמע, וקרא לשלושתם אל אוהל מועד כדי להודיע להם עד כמה גדולה נבואתו של משה.

נקרא בכתוב

(ב) ויאמרו הרק אֶדְבַּרְמֹשֶׁה דְּבַר ה' הֲלֹא גַם־בָּנוּ דְּבַר וַיִּשְׁמַע ה': (ג) וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עֲנֹ מֵאֲדָמָה מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה: (ד) וַיֹּאמֶר ה' פֶּתְאֹם אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־מִרְיָם צֵאוּ שְׁלֹשְׁתֶּכֶם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלֹשְׁתָּם: (במדבר פרק י"ב, פסוקים ב'-ד')

מילים קשות

עָנִי	צנוע, שפל רוח (רש"י: "שָׁפָל וְסִבְלָן").
בְּמִרְאֶה ... בְּחִלּוֹם	כך מתגלה ה' לשאר הנביאים – במראה או בחלום.
בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא	משה נאמן לה' בכל דבר.
פֶּה אֶל פֶּה	ה' מדבר עם משה ישירות.
בְּחִידָת	במשל, בדברים סתומים.

נבין את הכתוב

1. העתק מפסוק ג את המילים המתארות את משה. "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עֲנֹ מֵאֲדָמָה מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה"

2. מדוע לדעתך כתבה התורה דווקא כאן שמשה ענו מאוד?

תשובה: כי משה שמע שמדברים עליו ולא ענה ולא כעס – הוא סבל ושתק. לכן ה' עצמו עמד לצדו.

נקרא בכתוב

(ו) וַיֹּאמֶר שְׁמַעוֹנָא דְּבָרֵי אִם־יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם ה' בְּמִרְאָה אֱלֹוֹ אֶתְנַדֵּעַ בְּחִלּוֹם אֲדַבְּרֶבּוּ:
 (ז) לֹא־כֹן עֲבָדִי מֹשֶׁה בְּכָל־בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא: (ח) פֶּה אֶל־פֶּה אֲדַבְּרֶבּוּ וּמִרְאָה וְלֹא בְּחִידוֹת
 וּתְמַנְתָּ ה' נְבִיט וּמַדּוּעַ לֹא יֵרָאֲתָם לְדָבָר בְּעֲבָדֵי בְּמֹשֶׁה: (ט) וַיַּחֲרֹאֶף ה' בָּם וַיִּלְדָּ:
 (במדבר פרק י"ב, פסוקים ו'–ט')

3. השלם את ההבדל בין משה לשאר הנביאים:

נביא	איך ה' מתגלה אליו?
שאר הנביאים	<u>"במראה" או "בחלום"</u>
משה רבנו	<u>"פה אל-פה", "ומראה ולא בחידות"</u>

4. איך קורא ה' למשה בפסוקים ז–ח? העתק שתי מילים. "עבדי משה"

רש"י מפרש

רש"י מפרש

עֲנוּ – שָׁפֵל וְסִבְלָן (תנחומא צו יג).
 וַיַּחֲרֹאֶף ה' בָּם וַיִּלְדָּ – מֵאַחַר שֶׁהוֹדִיעָם סְרַחֲוֹנִים, גָּזַר עֲלֵיהֶם נִדּוּי. קָל וְחֹמֶר לְבָשֶׁר נָדָם, שֶׁלֹּא יִכְעַס
 עַל חֲבֵרוֹ עַד שִׁיּוּדִיעֲנוּ סְרַחֲוֹנוֹ (ספרי קד; תנחומא צו יג).

5. מה מוסיף רש"י על המילה "ענו"? ענו הוא שפל (צנוע) וסבלו – סובל ושותק כשפוגעים בו

6. מה למד רש"י מן המילים "ויחר אף ה' בם וילך" על התנהגות בין אדם לחברו?

תשובה: ה' כעס רק אחרי שהודיע להם במה חטאו. קל וחומר לאדם: לא יכעס על חברו עד שיסביר לו במה פגע בו.

"אל נא רפא נא לה"

מרים נענשה בצרעת. משה, שעליו דיברו, לא כעס – הוא התפלל עליה מיד.

נקרא בכתוב

(יג) וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל־ה' לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ: (יד) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה וְאַבְיָהָ זָרַק
 זָרַק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִפְלֵם שְׁבַעַת זָמִים תִּסָּגֵר שְׁבַעַת זָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחֲרֵי תֵּאָסֵף: (טו)
 וְתִסָּגֵר מִרְיָם מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שְׁבַעַת זָמִים וְהָעָם לֹא נָסַע עַד־הָאָסֵף מִרְיָם:
 (במדבר פרק י"ב, פסוקים י"ג–ט"ו)

רש"י מפרש

אל נא רפא נא לה - בא הפתוב ללמדך דרך ארץ, שהשואל דבר מחברו - צריך לומר שנים או שלשה דברי תחנונים, ואחר כך יבקש שאלותיו (ספרי; תנחומא).

7. מה מוסיף רש"י על המילים "אל נא רפא נא לה"? דרך ארץ: המבקש דבר מחברו אומר קודם שניים או שלושה דברי תחנונים, ורק אחר כך מבקש

8. מה עשה העם בזמן שמרים הייתה מחוץ למחנה? (פסוק טו) העם לא נסע עד שמרים חזרה ("עד-האסף מרים")

נכון / לא נכון + תיקון

משפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
משה ענה בכעס כשדיברו עליו.	<u>לא נכון</u>	<u>משה היה ענו מאוד ולא ענה</u>
ה' מדבר עם משה "פה אל-פה".	<u>נכון</u>	<u>-</u>
משה התפלל תפילה ארוכה מאוד על מרים.	<u>לא נכון</u>	<u>תפילה קצרה: "אל נא רפא נא לה"</u>
העם המתין למרים שבעה ימים.	<u>נכון</u>	<u>-</u>

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

מרים אהבה את משה - היא שמרה עליו כשהיה תינוק ביאור. ובכל זאת, על דיבור אחד נענשה. מכאן למדו חכמים עד כמה צריך להיזהר בלשון הרע - גם כשאינן כוונה רעה.

9. כתוב שתי עצות שיעזרו לך ולחברריך להיזהר מלשון הרע בכיתה.

תשובה: תשובה אישית; למשל: לא לדבר על מי שאינו נמצא; לשנות נושא כשמתחילים לרכל; לדבר אל החבר עצמו ולא עליו; לדון לכף זכות.

מה למדנו?

משה היה ענו מאוד, וה' דיבר איתו "פה אל-פה". מרים נענשה על הדיבור במשה, ומשה התפלל עליה. למדנו להיזהר מלשון הרע.

פרשת בהעלותך

חזרה – פרשת בהעלותך

נכון / לא נכון + תיקון

משפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
אהרן הדליק את נרות המנורה בדיוק כפי שנצטווה.	<u>נכון</u>	-
פסח שני חל בארבעה עשר בניסן.	<u>לא נכון</u>	<u>בארבעה עשר בחודש השני - אייר</u>
בני ישראל נסעו כשהענן עלה מעל המשכן.	<u>נכון</u>	-
החצוצרות היו עשויות זהב.	<u>לא נכון</u>	<u>החצוצרות היו מכסף</u>
המקום שבו קברו את המתאווים נקרא תבערה.	<u>לא נכון</u>	<u>קברות התאוה</u>

מתח קו

מושג	הסבר
מקשה	● כמו אש - כך נראה הענן בלילה
כמראה אש	● ציפורים שה' שלח לעם
שלמים	● צנוע, שפל וסבלן
ענו	● עשוי מחתיכה אחת

תשובה: מקשה - עשוי מחתיכה אחת • כמראה אש - כך נראה הענן בלילה • שלמים - ציפורים שה' שלח לעם • ענו - צנוע, שפל וסבלן

מי אמר? למי?

המשפט	מי אמר?	למי?
"למה נגרע לבבתי הקריב" (ט, ז)	<u>האנשים הטמאים</u>	<u>משה</u>
"אדני משה כללם" (יא, כח)	<u>יהושע בן נון</u>	<u>משה</u>
"אל נא רפא נא לה" (יב, יג)	<u>משה</u>	<u>ה'</u>

מי אני?

1. אני מדליק את נרות המנורה, ושלי גדולה משל הנשיאים: אהרן

2. לפעמים אני נשאר על המשכן יומיים, ולפעמים חודש: הענן.
3. אני יורד עם הטל, וטעמי כטעם לשד השמן: המן.
4. התנבאנו במחנה, ומשה אמר: "ומי יתן כל־עם ה' נביאים": אלדד ומידד.

סיכום אישי

5. איזה מעשה בפרשת בהעלותך הכי ריגש אותך? הסבר מדוע.

תשובה: תשובה אישית.

פרשת שלח • פרקים יג–טו

פרשת שלח

פרק יג: שליחת המרגלים

נקרא בכתוב

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) שְׁלַח־לְךָ אַנְשִׁים וַיָּתְרוּ אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לַמָּטָה אֲבִתָּיו תִּשְׁלְחוּ כָּל נָשִׂיא בָהֶם: (ג) וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּאֲרָן עַל־פִּי ה' כָּלֶם אַנְשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הֵמָּה:

(במדבר פרק י"ג, פסוקים א'-ג')

מילים קשות

וַיָּתְרוּ	יסיירו, יחפשו ויבדקו.
הַבְּמַחֲנִים אִם בְּמִבְצָרִים	האם הערים פתוחות (כמו מחנה) או מוקפות חומות?
הַשְּׂמִנָה הוּא אִם רִזָּה	האם האדמה פורייה (טובה לגידולים) או דלה?
זְמוּרָה	ענף של גפן.
דִּבַּת הָאֶרֶץ	דברי גנאי, דברים רעים על הארץ.
וַיִּהְיֶה	השתיק.

נבין את הכתוב

1. כמה מרגלים נשלחו, ומאיזה שבטים? שנים עשר – איש אחד מכל שבט
2. מי היה המרגל משבט יהודה, ומי משבט אפרים? (פסוקים ו, ח) יהודה – כלב בן יפונה; אפרים – הושע בן נון
3. איזה שם נתן משה להושע? (פסוק טז) יהושע

נקרא בכתוב

(יז) וישלח אתם משה לתור את־ארץ כנען ויאמר אליהם עלו זה בנגב ועליתם את־ההר:
(יח) וראיתם את־הארץ מה־הוא ואת־העם הישב עליה החזק הוא הרפה המעט הוא
אסר־ב: (יט) ומה הארץ אשר־הוא יושב בה הטובה הוא אסר־עה ומה הערים אשר־הוא
יושב בהנה הבמחנים אם במבצרים: (כ) ומה הארץ השמנה הוא אסר־זה היש־בה עץ
אסר־אין והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי בכורי ענבים:
(במדבר פרק י"ג, פסוקים י"ז–כ')

4. משה ביקש מהמרגלים לבדוק דברים רבים. כתוב שלושה מהם.
תשובה: שלושה מתוך: האם העם חזק או רפה, מעט או רב; האם הארץ טובה או רעה; האם הערים פתוחות או מבוצרות; האם האדמה שמנה או רזה; האם יש בה עץ; ולקחת מפרי הארץ.
5. מה הביאו המרגלים מנחל אשכול? (פסוק כג) זמורה ואשכול ענבים אחד (נשאוהו במוט בשניים), ומו הרימונים ומו התאנים
6. כמה ימים תרו המרגלים את הארץ? ארבעים יום

רש"י מפרש

רש"י מפרש

שלח לך – לדעתך: אני אני מצוה לך; אם תרצה – שלח...
ויקרא משה להושע וגומר – התפלל עליו: זה יושיעך מעצת מרגלים (תנחומא ו; סוטה ל"ד ע"ב).
ויבא עד חברון – כלב לבדו הלך שם; ונשתטח על קברי אבות, שלא יהא נסת לחבריו להיות
בעצתם...

7. מה מוסיף רש"י על המילים "שלח־לך"? "לדעתך" – ה' לא ציווה, אלא נתן למשה לבחור: אם תרצה – שלח
8. מה עשה משה כדי לשמור על יהושע מפני עצת המרגלים? התפלל עליו: "יה יושיעך מעצת מרגלים" – והוסיף לשמו את האות י'
9. מה עשה כלב כדי לא להיגרר אחרי המרגלים?

תשובה: הלך לבדו לחברון והשתטח (התפלל) על קברי האבות, כדי שלא יתפתה להיות בעצתם.

דברי המרגלים

נקרא בכתוב

(כז) וַיִּסְפְּרוּ-לוֹ וַיֹּאמְרוּ בְּאָנוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זָבַת חֵלֶב וּדְבַשׁ הוּא וְזֶה-פְרִיָּהּ: **(כח)** אָפֶס כִּי־עָזָה הָעַם הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ וְהָעָרִים בְּצֻרוֹת גְּדֹלֹת מְאֹד וְגַם־יְלָדֵי הָעֵינָק רָאִינוּ שָׁם: **(כט)** עָמְלָק יוֹשֵׁב בָּאָרֶץ הַנֶּגֶב וְהַחֲתִי וְהַיְבוּסִי וְהָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב בְּהָר וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב עַל־הַיָּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן: **(ל)** וַיִּהְיֶה כָּלֵב אֶת־הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עֲלֵה נַעֲלָה וַיַּרְשֻׁנוּ אֹתָהּ כִּי־יָכוֹל נוֹכַח לָהּ: **(לא)** וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוֹכַח לַעֲלֹת אֶל־הָעָם כִּי־חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ:

(במדבר פרק י"ג, פסוקים כ"ז-ל"א)

10. המרגלים התחילו בדברים טובים. העתק אותם מפסוק כז. "וְגַם זָבַת חֵלֶב וּדְבַשׁ הוּא וְזֶה־פְרִיָּהּ"

11. באיזו מילה התחילו המרגלים את הדברים הרעים? "אָפֶס"

מי אמר? למי?

המשפט	מי אמר?	למי?
"עָלוּ זֶה בְּנֶגֶב וְעָלִיתֶם אֶת־הָהָר" (יג, יז)	<u>משה</u>	<u>המרגלים</u>
"עֲלֵה נַעֲלָה וַיַּרְשֻׁנוּ אֹתָהּ" (יג, ל)	<u>כלב</u>	<u>העם</u>
"לֹא נוֹכַח לַעֲלֹת אֶל־הָעָם" (יג, לא)	<u>המרגלים (חוץ מכלב ויהושע)</u>	<u>העם</u>

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

כלב ויהושע ראו את אותה ארץ כמו שאר המרגלים – אבל הסתכלו עליה בעין טובה ובאמונה. חשוב לא רק מה רואים, אלא גם איך מסתכלים.

12. כלב הלך להתפלל כדי לא להיגרר אחרי הרוב. תאר מצב שבו קשה לעמוד מול חברים שעושים דבר לא נכון. מה יכול לעזור לך?

תשובה: תשובה אישית; למשל: תפילה, חבר טוב שתומך, לזכור מה נכון, לעזוב את המקום.

מה למדנו?

משה שלח שנים עשר מרגלים לתור את הארץ. הם הביאו מפריה, אבל הוציאו דיבה. כלב השתיק את העם ואמר "עֲלֵה נַעֲלָה".

פרשת שלח

פרק יד: חטא המרגלים ועונשו

נקרא בכתוב

(א) ותשא כל־העדה ויתנו את־קולם ויבכו העם בלילה ההוא: (ב) וילנו על־משה ועל־אהרן כל בני ישראל ויאמרו אליהם כל־העדה לו־מתנו בארץ מצרים או במדבר הזה לו־מתנו: (ג) ולמה ה' מביא אתנו אל־הארץ הזאת לנפל בחרב נשינו וטפנו יהיו לבז הלוא טוב לנו שוב מצרימה: (ד) ויאמרו איש אל־אחיו נתנה ראש ונשובה מצרימה: (במדבר פרק י"ד, פסוקים א'-ד')

מילים קשות

וילנו	התלוננו.
נתנה ראש	נמנה לנו מנהיג (ראש).
אל תמרדו	אל תמרדו, אל תסרבו לה'.
לחמנו הם	נאכל אותם כלחם – ננצח אותם בקלות.
סר צלם	הלכה מהם ההגנה (השמירה) שלהם.
ויעפלו	התעקשו ועלו בכוח (המעפילים).

נבין את הכתוב

1. מה עשה העם בלילה אחרי דברי המרגלים? **בכה – "ויבכו העם בלילה ההוא"**

2. לאן רצה העם לחזור? **למצרים**

נקרא בכתוב

(ו) ויהושע בן־נון וכלב בן־יפנה מן־התרים את־הארץ קרעו בגדיהם: (ז) ויאמרו אל־כל־עדת בני־ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה טובה הארץ מאד מאד: (ח) אם־חפץ בנו ה' והביא אתנו אל־הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ אשר־הוא זבת חלב ודבש: (ט) אך בה' אל־תמרדו ואתם אל־תיראו את־עם הארץ כי לחמנו הם סר צלם מעליהם וה' אתנו אל־תיראם: (במדבר פרק י"ד, פסוקים ו'-ט')

3. מה עשו יהושע וכלב כששמעו את העם? קרעו את בגדיהם

4. העתק מפסוק ז מה אמרו יהושע וכלב על הארץ. "טובה הארץ מאד מאד"

5. מה רצה העם לעשות ליהושע ולכלב? (פסוק י) לרגום אותם באבנים

רש"י מפרש

רש"י מפרש

סר צלם - מגנם וחזקם; כְּשָׂרִים שֶׁבָּהֶם מְתוּ, אִיּוֹב, שֶׁהָיָה מִגֵּן עֲלֵיהֶם (ב"ב ט"ו ע"א). דָּבָר אַחֵר: צִלוֹ שֶׁל הַמָּקוֹם סָר מֵעֲלֵיהֶם.

רוח אחרת - שְׁתֵּי רוּחוֹת, אַחַת בָּפָה וְאַחַת בְּלֵב. לְמַרְגְּלִים אָמַר: אֲנִי עִמָּכֶם בְּעֶצֶה, וּבְלִבּוֹ הָיָה לִוְיֵר הָאֲמֵת...

6. מה פירוש "סר צלם" לפי רש"י? כתוב את שני ההסברים.

תשובה: 1. הלכו מהם "מגנם וחזקם" - הכשרים שבהם, שהגנו עליהם, מתו. 2. צילו (שמירתו) של ה' סר מעליהם.

7. מה קשה לרש"י במילים "רוח אחרת" אצל כלב? מה פירוש שהיתה לו רוח "אחרת" - שונה ממה?

8. איך מסביר רש"י? לכלב היו שתי רוחות: בפה אמר למרגלים "אני עמכם", ובלבו רצה לומר את האמת

העונש

נקרא בכתוב

(כח) אָמַר אֱלֹהִים חִי-אֲנִי נֹאסֶה' אִסְלֹא פֶּאֶשֶׁר דִּבַּרְתָּם בְּאָזְנִי כֵּן אֶעֱשֶׂה לָכֶם: **(כט)** בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יָפְלוּ פִגְרֵיכֶם וְכָל-פְּקַדְיֶיכֶם לְכָל-מִסְפָּרְכֶם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה אֲשֶׁר הִלִּינְתֶּם עָלַי: **(ל)** אִסְאַתֶּם תִּבְאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת-יָדִי לְשַׁכֵּן אֶתְכֶם בָּהּ כִּי אִסְכַּלְבִּי בֶן-יִזְפָּנָה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן: **(לא)** וְטַפְכֶּם אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לְבָז יִהְיֶה וְהִבִּיאתִי אֹתָם וַיִּדְעוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר מְאַסְתֶּם בָּהּ:

(במדבר פרק י"ד, פסוקים כ"ח-ל"א)

9. השלם: כל מי שהיה מבן עשרים שנה ומעלה ימות ב מדבר. רק כלב בן יפונה ו יהושע בן נון ייכנסו לארץ.

10. מי עוד ייכנס לארץ? (פסוק לא) הטף - הילדים, שהעם אמר עליהם "לבז יהיה"

11. כמה שנים יהיו בני ישראל במדבר, ולמה דווקא מספר זה? (פסוק לד) ארבעים שנה - שנה לכל יום מארבעים הימים שתרו את הארץ

12. מה קרה למעפילים שעלו בכוח אל ראש ההר? (פסוקים מ-מה) העמלקי והכנעני היכו אותם, כי ה' לא היה איתם

נכון / לא נכון + תיקון

משפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
יהושע וכלב אמרו שהארץ טובה מאוד מאוד.	<u>נכון</u>	-
משה התפלל, וה' אמר: "סֶלְחָתִי כְּדִבְרְךָ".	<u>נכון</u>	-
כל העם, גם הילדים, מתו במדבר.	<u>לא נכון</u>	<u>הטף נכנסו לארץ</u>
ארון הברית ומשה עלו עם המעפילים.	<u>לא נכון</u>	<u>"לא־מִשּׁוּ מִקְרֵב הַמַּחֲנֶה"</u>

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

על פי חז"ל, הלילה שבו בכו העם היה ליל תשעה באב. מכאן נלמד כמה גדולה אהבת ארץ ישראל, וכמה חשוב לדבר עליה בשבת.

13. כתוב שלושה דברים טובים שאתה אוהב בארץ ישראל.

תשובה: תשובה אישית; למשל: מקומות קדושים, פירות הארץ, נופים, מצוות התלויות בארץ.

מה למדנו?

העם בכה ורצה לחזור למצרים. יהושע וכלב אמרו "טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד". נגזר שהדור ימות במדבר ארבעים שנה, ורק יהושע, כלב והטף ייכנסו לארץ.

פרשת שלח

פרק טו: נסכים, חלה, המקושש וציצית

אחרי חטא המרגלים, ה' נותן לישראל מצוות שיקיימו "כִּי תֵבֹאוּ אֶל־אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיתֵיכֶם" (טו, ב). רש"י אומר על כך: "בִּשְׁרָ לָהֶם שְׂיִכְנֹסוּ לָאָרֶץ".

מילים קשות

נֶסֶךְ	יין שמנסכים (שופכים) על המזבח עם הקרבן.
עֲרִסְתֶּכֶם	העיסה (הבצק) שלכם.
חֻלָּה	חלק מן העיסה שנותנים לכהן.
מִקְשֵׁשׁ עֲצִים	אוסף עצים.
בְּמִשְׁמֶר	במקום שמירה, במעצר.
פְּתִיל תְּכֵלֶת	חוט צבוע בצבע תכלת.

ולא תתורו

ולא תלכו אחרי (מלשון "לתור").

מצוות נסכים וחלה

נקרא בכתוב

(יז) וַיִּדְבֹר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יה) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאֲכֶם אֶל־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר אָנִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה: (יט) וְהָיָה בְּאֶכְלֶכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תִּרְיִמוּ תְרוּמָה לַה': (כ)
רֹאשִׁית עֲרֹסְתֶכֶם חֲלָה תִרְיִמוּ תְרוּמָה כְּתֻרֹמֶת גֶּרֶן כֹּן תִרְיִמוּ אֹתָהּ: (כא) מִרֹאשִׁית
עֲרֹסְתֵיכֶם תִּתְּנוּ לַה' תְּרוּמָה לְדֹרֹתֵיכֶם:

(במדבר פרק ט"ו, פסוקים י"ז-כ"א)

1. מתי מתחילים לקיים את מצוות חלה? העתק מפסוק יח. "בְּבֹאֲכֶם אֶל־הָאָרֶץ"2. מה מפרישים במצוות חלה? "רֹאשִׁית עֲרֹסְתֶכֶם" - חלק מן העיסה, לפני שאוכלים3. מה מביאים לפי פסוקים ד-ה עם קרבן כבש? מנחת סולת בלולה בשמן ויין לנסך

המקושש

נקרא בכתוב

(לב) וַיְהִיּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר וַיִּמָּצְאוּ אִישׁ מִקֵּשֶׁשׁ עֲצִים בַּיּוֹם הַשִּׁבְעִי: (לג) וַיִּקְרִיבוּ אוֹתוֹ
הַמִּצָּאִים אוֹתוֹ מִקֵּשֶׁשׁ עֲצִים אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל כָּל־הָעֵדָה: (לד) וַיִּנְיחוּ אוֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר
כִּי לֹא פָרַשׁ מִה־יַּעֲשֶׂה לוֹ: (לה) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוֹמָת הָאִישׁ רְגוּם אוֹתוֹ בְּאֲבָנִים
כָּל־הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה: (לו) וַיִּצִּיאוּ אוֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אוֹתוֹ
בְּאֲבָנִים וַיָּמָת כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת־מֹשֶׁה:

(במדבר פרק ט"ו, פסוקים ל"ב-לו')

4. מה עשה המקושש? קושש (אסף) עצים ביום השבת5. מדוע הניחו אותו במשמר? (פסוק לד) "כִּי לֹא פָרַשׁ מִה־יַּעֲשֶׂה לוֹ" - עוד לא נאמר איזה עונש יקבל

מצוות ציצית

נקרא בכתוב

(לז) ויאמר ה' אל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: **(לח)** דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל־כְּנָפֵי בְגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתַנּוּ עַל־צִיצִית הַכֶּנֶף פֶּתִיל תְּכֵלֶת: **(לט)** וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת ה' וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתּוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֵנִים אַחֲרֵיהֶם: **(מ)** לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי וְהִייתֶם קֹדְשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: **(מא)** אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם מִצְרַיִם לֵהָיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

(במדבר פרק ט"ו, פסוקים ל"ז-מ"א)

6. על מה שמים ציצית? **"על־כנפי בגדיהם" - על כנפות הבגד**

7. מה נותנים על ציצית הכנף? **"פתיל תכלת"**

8. מה תפקיד הציצית לפי פסוק לט? השלם: "וראיתם אותו ו**זכרתם** את־כָּל־מִצְוֹת ה' ו**עשיתם** אתם".

רש"י מפרש

רש"י מפרש

וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם - כְּמוֹ "מִתּוֹר הָאָרֶץ" (במדבר יג, כה). הַלֵּב וְהָעֵינַיִם הֵם מְרֻגְלִים לַגּוֹף וּמְסֻרְסָרִים לוֹ אֶת הָעֲבָרוֹת: הָעֵין רוֹאָה, וְהַלֵּב חוֹמֵד, וְהַגּוֹף עוֹשֶׂה אֶת הָעֲבָרָה (תנחומא טו).
תְּכֵלֶת - צָבַע יָרוֹק שֶׁל חִלְזוֹן (מנחות מ"ב ע"ב).

9. למילה "תתורו" רש"י מביא פסוק מסיפור המרגלים. איזה? **"מתור הארץ"**

10. לפי רש"י, אילו שני "מרגלים" יש לכל אדם? **הלב והעיניים**

11. השלם לפי רש"י את שלושת השלבים: הָעֵין **רוֹאָה**, וְהַלֵּב **חוֹמֵד**, וְהַגּוֹף **עוֹשֶׂה** אֶת הָעֲבָרָה.

12. מהי התכלת לפי רש"י? **צבע ירוק של חילזון**

מתח קו

מה עושים?	מצווה
● מפרישים חלק מן העיסה	● נסכים
● שומרים את יום המנוחה	● חלה
● מביאים יין עם הקרבן	● ציצית
● שמים פתיל תכלת על כנפות הבגד	● שבת

תשובה: נסכים - מביאים יין עם הקרבן • חלה - מפרישים חלק מן העיסה • ציצית - שמים פתיל תכלת על כנפות הבגד • שבת - שומרים את יום המנוחה

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

את פרשת ציצית אנו אומרים פעמיים בכל יום, בקריאת שמע. הציצית מזכירה לנו את כל המצוות - כמו קשר שקושרים על האצבע כדי לא לשכוח.

13. המרגלים "תרו" בעיניים וחשבו בלב מחשבות רעות. כיצד הציצית יכולה לעזור לאדם לא להיגרר אחרי עיניו ולבו?

תשובה: תשובה אישית; למשל: כשרואים את הציצית נזכרים במצוות ה', וזוכרים לשמור את העיניים ואת הלב - כדברי רש"י: הלב והעיניים הם מרגלים לגוף.

מה למדנו?

בסוף פרשת שלח נצטוו ישראל במצוות נסכים וחלה (בכניסה לארץ), נענש המקושש שחילל שבת, וביתנה מצוות ציצית - לזכור את כל המצוות ולא לתור אחרי הלב והעיניים.

פרשת שלח

חזרה – פרשת שלח

נכון / לא נכון + תיקון

משפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
המרגלים תרו את הארץ ארבעים יום.	<u>נכון</u>	-
כלב הלך לחברון להשתטח על קברי האבות.	<u>נכון</u>	-
כל שנים עשר המרגלים אמרו "לא נוכל לעלות".	<u>לא נכון</u>	<u>יהושע וכלב אמרו שהארץ טובה ושנוכל לה</u>
בני ישראל נענשו לשבת במדבר עשרים שנה.	<u>לא נכון</u>	<u>ארבעים שנה - שנה לכל יום</u>
את מצוות חלה מקיימים מן העיסה.	<u>נכון</u>	-

השלם את המשפטים

מחסן מילים

יהושע • אשכול • אָפֶס • תַּכְלֵת • הַלֵּב וְהַעֲיִנִּים • חֶבְרוֹן

1. משה הוסיף י' לשם הושע וקרא לו יהושע.

2. המרגלים הביאו אֶשְׁכּוֹל ענבים שנשאוהו במוט בשניים.

3. הדברים הרעים של המרגלים התחילו במילה אָפֶס.

4. כלב התפלל על קברי האבות ב חֶבְרוֹן.

5. על ציצית הכנף נותנים פתיל תְּכֵלֶת.

6. לפי רש"י, הלב והעינים הם מרגלים לגוף.

מי אמר? למי?

המשפט	מי אמר?	למי?
"וְהִתְחַזְקֶתֶם וְלָקַחְתֶּם מִפְּרֵי הָאָרֶץ" (יג, כ)	<u>משה</u>	<u>המרגלים</u>
"נִתְּנָה רֹאשׁ וְנִשְׁוֶבָה מִצְרַיִמָּה" (יד, ד)	<u>העם - איש אל אחיו</u>	<u>זה לזה</u>
"טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד" (יד, ז)	<u>יהושע וכלב</u>	<u>כל עדת בני ישראל</u>
"סִלַּחְתִּי כְּדַבְּרְךָ" (יד, כ)	<u>ה'</u>	<u>משה</u>

שאלת חשיבה

7. רש"י מסביר שפרשת המרגלים באה אחרי פרשת מרים, כי המרגלים "כָּאוּ וְלֹא לָקְחוּ מוֹסֵר". מה הם היו צריכים ללמוד ממה שקרה למרים?

תשובה: שלשון הרע הוא חטא חמור: מרים נענשה על דיבור על אחיה, והמרגלים היו צריכים להיזהר שלא לדבר רעה - ובוודאי לא על ארץ ישראל.

פרשת קורח • פרקים טז-יח

פרשת קורח

פרק טז: מחלוקת קרח ועדתו

נקרא בכתוב

(א) וַיִּסַּח קִרַח בֶּן־יִצְחָק בֶּן־קֵהָת בֶּן־לֵוִי וְדָתָן וָאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹן בֶּן־פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן: (ב) וַיִּקְמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאַנְשֵׁים מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמֵאָתָיִם נָשִׂיָאֵי עֵדָה קְרָאִי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי־שָׁם: (ג) וַיִּקְהֻלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב־לָכֶם כִּי כָל־הָעֵדָה כָּלָם קְדָשִׁים וּבְתוֹכָם ה' וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל־קֹהֶל ה': (במדבר פרק ט"ז, פסוקים א'-ג')

מילים קשות

קרח לקח את עצמו לצד אחד – נפרד מן העדה כדי לחלוק.	וַיִּסַּח קִרַח
אנשים חשובים שקוראים להם לאסיפות.	קְרָאִי מוֹעֵד
לקחתם לעצמכם יותר מדי גדולה.	רַב לָכֶם
תרימו את עצמכם, תתגאו.	תִּתְנַשְּׂאוּ
כלים שמניחים בהם גחלים וקטורת.	מִחָתוֹת
תשלוט, תהיה שר עלינו.	תִּשְׁתַּרֵּר

נבין את הכתוב

1. השלם את הטבלה: מי הצטרף לקרח?

מאיזה שבט?	מי?
<u>שבט ראובן</u>	<u>דתן ואבירם בני אליאב, ואון בן פלת</u>
<u>מבני ישראל</u>	<u>חמישים ומאתיים איש, נשיאי עדה</u>

2. מה טענו קרח ועדתו נגד משה ואהרן? העתק מפסוק ג.

תשובה: "רַב־לָכֶם כִּי כָל־הָעֵדָה כָּלָם קְדָשִׁים וּבְתוֹכָם ה' וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל־קֹהֶל ה'".

3. מה עשה משה כששמע את דבריהם? (פסוק ד) נפל על פניו

נקרא בכתוב

(ד) וישמע משה ויפל על-פניו: (ה) ויזכר אל-קרח ואֶל-כָּל-עֲדָתוֹ לֵאמֹר בָּקֹר וַיַּדַּע ה' אֶת-אֲשֶׁר-לוֹ וְאֶת-הַקְּדוֹשׁ וְהַקְּרִיב אֵלָיו וְאֶת אֲשֶׁר יִבְחַר-בוֹ יִקְרִיב אֵלָיו: (ו) זאת עָשׂוּ קְחוּ-לָכֶם מַחֲתוֹת קָרַח וְכָל-עֲדָתוֹ: (ז) וַתָּנוּ בָּהֶן אֵשׁ וְשִׁימוּ עָלֶיהֶן קִטְרֶת לִפְנֵי ה' מִחֹר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-יִבְחַר ה' הוּא הַקְּדוֹשׁ רַב-לָכֶם בְּנֵי לֵוִי:
(במדבר פרק ט"ז, פסוקים ד'-ז')

4. איזה "מבחן" הציע משה כדי לדעת את מי בחר ה'? שכל אחד ייקח מחתה, ישים בה אש וקטורת לפני ה' מחר - והאיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש

5. דתן ואבירם סירבו לבוא. מה ענו? (פסוק יב) "לא נעלה"

6. משה אמר לה' שלא לקח מהם דבר. העתק מפסוק טו. "לא חמור אחד מהם נשאתי"

רש"י מפרש

רש"י מפרש

ויקח קרח - לקח את עצמו לצד אחד, להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהנה. וזהו שתרגם אונקלוס: "ואתפלג", נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת...
ודתן ואבירם - בשביל שהיה שבט ראובן שרוי בחנינתם תימנה, שכן לקחת ובניו החונים תימנה, נשתתפו עם קרח במחלוקתו; אוי לרשע ואוי לשכנו (תנחומא שם)...

7. מה קשה לרש"י במילה "ויקח"? לא כתוב מה לקח קרח

8. מה מסביר רש"י? קרח לקח את עצמו לצד אחד, להיות נחלק (נפרד) מן העדה ולעורר מחלוקת על הכהונה

9. לפי רש"י, מדוע הצטרפו דתן ואבירם דווקא לקרח?

תשובה: כי שבט ראובן חנה בדרום (תימנה), שכן לקחת ובניו שחנו גם הם בדרום - ולכן נשתתפו עם קרח. "אוי לרשע ואוי לשכנו".

מי אמר? למי?

המשפט	מי אמר?	למי?
"רב-לכם כי כל-העדה כלם קדושים" (טז, ג)	<u>קרח ועדתו</u>	<u>משה ואהרן</u>
"שמעו-נא בני לוי" (טז, ח)	<u>משה</u>	<u>קרח (ובני לוי)</u>
"לא נעלה" (טז, יב)	<u>דתן ואבירם</u>	<u>שליחי משה</u>

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

"אוי לְרָשָׁע וְאוי לְשָׂכְנוֹ" – השכנים והחברים משפיעים עלינו מאוד.
ולחפך – על שבטי יהודה, יששכר וזבולון, שחנו ליד משה, אומר רש"י (ג, לח): "טוב לצדיק, טוב לְשָׂכְנוֹ".

10. מדוע חשוב לבחור חברים טובים? כתוב דוגמה לחבר שהשפיע עליך לטובה (בלי לכתוב את שמו).

תשובה: תשובה אישית; יש לקשר לרש"י: דתן ואבירם נגררו למחלוקת בגלל השכנות לקרח.

מה למדנו?

קרח, דתן ואבירם ומאתיים וחמישים איש חלקו על משה ואהרן. משה ניסה להשקיט את המחלוקת והציע מבחן הקטורת. ממנו למדנו: "אוי לְרָשָׁע וְאוי לְשָׂכְנוֹ".

פרשת קורח

פרק טז–יז: העונש והמטה שפרח

נקרא בכתוב

(כח) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תִּדְעוּן כִּי־ה' שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי־לֹא מִלְּבִי: (כט) אִם־כָּמוֹת כָּל־הָאָדָם יִמְתּוּן אֵלֶּה וּפְקֻדֹת כָּל־הָאָדָם יִפְקֹד עֲלֵיהֶם לֹא ה' שְׁלַחְנִי: (ל) וְאִם־בְּרִיָּאָה יִבְרָא ה' וּפְצָתָהּ הָאֲדָמָה אֶת־פִּיהָ וּבִלְעָה אֹתָם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם וַיִּרְדּוּ חַיִּים שְׁאֵלָה וַיִּדְעֻתָם כִּי נֶאֱצַו הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת־ה':
(במדבר פרק ט"ז, פסוקים כ"ח–ל')

נקרא בכתוב

(לא) וַיְהִי כַּכֹּלְתּוֹ לַדָּבָר אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּבָּקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם: (לב) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־בְּתֵיהֶם וְאֶת כָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר לָקַרְח וְאֶת כָּל־הָרְכוּשׁ: (לג) וַיִּרְדּוּ הֵם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׁאֵלָה וַתִּכָּס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיֵּאבְדּוּ מִתּוֹךְ הַקֶּהֶל:

(במדבר פרק ט"ז, פסוקים ל"א–ל"ג)

מילים קשות

ה' יעשה דבר חדש שלא היה כמותו.

בְּרִיָּאָה יִבְרָא ה'

האדמה תיפתח כמו פה.

וּפְצָתָהּ הָאֲדָמָה אֶת פִּיהָ

שאלה	אל עומק האדמה.
נאצו	הכעיסו, ביזו.
וניצץ ציץ	הוציא פרי קטן (אחרי שהפרח נופל).
ויגמל שקדים	גדלו והבשילו שקדים.

נבין את הכתוב

1. במה אמר משה שידעו כולם שה' שלח אותו? אם האדמה תפתח את פיה ותבלע אותם - "בריאה יברא ה'"

2. מה קרה מיד כשסיים משה לדבר? נבקעה האדמה ובלעה את קרח ועדתו ואת כל אשר להם

3. מה קרה למאתיים וחמישים מקריבי הקטורת? (פסוק לה) אש יצאה מאת ה' ואכלה אותם

הקטורת עוצרת את המגפה

נקרא בכתוב

(יא) ויאמר משה אל־אֶהֱרֹן קח אֶת־הַמִּחָתָה וְתִנֹּעַלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קֶטֶרֶת וְהוֹלִיךְ מִהֶרָה אֶל־הָעֵדָה וְכַפֵּר עֲלֵיהֶם כִּי־נִצָּא הַקָּצֵף מִלִּפְנֵי ה' הַחֹל הַנֶּגֶף: (יב) וַיִּקַּח אֶהֱרֹן פָּאֶשֶׁר דָּבָר מִשָּׁה וַיִּרְץ אֶל־תּוֹךְ הַקָּהֶל וְהִנֵּה הַחֹל הַנֶּגֶף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת־הַקֶּטֶרֶת וַיִּכַּפֵּר עַל־הָעָם: (יג) וַיַּעֲמֵד בֵּין־הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֹר הַמִּגָּפָה:

(במדבר פרק י"ז, פסוקים י"א-י"ג)

4. מה ציווה משה את אהרן לעשות כשהחלה המגפה? לקחת מחתה, לשים בה אש מעל המזבח וקטורת, ולכפר על העם

5. העתק מפסוק יג היכן עמד אהרן. "בין־המתים ובין החיים"

מטה אהרן

נקרא בכתוב

(כא) וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ אֵלָיו כָּל־נְשֵׂאֵיהֶם מִטָּה לְנָשִׂיא אֶחָד לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת וּמִטָּה אֶהֱרֹן בְּתוֹךְ מִטּוֹתָם: (כב) וַיָּנַח מֹשֶׁה אֶת־הַמִּטּוֹת לִפְנֵי ה' בָּאֹהֶל הָעֵדֻת: (כג) וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּבֵא מֹשֶׁה אֶל־אֹהֶל הָעֵדֻת וְהִנֵּה פָרַח מִטָּה־אֶהֱרֹן לְבֵית לֹוי וַיֵּצֵא פֶרַח וַיִּצָּץ צִיץ וַיִּגְמַל שְׁקָדִים:

(במדבר פרק י"ז, פסוקים כ"א-כ"ג)

6. כמה מטות הונחו באוהל מועד, ושם מי נכתב על מטה לוי? שנים עשר מטות; על מטה לוי נכתב שם אהרן

7. מה קרה למטה אהרן ממחרת? השלם מפסוק כג: "וַיָּצֵא פָּרַח וַיִּצֹץ צִיץ וַיִּגְמַל שִׁקְדִים".

8. לאן הוחזר מטה אהרן, ולשם מה? (פסוק כה) לפני העדות - למשמרת, לאות לבני מרי, כדי שיפסקו התלונות

רש"י מפרש

רש"י מפרש

וַיִּגְמַל שִׁקְדִים - ...וְלָמָּה שִׁקְדִים? הוּא הַפָּרִי הַמְּמַהֵר לְהַפְרִים מְכַל הַפִּירוֹת; אִף הַמַּעֲוָרֵר עַל הַבְּהֵנָה - פְּרָעָנוֹתוֹ מִמִּהְרֵת לְבָא...

9. מה קשה לרש"י? מדוע פרח המטה דווקא בשקדים ולא בפרי אחר

10. מה עונה רש"י?

תשובה: השקד הוא הפרי שממהר לפרוח יותר מכל הפירות; כך מי שחולק על הכהונה - עונשו ממהר לבוא.

סדר האירועים

מספר את האירועים לפי הסדר (1-5):

מספר	אירוע
<u>3</u>	אהרן עומד בין המתים ובין החיים עם הקטורת
<u>1</u>	האדמה פותחת את פיה ובולעת את קרח ועדתו
<u>5</u>	מטה אהרן מוציא פרח, ציץ ושקדים
<u>2</u>	אש יוצאת ואוכלת את מאתיים וחמישים מקריבי הקטורת
<u>4</u>	שנים עשר מטות מונחים באוהל מועד

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

מטה יבש שהוציא פרחים ופירות בלילה אחד - נס גדול. ה' הראה בדרך של חיים ופריחה, ולא רק בעונש, את מי בחר.

11. מדוע לדעתך ה' ציווה לשמור את מטה אהרן "למשמרת לאות"? מה הוא היה מזכיר לדורות?

תשובה: תשובה אישית; למשל: כדי לזכור שה' בחר באהרן לכהונה ושאין לחלוק על בחירת ה'; כדי שלא יתלוננו עוד ולא ימותו.

מה למדנו?

האדמה בלעה את קרח ועדתו, ואש אכלה את מקריבי הקטורת. הקטורת של אהרן עצרה את המגפה, ומטה אהרן שפרח והוציא שקדים הוכיח שה' בחר בו.

פרשת קורח

פרק יח: מתנות כהונה

אחרי מחלוקת קרח, ה' מבאר שוב את תפקידי הכהנים והלויים: הכהנים עובדים במקדש, והלויים מסייעים להם ושומרים על אוהל מועד. בתמורה לעבודתם נותנים להם ישראל מתנות.

נקרא בכתוב

(יט) כל תרומת הקדשים אשר ירימו בני־ישראל לה' נתתי לך ולבְנֶיךָ ולבְנֶיךָ אֶתֶּךָ לְחֶסֶד־עוֹלָם בְּרִית מֶלֶח עוֹלָם הוּא לִפְנֵי ה' לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ אֶתֶּךָ: (כ) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־אַהֲרֹן בְּאַרְצָם לֹא תִנָּחַל וְחֶלֶק לֹא־יִהְיֶה לָּךְ בְּתוֹכָם אֲנִי חֶלֶקְךָ וְנִחְלַתְךָ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (כא) וּלְבְנֵי לֵוִי הִנֵּה נָתַתִּי כָל־מַעֲשֵׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנִחְלָה חֶלֶף עֲבַדְתָּם אֲשֶׁר־הֵם עֹבְדִים אֶת־עֲבֹדַת אֱהֱל מוֹעֵד:

(במדבר פרק י"ח, פסוקים י"ט–כ"א)

מילים קשות

תרומת הקדשים	המתנות שמפרישים לכהנים.
ברית מלח	ברית קבועה וקיימת לעולם – כמו מלח שאינו מתקלקל.
נחלה	חלק בארץ, אדמה לרשת.
מעשר	אחד מכל עשרה מן התבואה – ללויים.
חלף	תמורת, במקום.

נבין את הכתוב

- העתק מפסוק כ: מה אומר ה' לאהרן במקום נחלה בארץ? "אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל"
- מה קיבלו הלויים, ובתמורה למה? (פסוק כא) את כל המעשר בישראל – חלף (תמורת) עבודתם באוהל מועד

3. השלם את טבלת המתנות לפי הפסוקים:

המתנה	למי?	פסוק
ראשית היצחק, התירוש והדגן (תרומה)	<u>לכהן</u>	יח, יב
בכורים	<u>לכהן</u>	יח, יג
פדיון בכור אדם - חמשת שקלים	<u>לכהן</u>	יח, טז
מעשר	<u>ללוויים</u>	יח, כא
מעשר מן המעשר (תרומת מעשר)	<u>הלוויים נותנים לכהן</u>	יח, כו

רשימי מפרש

רשימי מפרש

בְּרִית מֶלֶח - בְּבְרִית הַכְּרוּתָה לְמֶלֶח, שְׁאִינוּ מְסַרִּיחַ לְעוֹלָם.
וְחֶלֶק לֹא יִהְיֶה לָךְ בְּתוֹכָם - אַף בְּבִצָּה (שם קיט).

4. מה מוסיף רש"י על "בְּרִית מֶלֶח"? הברית קיימת לעולם, כמו המלח שאינו מסריח לעולם

5. לפי רש"י, האם הכהן מקבל חלק בשלל (בביזה) של מלחמה? לא - "אף בבִּצָּה" אין לו חלק

שאלת חשיבה

6. לכהנים וללוויים אין אדמה. מה זה מאפשר להם? ומה זה מלמד על המילים "אֲנִי חֶלְקְךָ וְנַחֲלָתְךָ"?

תשובה: הם פנויים לעבודת ה' ולימוד תורה, ואינם עסוקים בעבודת השדה; ה' עצמו הוא נחלתם, ועם ישראל דואג לפרנסתם במתנות.

מה למדנו?

לכהנים וללוויים אין נחלה בארץ - ה' הוא נחלתם. ישראל נותנים לכהנים תרומה, ביכורים ופדיון הבן, וללוויים מעשר; והלוויים נותנים לכהן תרומת מעשר.

פרשת קורח

חזרה – פרשת קורח

נכון / לא נכון + תיקון

משפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
דתן ואבירם היו משבט לוי.	לא נכון	הם היו משבט ראובן
משה הציע שכל אחד יקטיר קטורת במחתה, וה' יבחר.	נכון	-
אהרן עצר את המגפה בעזרת הקטורת.	נכון	-
מטה אהרן הוציא תפוחים.	לא נכון	שקדים
הלויים מקבלים נחלה גדולה בארץ.	לא נכון	אין להם נחלה; הם מקבלים מעשר

מתח קו

מושג	הסבר
רב לָכֶם	● נבקעה, נפתחה
וּפְצָתָהּ	● לקחתם לעצמכם יותר מדי גדולה
וַיִּגְמַל שְׂקָדִים	● ברית קיימת לעולם
בְּרִית מֶלֶח	● גדלו והבשילו שקדים

תשובה: רב לכם – לקחתם לעצמכם יותר מדי גדולה • ופצתה – נבקעה, נפתחה • ויגמול שקדים – גדלו והבשילו שקדים • ברית מלח – ברית קיימת לעולם

מי אני?

1. לקחתי את עצמי לצד אחד וחלקתי על הכהונה: קרח

2. עמדתי בין המתים ובין החיים, ועצרתי את המגפה: אהרן

3. אמרתי "לא חמור אֶחָד מֵהֶם נִשְׁאַתִּי": משה

4. אני הפרי הממהר לפרוח מכל הפירות: השקד

שאלת חשיבה

5. קרח טען "כָּל־הָעֵדָה כָּלָם קִדְּשִׁים". מה היה נכון בדבריו, ומה הייתה הטעות שלו?

תשובה: נכון שכל ישראל קדושים ושמעו את דבר ה' בסיני; הטעות – הוא רצה בעצמו גדולה וחלק על בחירת ה' באהרן לכהונה, וגרם מחלוקת.

פרשת חוקת • פרקים יט–כב, א

פרשת חוקת

פרק יט: פרה אדומה

נקרא בכתוב

(א) וַיִּדְבֹּר ה' אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר: (ב) זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה ה' לֵאמֹר דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין־בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עָלֶיהָ עַל: (ג) וַיִּתְּנֶתֶם אֹתָהּ אֶל־אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל־מַחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׁחַט אֹתָהּ לִפְנֵי: (ד) וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָה בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל־לֶכְח פָּנֵי אֹהֶל־מוֹעֵד מִדָּמָה שֶׁבַע פְּעָמִים: (במדבר פרק י"ט, פסוקים א'–ד')

מילים קשות

חֻקַּת הַתּוֹרָה	גזרה, מצווה שטעמה לא נאמר לנו.
תְּמִימָה	שלמה – כולה אדומה.
מוֹם	פגם בגוף.
עַל	קורת עץ שמניחים על צוואר הבהמה כשהיא עובדת.
מִי חֻטָּאת	מים שמערבים בהם את אפר הפרה, ומזים על הטמא כדי לטהרו.

נבין את הכתוב

1. כתוב שלושה דברים שצריכים להיות בפרה, לפי פסוק ב.

תשובה: אדומה, תמימה, שאין בה מום, ושלא עלה עליה עול (שלושה מהם).

2. לאיזה כהן נותנים את הפרה? לאלעזר הכהן

3. כמה פעמים מזה אלעזר מדמה אל נוכח פני אוהל מועד? שבע פעמים

4. למי מועילים מי החטאת? הקף.

○ למי שנגע במת ○ למי שאכל חמץ ○ למי שלא שמר שבת

תשובה: למי שנגע במת – מזים עליו מי חטאת ביום השלישי וביום השביעי, והוא נטהר.

רש"י מפרש

רש"י מפרש

זאת חקת התורה – לפי שהשטן ואמות העולם מונין את ישראל, לומר: מה המצוה הזאת? ומה טעם יש בה? לפיכך כתב בה 'חקה': גזרה היא מלפני, אין לך רשות להרהר אחריה (מדרש תנחומא חקת ז).

אדמה תמימה – שתהא תמימה באדמימות (ספרי קכג), שאם היו בה שתי שערות שחורות – פסולה (פרה פ"ב מ"ה).

5. מה קשה לרש"י? **מדוע כתוב במצווה זו "חקת" (חוקה)**

6. מה מסביר רש"י? השלם: "גזרה היא **מלפני**, אין לך **רשות** להרהר אחריה".

7. לפי רש"י, מה פוסל את הפרה גם אם היא אדומה? **אם יש בה שתי שערות שחורות**

נכון / לא נכון + תיקון

משפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
את הפרה שוחטים בתוך המחנה.	<u>לא נכון</u>	<u>מחוץ למחנה</u>
מותר שהפרה עבדה קודם בשדה.	<u>לא נכון</u>	<u>"אשר לא-עלה עליה על"</u>
פרה אדומה היא חוקה – אין לנו רשות להרהר אחריה.	<u>נכון</u>	<u>=</u>

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

ילד מקשיב להוריו גם כשאנו מבין עדיין את כל הטעמים – כי הוא סומך עליהם ויודע שהם אוהבים אותו. כך אנו מקיימים את חוקי התורה מתוך אמונה ואהבה לה'.

8. מדוע לדעתך חשוב לקיים מצווה גם כשאנו מבינים את טעמה?

תשובה: תשובה אישית; למשל: כי ה' ציווה, והוא יודע מה טוב לנו; המצוות אינן רק לפי השכל שלנו; כך מראים אמונה ונאמנות.

מה למדנו?

פרה אדומה תמימה, שלא עלה עליה עול, נשרפת, ובאפרה מטהרים את טמא המת. זו "חקה" – גזרה מלפני ה', ואין להרהר אחריה.

פרשת חוקת

פרק כ: מי מריבה

נקרא בכתוב

(א) וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה מִדְּבָר־צֹן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשֶׁבֶת הָעָם בְּקֹדֶשׁ וַתָּמָת שָׁם מֶרְקָם וַתִּקָּבֶר שָׁם: (ב) וְלֹא־הָיָה מִיָּם לָעֵדָה וַיִּקְהְלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן: (ג) וַיָּרֶב הָעָם עִם־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ גִּנָּעְנוּ בְּגֹעַ אַחֲיֵנוּ לִפְנֵי ה':
(במדבר פרק כ', פסוקים א'-ג')

מילים קשות

העם רב (התווכח) עם משה.	וַיָּרֶב הָעָם
מתנו.	גִּנָּעְנוּ
הבהמות שלנו.	בְּעִירָנוּ
הממרים, המסרבים (רש"י: "סרְבָנִים").	הַמְּרִים
מפני ש...	יָצָן

נבין את הכתוב

1. מי נפטרה במדבר צין, והיכן נקברה? מרים; בקדש

2. מה קרה מיד אחר כך? (פסוק ב) לא היו מים לעדה, והם נקהלו על משה ועל אהרן

רש"י מפרש

רש"י מפרש

וְלֹא הָיָה מִיָּם לָעֵדָה - מִכָּאֵן שֶׁכָּל אֲרֻבָּעִים שָׁנָה הָיָה לָהֶם הַבָּאָר בְּזָכוֹת מֶרְקָם (תענית ט' ע"א).

3. מה למד רש"י מן הסמיכות של "וַתָּמָת שָׁם מֶרְקָם" ל"וְלֹא־הָיָה מִיָּם"? שכל ארבעים שנה הייתה להם הבאר בזכות מרים

נקרא בכתוב

(ז) וַיִּזְכֹּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ח) כַּח אֶת־הַמָּטָה וְהִקְהֵל אֶת־הָעֵדָה אֹתָהּ וְאַהֲרֹן אֲחִידָם וּדְבַרְתֶּם אֶל־הַסֵּלַע לְעִינֵיהֶם וְנָתַן מִיָּמִיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מִים מִן־הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת־הָעֵדָה וְאֶת־בְּעִירָם: (ט) וַיִּסַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמָּטָה מִלִּפְנֵי ה' כַּאֲשֶׁר צִוְּהוּ: (י) וַיִּקְהֵלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקָּהָל אֶל־פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמְרוּ לָהֶם שְׁמַעוּ־נָא הַמְּרִים הַמִּן־הַסֵּלַע הַזֶּה נֹוצֵיא לָכֶם מַיִם: (יא) וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת־קִדּוֹ וַיִּזֶּן אֶת־הַסֵּלַע בְּמַטְהוֹ פַּעַמַּיִם וַיֵּצְאוּ מִים רַבִּים וַתִּשָּׁתּ הָעֵדָה וּבְעִירָם:

(במדבר פרק כ', פסוקים ז'-י"א)

4. מה ציווה ה' את משה לעשות? העתק מפסוק ח. "וּדְבַרְתֶּם אֶל־הַסֵּלַע לְעִינֵיהֶם וְנָתַן מִיָּמִיו"

5. מה עשה משה בפועל? (פסוק יא) הִכָּה אֶת הַסֵּלַע בַּמַּטְהוֹ פַּעַמַּיִם

6. האם יצאו מים? כן - וַיֵּצְאוּ מִים רַבִּים, ושתו העדה ובעירם

נקרא בכתוב

(יב) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן יֵצְאוּ לֹא־הָאֲמֹנִתִּים בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקָּהָל הַזֶּה אֶל־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם: (יג) הִמָּה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־ה' וַיִּקְדַּשׁ בָּם:

(במדבר פרק כ', פסוקים י"ב-י"ג)

7. מה היה העונש של משה ואהרן? לֹא יָבִיאוּ אֶת הַקָּהָל אֶל הָאֶרֶץ - לֹא יִכְנָסוּ לָאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

רש"י מפרש

לְהַקְדִּישֵׁנִי - שֶׁאֵלּוּ דְבַרְתֶּם אֶל הַסֵּלַע וְהוֹצִיא, הִיִּיתִי מְקַדֵּשׁ לְעֵינֵי הָעֵדָה, וְאֹמְרִים: מַה סֵּלַע זֶה, שֶׁאֵינֻם מְדַבְּרִים וְאֵינֻם שׁוֹמְעִים, וְאֵינֻם צָרִיד לְפָרֻחַ הַקָּהָל, מְשִׁיבִים דְּבוּרֵי שֵׁל מְקוֹם - קַל וָחֶמֶר אֲנִי.

8. לפי רש"י, מה היו בני ישראל לומדים אילו דיבר משה אל הסלע?

תשובה: קל וחומר: אם סלע, שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה, מקיים את דבר ה' - קל וחומר אנחנו.

9. מה המשמעות של המילה "לְהַקְדִּישֵׁנִי"? שֶׁה' יִתְקַדֵּשׁ - שְׁכֹלָם יִרְאוּ אֶת גְּדֻלְתּוֹ וַיִּתְחַזְּקוּ בַּאֲמוּנָה

נכון / לא נכון + תיקון

משפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
אחרי מות מרים לא היו מים לעדה.	<u>נכון</u>	-
ה' ציווה את משה להכות את הסלע.	<u>לא נכון</u>	ה' ציווה לדבר אל הסלע
משה הכה את הסלע פעם אחת.	<u>לא נכון</u>	פעמיים
המקום נקרא "מי מריבה".	<u>נכון</u>	-

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

רש"י מסביר: דיבור יכול לפעול יותר מהכאה.
גם בחינוך ובחברה – מילה טובה ושקטה משפיעה יותר מכוח.

10. תאר מצב שבו דיבור רגוע ונעים הצליח יותר מכעס או מכוח.

תשובה: תשובה אישית; יש לקשר לרעיון: ה' ציווה "וּדְבַרְתֶּם אֶל־הַסֶּלַע" – הדיבור הוא דרך של קידוש ה'.

מה למדנו?

אחרי מות מרים חסרו מים. ה' ציווה לדבר אל הסלע, ומשה הכה אותו פעמיים. מים רבים יצאו, אך משה ואהרן נענשו שלא ייכנסו לארץ.

פרשת חוקת

פרק כ: אדום ומות אהרן

נקרא בכתוב

(יד) וישלח משה מלאכים מקדש אל־מלך אדום כה אמר אחיה ישראל אתה ידעת את כל־התלאה אשר מצאתנו: (טו) וירדו אבתינו מצרימה ונשב במצרים זמנים רבים וירעו לנו מצרים ולאבתינו: (טז) ונצעק אלה' וישמע קלנו וישלח מלאך ויצאנו ממצרים והנה אנחנו בקדש עיר קצה גבולך: (יז) נעברה־נא בארץך לא נעבר בשדה ובכרם ולא נשתה מי באר דרך המלך גלך לא נטה זמין ושמאול עד אשר־נעבר גבולך:
(במדבר פרק כ', פסוקים י"ד–י"ז)

מילים קשות

התלצה	הצרות, הקשיים.
דרך המלך	הדרך הראשית, הכביש המרכזי.
וימאן	סירב.
יאסף אל עמיו	ימות (ויצטרף אל אבותיו).
גוע	מת.

נבין את הכתוב

1. איך פתח משה את דבריו למלך אדום? "כה אמר אחיך ישראל"

2. מה הבטיח משה למלך אדום? כתוב שני דברים מפסוק יז.

תשובה: לא נעבור בשדה ובכרם, לא נשתה מי באר, נלך בדרך המלך ולא נטה ימין ושמאל.

3. מה ענה מלך אדום, ומה עשו בני ישראל? "לא תעבר" ויצא לקראתם בעם כבד; ישראל נטו (פנו) מעליו

פטירת אהרן

נקרא בכתוב

(כה) קח את־אֶהֱרֹן ואת־אַלְעָזָר בְּנֵי וְהֵעַל אֹתָם הָרֹקֶם הַזֶּה: (כו) וְהִפָּשֵׁט אֶת־אֶהֱרֹן וְהִלְבַּשְׁתָּם אֶת־אַלְעָזָר בְּנֵי וְאֶהֱרֹן יָאֲסֹף ויָמָת שָׁם: (כז) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' וַיַּעֲלוּ אֶל־הָרֹקֶם לְעֵינֵי כָל־הָעֵדָה: (כח) וַיִּפָּשֵׁט מֹשֶׁה אֶת־אֶהֱרֹן וְהִלְבַּשׁ אֹתָם אֶת־אַלְעָזָר בְּנֵי וַיָּמָת אֶהֱרֹן שָׁם בְּרֹאשׁ הָהָר וַיִּרְדּוּ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר מִן־הָהָר: (כט) וַיֵּרְאוּ כָל־הָעֵדָה כִּי גֹעַ אֶהֱרֹן וַיִּבְכוּ אֶת־אֶהֱרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל:
(במדבר פרק כ', פסוקים כ"ה-כ"ט)

4. מי עלה עם אהרן אל הר ההר? משה ואלעזר בנו

5. מה עשה משה בבגדי אהרן? הפשיט אותם מאהרן והלביש אותם את אלעזר בנו

6. כמה ימים בכו על אהרן? שלושים יום

רש"י מפרש

רש"י מפרש

כל בית ישראל - האנשים והנשים; לפי שהיה אהרן רוֹדֵף שְׁלוֹם וּמְטִיל אֲהָבָה בֵּין בְּעָלֵי מְרִיבָה, וּבֵין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ (אדר"נ יב, ג).

7. מה קשה לרש"י במילים "כל בית ישראל"? מדוע בכו עליו כולם - כל בית ישראל

8. מה עונה רש"י? כתוב את תכונתו של אהרן.

תשובה: כולם בכו, כי אהרן היה "רוֹדֵף שְׁלוֹם וּמִטִּיל אֲהָבָה בֵּין בְּעָלֵי מְרִיבָה" – הוא עשה שלום בין אנשים, ולכן כולם אהבו אותו.

מתח קו

מה עשה?	מי?
● סירב לתת לישראל לעבור בגבולו	● משה
● לבש את בגדי הכהונה של אביו	● מלך אדום
● רודף שלום ואוהב שלום	● אלעזר
● שלח מלאכים למלך אדום	● אהרן

תשובה: משה – שלח מלאכים למלך אדום • מלך אדום – סירב לתת לישראל לעבור בגבולו • אלעזר – לבש את בגדי הכהונה של אביו • אהרן – רודף שלום ואוהב שלום

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

במסכת אבות נאמר: "הָיוּ מִתְלַמְּדֵי שֶׁל אֶהֱרֹן, אוֹהֵב שְׁלוֹם וְרוֹדֵף שְׁלוֹם".
"רודף" – לא רק מחכה שיהיה שלום, אלא רץ ופועל כדי להביא אותו.

9. כתוב שתי דרכים שבהן תוכל להיות "מתלמידיו של אהרן" ולהביא שלום בין חברים.

תשובה: תשובה אישית; למשל: לפייס בין שני חברים שרבו, לומר מילה טובה, לוותר, לא להעביר דברים שמסכסכים.

מה למדנו?

מלך אדום סירב לתת לישראל לעבור בארצו. אהרן נפטר בהר ההר, ואלעזר בנו לבש את בגדי הכהונה. כל בית ישראל בכו עליו שלושים יום, כי היה רודף שלום.

פרשת חוקת

פרק כא: הנחש הנחושת ושירת הבאר

אחרי מות אהרן, נלחם מלך ערד בישראל, וישראל ניצחו אותו בעזרת ה' (כא, א-ג). אחר כך נסעו מהר ההר והקיפו את ארץ אדום.

נקרא בכתוב

(ד) וַיִּסְעוּ מֵהָר הָהָר דֶּרֶךְ יַם־סוּף לְסַבֵּב אֶת־אֶרֶץ אֲדוֹם וַתִּקְצַר נַפְש־הָעָם בַּדֶּרֶךְ: (ה) וַיַּדְבֵּר הָעָם בְּאַלְקִים וּבַמֶּשֶׁה לָמָּה הֶעֱלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוֹת בַּמִּדְבָּר כִּי אֵין לָחֶם וְאֵין מַיִם וּנְפָשֵׁנוּ קָצָה בַלָּחֶם הַקָּלָקֶל: (ו) וַיִּשְׁלַח ה' בָּעָם אֶת הַנְּחָשִׁים הַשָּׂרְפִים וַיִּנָּשְׁכוּ אֶת־הָעָם וַיָּמָת עַם־רַב מִיִּשְׂרָאֵל:

(במדבר פרק כ"א, פסוקים ד'-ו')

מילים קשות

וַתִּקְצַר נַפְש־הָעָם	העם נעשה חסר סבלנות, קשה היה לו.
קָצָה	מאסה, נמאס לה.
הַקָּלָקֶל	כך כינו בזלזול את המן.
הַנְּחָשִׁים הַשָּׂרְפִים	נחשים שארסם שורף.
נָס	עמוד גבוה (רש"י: "כְּלוֹנֶס").
וַהֲבִיט	הסתכל בכוונה.

נבין את הכתוב

1. מדוע "וַתִּקְצַר נַפְש־הָעָם"? בגלל הדרך הארוכה - הם הקיפו את ארץ אדום
2. על מה התלוננו העם? שאינו לחם ואין מים, ו"נפִשֵׁנוּ קָצָה בַלָּחֶם הַקָּלָקֶל" - על המן
3. מה היה העונש? ה' שלח בעם את הנחשים השרפים, ומת עם רב מישראל

נקרא בכתוב

(ז) וַיָּבֹא הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ חֲטֵאֵנוּ כִּי־דִבַּרְנוּ בְּה' וְנָבִדָּה הַתַּפְּלִל אֶל־ה' וַיָּסֶר מֵעֲלֵינוּ אֶת־הַנְּחָשׁ וַיִּתְּפֹלֵל מֹשֶׁה בְּעַד הָעָם: (ח) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה עֲשֵׂה לָךְ שָׂרָף וְשִׂים אוֹתוֹ עַל־נֶס וְהָיָה כָּל־הַנִּשּׁוּךְ וְרָאָה אוֹתוֹ וְחָי: (ט) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נָחֹשׁ נְחֹשֶׁת וַיִּשְׁמְהוּ עַל־הַנֶּס וְהָיָה אִם־נִשְׁךְ הַנְּחָשׁ אֶת־אִישׁ וַהֲבִיט אֶל־נָחֹשׁ הַנְּחֹשֶׁת וְחָי:

(במדבר פרק כ"א, פסוקים ז'-ט')

4. מה אמרו העם למשה? העתק מפסוק ז. "חֲטֵאֵנוּ כִּי־דִבַּרְנוּ בְּה' וְנָבִדָּה"
5. מה עשה משה כשביקשו ממנו? התפלל בעד העם
6. ממה עשה משה את הנחש, והיכן שם אותו? מנחושתי; על הנס (עמוד גבוה)

רש"י מפרש

רש"י מפרש

וַיִּתְּפַלֵּל מֹשֶׁה - מִכָּאן לְמִי שֶׁמִּבְקָשִׁים מִמֶּנּוּ מַחִילָה, שֶׁלֹּא יִהְיֶה אֶכְזָרִי מִלְּמַחֵל (מדרש תנחומא חוקת יט).

כָּל הַנְּשׂוּדָ - ... וְכִי נָחַשׁ מִמִּית אוֹ מַחֲיָה? אֵלֶּא, בְּזִמּוֹן שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְסַתְּפָלִין כָּל־פִּי מַעֲלָה וּמִשְׁעָבָדִין אֶת לִבָּם לְאַבְיָהֶם שְׂבֻשָּׁמִים, הָיוּ מִתְרַפְּאִים; וְאִם לֹא, הָיוּ נִמּוּקִים (משנה ר"ה פ"ג מ"ח; ר"ה כ"ט ע"א).

7. מה למדנו מכך שמושה התפלל בעד העם, אף שדיברו גם נגדו? מי שמבקשים ממנו מחילה - לא יהיה אכזרי, אלא ימחל

8. לפי חכמים, האם הנחש עצמו ריפא? הסבר לפי רש"י.

תשובה: לא. כשישראל הסתכלו כלפי מעלה ושעבדו את לבם לאביהם שבשמים - היו מתרפאים, ואם לא - לא נרפאו. הנחש רק עזר להם להרים עיניהם ולב אל ה'.

שירת הבאר

נקרא בכתוב

(טז) וּמִשָּׁם בָּאָרָה הוּא הַבָּאָר אֲשֶׁר אָמַר ה' לְמֹשֶׁה אֶסֹף אֶת־הָעָם וְאֶתְּנָה לָהֶם מַיִם: **(יז)** אֲזַי יִשְׁאֵר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלֵי בָּאָר עֲנוּ־לָהּ: **(יח)** בָּאָר חֲפְרוּהָ שָׂרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בְּמַחֲסֶק בְּמִשְׁעָלָתָם וּבְמַדְבָּר מִתְּנָה: (במדבר פרק כ"א, פסוקים ט"ז-י"ח)

רש"י מפרש

בָּאָר חֲפְרוּהָ - זאת היא הבאר אשר חפרוה שרים, משה ואהרן.

9. העתק את תחילת השירה מפסוק יז. "עלי באר ענו-לה"

10. מי חפרו את הבאר, לפי רש"י? משה ואהרן ("שרים")

מי אמר? למי?

המשפט	מי אמר?	למי?
"לָמָּה הָעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוֹת בַּמִּדְבָּר" (כא, ה)	<u>העם</u>	<u>לה' ולמשה</u> <u>("באלקים ובמשה")</u>
"הַתְּפַלֵּל אֶל־ה' וְיִסֹּר מֵעֲלֵינוּ אֶת־הַנֶּחָשׁ" (כא, ז)	<u>העם</u>	<u>משה</u>
"עֲשֵׂה לָךְ שָׂרָף וְשִׂים אוֹתוֹ עַל־גִּס" (כא, ח)	<u>ה'</u>	<u>משה</u>

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

העם דיבר נגד משה – ומשה התפלל עליו מיד.
מי שיודע לסלוח, מביא ריפוי ושלום.

11. מה קשה יותר: לבקש סליחה או לסלוח? הסבר מה למדת ממשה בפרשה זו.

תשובה: תשובה אישית; יש לקשר לרש"י: "שלא יהא אֶכְזָרִי מִלְמַחֵל" – משה מחל והתפלל על העם.

מה למדנו?

העם התלונן על הדרך ועל המן, ונענש בנחשים השרפים. משה התפלל, ועשה נחש נחושת על נס – וכל מי שהביט אליו ושעבד את לבו לה', חי. ישראל שרו שירה על הבאר.

פרשת חוקת

פרק כא: סיחון ועוג

בני ישראל מתקרבים לארץ ישראל מצד מזרח, מעבר לירדן. בדרך נמצאות ארצות של שני מלכים חזקים: סיחון מלך האמורי ועוג מלך הבשן.

נקרא בכתוב

(כא) וישלח ישראל מלאכים אל-סיחון מלך-האמרי לאמר: **(כב)** אַעֲבֹרָה בְּאַרְצְךָ לֹא נֹטָה בְּשׁוֹךְ וּבְכָרֶם לֹא נִשְׁתֶּה מִי בָּאֵר בְּדֶרֶךְ הַמֶּלֶךְ נֵלֶךְ עַד אֲשֶׁר-נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ: **(כג)** וְלֹא-נִתֵּן סִיחֹן אֶת-יִשְׂרָאֵל עֹבֵר בְּגִבּוֹלוֹ וַיֹּאסֹף סִיחֹן אֶת-כָּל-עַמּוֹ וַיֵּצֵא לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל הַמִּדְבָּרָה וַיָּבֹא יְהֻצָּה וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל: **(כד)** וַיִּכְּהוּ יִשְׂרָאֵל לְפִי-חֶרֶב וַיִּירֹשׁ אֶת-אַרְצוֹ מֵאֲרֹנָן עַד-יַבֶּק עַד-בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עַז גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן:

(במדבר פרק כ"א, פסוקים כ"א-כ"ד)

מילים קשות

מלאכים	שליחים (בני אדם שנשלחו עם הודעה).
לא נטה	לא נסטה, לא נפנה הצידה.
דרך המלך	הדרך הראשית והרחבה.
גבולך	הגבול של ארצך.
ויירש	כבש ולקח לעצמו.

שְׁרִיד

מי שנשאר בחיים, ניצול.

נבין את הכתוב

1. אל מי שלחו ישראל מלאכים? אל סיחון מלך האמורי

2. העתק מפסוק כב שלוש הבטחות שהבטיחו ישראל לסיחון.

תשובה: "לא נטה בשדה ובכרם"; "לא נשתה מי באר"; "בדרך המלך נלך עד אשר נעבר גבלך".3. מה עשה סיחון כששמע את בקשת ישראל? לא נתן לישראל לעבור, אסף את כל עמו ויצא להילחם בישראל ביהצה4. מה הייתה תוצאת המלחמה? ישראל היכו את סיחון וירשו את ארצו מארנון עד יבק5. מהי העיר של סיחון? (פסוק כו) חשבון

נקרא בכתוב

(לג) ויפנו ויגלו דרך הבשן ויצא עוג מלך-הבשן לקראתם הוא וכל-עמו למלחמה
 אדרעי: (לד) ויאמר ה' אל-משה אל-תירא אתו כי בידך נתתי אותו ואת-ארצו
 ועשית לו כאשר עשית לסיחון מלך האמרי אשר יושב בחשבון: (לה) ויכו אותו
 ואת-בניו ואת-כל-עמו עד-בלתי השאיר-לו שריד ויירשו את-ארצו:
 (במדבר פרק כ"א, פסוקים ל"ג-ל"ה)

6. מי יצא להילחם בישראל בדרך הבשן, והיכן? עוג מלך הבשן, באדרעי7. מה אמר ה' למשה לפני המלחמה עם עוג? העתק. "אל-תירא אתו כי בידך נתתי אותו"

רש"י מפרש

רש"י מפרש

אעברה בארץך - אף על פי שלא נצטוו לפתח להם בשלום, בקשו מהם שלום (מדרש תנחומא
 חוקת כב).

8. מה מוסיף רש"י? מה עשו ישראל אף על פי שלא נצטוו? ביקשו מסיחון שלום - פתחו בדברי שלום

רש"י מפרש

אל תירא אתו - שהיה משה ירא להלחם, שמא תעמד לו זכותו של אברהם...

9. מה קשה לרש"י? מדוע היה צריך ה' לומר למשה "אל-תירא" דווקא לפני המלחמה בעוג, ולא לפני המלחמה בסיחון?

תשובה: משה פחד שמא תעמוד לעוג זכותו של אברהם אבינו (לפי חז"ל עוג הוא "הפליט" שבא לספר לאברהם שלוט נשבה). לכן ה' הרגיע אותו: "כִּי בִדְךָ נִתְּתִי אֹתוֹ".

נכון / לא נכון + תיקון

משפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
ישראל ביקשו לעבור בארץ סיחון בדרך המלך.	<u>נכון</u>	-
סיחון הסכים, וישראל עברו בשלום בארצו.	<u>לא נכון</u>	<u>סיחון לא נתן לעבור ויצא להילחם בישראל</u>
משה שלח מרגלים אל יעזר, והם לכדו את בנותיה.	<u>נכון</u>	-
עוג היה מלך מואב.	<u>לא נכון</u>	<u>עוג היה מלך הבשן</u>

הידעת?

הארצות של סיחון ועוג נמצאות בעבר הירדן המזרחי. בהמשך הספר (פרק לב) יבקשו בני גד ובני ראובן להתיישב בהן.

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

ישראל היו חזקים, ובכל זאת פתחו בדברי שלום. מי שבאמת חזק – יודע לבקש שלום תחילה.

10. ספר על מצב שבו כדאי לנסות קודם לדבר בשלום, לפני שמתווכחים או רבים.

תשובה: תשובה אישית; יש לקשר לרש"י: "בְּקֶשׁוֹ מֵהֶם שְׁלוֹם" – אף שלא נצטוו.

מה למדנו?

ישראל ביקשו מסיחון לעבור בשלום, אך סיחון יצא להילחם בהם. ישראל ניצחו את סיחון ואת עוג מלך הבשן וירשו את ארצם. ה' חיזק את משה: "אֶל־תִּירָא אֹתוֹ".

פרשת חוקת

חזרה – פרשת חוקת

נכון / לא נכון + תיקון

משפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
הפרה האדומה צריכה להיות פרה שעבדה בשדה.	<u>לא נכון</u>	<u>"אֲשֶׁר לֹא-עָלָה עָלֶיהָ עֹל"</u>
הבאר הייתה לישראל בזכות מרים.	<u>נכון</u>	<u>-</u>
אהרן נפטר בהר נבו.	<u>לא נכון</u>	<u>בהר ההר</u>
משה עשה את הנחש מזהב.	<u>לא נכון</u>	<u>מנחשת</u>
סיחון, מלך האמורי, לא נתן לישראל לעבור בגבולו, וישראל ניצחו אותו.	<u>נכון</u>	<u>-</u>

השלם את המשפטים

מחסן מילים

חֻקָּה • אֶלְעָזָר • רוֹדֵף שְׁלוֹם • הַסֵּלַע • נַחֲשֶׁת • בָּאֵר

1. פרה אדומה היא חֻקָּה - גזרה מלפני ה'.

2. ה' ציווה: "וַדַּבֵּרְתֶּם אֶל-הַסֵּלַע".

3. את בגדי אהרן לבש אֶלְעָזָר בנו.

4. כל בית ישראל בכו על אהרן, כי היה רוֹדֵף שְׁלוֹם.

5. משה עשה נחש נַחֲשֶׁת ושם אותו על הנס.

6. "עֲלֵי בָּאֵר עֲנוּ-לָהּ".

מי אמר? למי?

המשפט	מי אמר?	למי?
"שִׁמְעוּ-נָא הַמְּרִים" (כ, י)	<u>משה</u>	<u>הקהל</u>
"כֹּה אָמַר אֲחִיךָ יִשְׂרָאֵל" (כ, יד)	<u>משה (על ידי המלאכים)</u>	<u>מלך אדום</u>
"חֲטֵאוֹנוּ כִּי-דִבַּרְנוּ בְּה' וְכָךְ" (כא, ז)	<u>העם</u>	<u>משה</u>

שאלת חשיבה

7. בפרשת חוקת נפטרו מרים ואהרן. מה למדנו מכל אחד מהם? כתוב משפט על כל אחד.

תשובה: מרים – בזכותה הייתה הבאר לישראל ארבעים שנה; אהרן – אוהב שלום ורודף שלום, ועצר את המגפה בקטורת.

פרשת בלק • פרקים כב, ב – כה, ט

פרשת בלק

פרק כב: בלק שולח לבלעם

נקרא בכתוב

(ב) וַיֵּרָא בָּלָק בֶּן־צֹפּוֹר אֶת כָּל־אֲשֶׁר־עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמְרֵי: (ג) וַיָּגֵר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מֵאֲדָן כִּי רַב־הוּא וַיִּקְחַץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (ד) וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל־זִקְנֵי מִדְיָן עֲתָה יִלְחָכוּ הַקָּהָל אֶת־כָּל־סְבִיבֵתֵינוּ כְּלַחֵד הַשּׁוֹר אֶת יָרֵק הַשָּׂדֶה וּבָלָק בֶּן־צֹפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בָּעֵת הַהוּא: (ה) וַיִּשְׁלַח מְלָאכִים אֶל־בָּלָעַם בֶּן־בְּעֹר פְּתוּרָה אֲשֶׁר עַל־הַנֶּהָר אֲרָץ בְּנֵי־עַמּוֹ לְקַרְאֵלּוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עִם יֵצֵא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כָסָה אֶת־עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יֹשֵׁב מִמְּלִי: (ו) וְעַתָּה לְכֶ־נָּא אָרְה־לִּי אֶת־הָעָם הַזֶּה כִּי־עֲצוּם הוּא מִמֶּנִּי אוֹלִי אוֹכֵל נֶכֶה־בוֹ וְאַגְרִשְׁנוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי יִדְעֹתִי אֶת אֲשֶׁר־תִּבְרָךְ מִבְּרָךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָר יוֹאֵר: (במדבר פרק כ"ב, פסוקים ב'-ו')

מילים קשות

וַיָּגֵר	פחד (מלשון מגור = פחד).
וַיִּקְחַץ	נמאס לו, הרגיש מצוקה.
יִלְחָכוּ	יאכלו הכול, כמו שור שמלחר ותולש את העשב.
מִמְּלִי	ממולי, קרוב אליי.
אָרְה־לִּי / קָבֵה־לִּי	קלל בשבילי.
עֲצוּם	חזק מאוד, רב.

נבין את הכתוב

1. מה ראה בלק בן צפור? את כל אשר עשה ישראל לאמורי - הניצחון על סיחון ועוג
2. העתק מפסוק ד את המשל שאמר מואב על ישראל. "כלחך השור את ירק השדה"
3. אל מי שלח בלק מלאכים, ומה ביקש ממנו? אל בלעם בן בעור; שיבוא לקלל את ישראל ("ארה-לי את-העם הזה")
4. מה חשב בלק על כוחו של בלעם? העתק מפסוק ו. "כי ידעתי את אשר-תברך מברך ואשר תאר יואר"

נקרא בכתוב

(יב) ויאמר אלקים אל-בלעם לא תלך עמָהֶם לא תאר את-הָעָם כִּי בָרוּךְ הוּא: (יג) וַיָּקֶם בַּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיֹּאמֶר אֶל-שָׂרֵי בָלָק לְכוּ אֶל-אַרְצָכֶם כִּי מֵאֵן הִ' לְתַתִּי לְהִלָּךְ עִמָּכֶם: (במדבר פרק כ"ב, פסוקים י"ב-י"ג)

5. השלם את דברי ה' לבלעם: "לא תלך עמָהֶם לא תאר את-הָעָם כִּי ברוך הוא".
 6. איך שינה בלעם את דברי ה' כשענה לשרי בלק בבוקר?
- תשובה:** בלעם אמר רק "כִּי מֵאֵן הִ' לְתַתִּי לְהִלָּךְ עִמָּכֶם" - ולא אמר שאסור לקלל כי העם ברוך. הוא רמז שאולי ילך עם שרים חשובים יותר.
7. מה עשה בלק כשבלעם סירב בפעם הראשונה? שלח שוב שרים רבים ונכבדים מהראשונים, והבטיח לכבד את בלעם מאוד
 8. מה ענה בלעם לעבדי בלק? העתק מפסוק יח. "לא אוכל לעבר את-פִּי ה' אֶלְקִי לַעֲשׂוֹת קִטְנָה או גְדֻלָּה"

רש"י מפרש

רש"י מפרש

לא תלך עמָהֶם - אָמַר לוֹ: אִם כֵּן, אֶסְלַל בְּמִקְוָמִי? אָמַר לוֹ: לא תאר את הָעָם. אָמַר לוֹ: אִם כֵּן, אֶבְרָכֶם? אָמַר לוֹ: אֵינָם צְרִיכִים לְבִרְכָתְךָ, כִּי בָרוּךְ הוּא...

9. מה קשה לרש"י? מדוע היה צריך לומר שלוש פעמים: "לא תלך", "לא תאר", "כִּי בָרוּךְ הוּא"?
- תשובה:** כל חלק בפסוק עונה על בקשה של בלעם: לא תלך - ואם אקלל במקומי? לא תאור את העם - ואם אברך אותם? אינם צריכים לברכתך, כי ברוך הוא.

רש"י מפרש

וַיַּחֲבֹשׁ אֶת אֹתָנוּ - מִפְּאֵן שֶׁהִשְׁנֵאָה מִסְלָלָתָהּ אֶת הַשּׁוֹרָה, שֶׁחָבֵשׁ הוּא בְּעֶצְמוֹ (סנהדרין ק"ה ע"ב).

10. מה מוסיף רש"י? מה מלמד אותנו שבלעם חבש בעצמו את אתונו, אף שהיו לו משרתים? השנאה גורמת לאדם לעשות דברים שאינם לפי כבודו - "השנאה מקלקלת את השוה"

סדר אירועים

מספר את האירועים לפי הסדר (1-5):

מספר	האירוע
<u>2</u>	בלעם אומר לשליחים: "לינו פה הַלִּיָּה".
<u>4</u>	בלק שולח שרים רבים ונכבדים יותר.
<u>1</u>	בלק רואה את אשר עשה ישראל לאמורי.
<u>3</u>	ה' אומר לבלעם: "לא תֵּלֵךְ עִמָּהֶם".
<u>5</u>	בלעם חובש את אתונו והולך עם שרי מואב.

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

בלעם רצה כסף וכבוד, אבל ידע: "לא אוכל לַעֲבֹר אֶת־פִּי ה'".
אדם ישר עושה את רצון ה' גם כשמציעים לו פרס גדול.

11. מדוע לפעמים קשה לסרב להצעה מפתה? מה יכול לעזור לנו לבחור בטוב?

תשובה: תשובה אישית; יש להזכיר את הבחירה לעשות את רצון ה' גם כשיש פיתוי של כסף או כבוד.

מה למדנו?

בלק מלך מואב פחד מישראל ושולח לקרוא לבלעם שיקלל אותם. ה' אמר לבלעם: "לא תֵּאָר אֶת־הָעַם כִּי בְרוּךְ הוּא". בלק שלח שרים נכבדים יותר, ובלעם הלך עמם - מתוך שנאה לישראל.

פרשת בלק

פרק כב: האתון והמלאך

נקרא בכתוב

(כב) ויחר־אף אֱלֹקִים כִּי־הוֹלִךְ הוּא וַיִּתְּנָב מֶלֶאךָ ה' בַּדֶּרֶךְ לִשְׁטָן לוֹ וְהוּא רֹכֵב עַל־אֲתוֹנוֹ וּשְׁנֵי נֶעָרָיו עִמּוֹ: (כג) וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת־מֶלֶאךָ ה' נָצַב בַּדֶּרֶךְ וַחֲרָבוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ וַתֵּט הָאֲתוֹן מִן־הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בַּשָּׂדֶה וַיֵּךְ בַּלָּעַם אֶת־הָאֲתוֹן לְהַטֹּתָהּ הַדֶּרֶךְ: (במדבר פרק כ"ב, פסוקים כ"ב–כ"ג)

מילים קשות

לִשְׁטָן לוֹ	כדי לעכב אותו, לעצור אותו.
חָרָבוֹ שְׁלוּפָה	חרבו מחוץ לנדן, מוכנה.
מִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים	שביל צר בין הכרמים.
וַתִּרְבֹּץ	שכבה על הארץ.
רָגְלִים	פעמים.
הַהִסָּכָן הַסִּפְנִיתִי	האם התרגלתי? האם עשיתי כך פעם?
וַיִּגַּל	גילה, פתח.

נבין את הכתוב

המלאך עמד בדרכו של בלעם שלוש פעמים. השלם בטבלה מה עשתה האתון בכל פעם, ומה עשה בלעם.

פעם	מה עשתה האתון?	מה עשה בלעם?
1 (פסוק כג)	<u>נטתה מן הדרך והלכה בשדה</u>	<u>היכה את האתון</u>
2 (פסוק כה)	<u>נלחצה אל הקיר ולחצה את רגל בלעם</u>	<u>הוסיף להכותה</u>
3 (פסוק כז)	<u>רבצה תחת בלעם</u>	<u>כעס והכה אותה במקל</u>

1. מדוע לא היה לאתון לאן לנטות בפעם השלישית? העתק מפסוק כו. "אֲשֶׁר אֵין־דֶּרֶךְ לַנְטוֹת יָמִין וּשְׂמָאוֹל"

נקרא בכתוב

(כח) ויפתח ה' את־פִּי האֲתוֹן וַתֹּאמֶר לְבָלַעַם מִה־עֲשִׂיתִי לָךְ כִּי הִפִּיתִנִי זֶה שְׁלֹשׁ רַגְלִים:
 (כט) וַיֹּאמֶר בְּלָעַם לְאֲתוֹן כִּי הִתְעַלְלָתָּ בִּי לוֹ יִשְׁחָרֵב בְּיָדִי כִּי עָתָה הִרְגִּיתִיךָ: (ל) וַתֹּאמֶר
 הָאֲתוֹן אֶל־בְּלָעַם הֲלוֹא אָנֹכִי אֲתִנֶּה אֲשֶׁר־רָכַבְתָּ עָלַי מֵעוֹדְךָ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה הֲהִסְכֵּן
 הִסְכַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לָךְ כֹּה וַיֹּאמֶר לֹא: (לא) וַיָּגֵל ה' אֶת־עֵינָיו בְּלָעַם וַיֵּרָא אֶת־מִלְאָךְ ה' נָצַב
 בְּדֶרֶךְ וַחֲרָבוֹ שָׁלַח בְּיָדוֹ וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּ לְאַפָּיו:
 (במדבר פרק כ"ב, פסוקים כ"ח-ל"א)

2. מה עשה ה' לאתון? פתח את פיה, והיא דיברה אל בלעם

3. מה שאלה האתון את בלעם? "מִה־עֲשִׂיתִי לָךְ כִּי הִפִּיתִנִי זֶה שְׁלֹשׁ רַגְלִים"

4. במה טענה האתון שהיא נאמנה לבלעם? שבלעם רכב עליה מעודו עד היום, והיא מעולם לא התנהגה ככ

5. מה ראה בלעם כשגילה ה' את עיניו? את מלאך ה' נצב בדרך וחרבו שלופה בידו

6. מה אמר בלעם למלאך בפסוק לד? "חֲטָאתִי כִּי לֹא יָדַעְתִּי"

רש"י מפרש

רש"י מפרש

לְשָׁטוֹן לוֹ - מִלְאָךְ שֶׁל רַחֲמִים הָיָה, וְהָיָה רוֹצֵה לְמַנְעוֹ מִלְחָטָא, שֶׁלֹּא יִחָטֵא וַיֵּאבֹד (שם).

7. מה קשה לרש"י? המילה "שָׁטוֹן" נשמעת דבר רע. מה מסביר רש"י על המלאך? הוא היה מלאך של רחמים, שרצה למנוע מבלעם לחטוא

רש"י מפרש

זֶה שְׁלֹשׁ רַגְלִים - רָמְזָה לוֹ: אֲתָהּ מְבַקֵּשׁ לַעֲקֹר אִמָּה הַחוּגְגֶת שְׁלֹשׁ רַגְלִים בַּשָּׁנָה (תנחומא ט).

8. מה מוסיף רש"י? מדוע אמרה האתון "רגלים" ולא "פְּעָמִים"? מה רמזה לבלעם?

תשובה: האתון רמזה לבלעם: אתה רוצה לעקור (להשמיד) עם שחוגג שלוש רגלים בשנה - פסח, שבועות וסוכות. עם כזה לא תוכל לקלל.

מי אמר? למי?

המשפט	מי אמר?	למי?
"לו יִשְׁחָרֵב בְּיָדֵי כִי עֲתָה הִרְגֵתִיךָ" (כב, כט)	<u>בלעם</u>	<u>לאֲתוֹן</u>
"הֲלוֹא אֲנִי אֶתְנֶךָ" (כב, ל)	<u>הֲאֲתוֹן</u>	<u>לבלעם</u>
"עַל־מָה הִפִּיתָ אֶת־אֶתְנֶךָ" (כב, לב)	<u>מֵלֶאכֶר ה'</u>	<u>לבלעם</u>
"לֶךְ עִם־הָאֲנָשִׁים" (כב, לה)	<u>מֵלֶאכֶר ה'</u>	<u>לבלעם</u>

שאלת חשיבה

9. בלעם התפאר שהוא יודע את דעת ה', אבל האֲתוֹן ראתה את המלאך והוא לא ראה. מה רצה ה' ללמד את בלעם בכך?

תשובה: בלעם אינו יודע הכול ואינו שולט בדבר – ה' קובע. אפילו אֲתוֹן ראתה יותר ממנו; כך יבין שאת ישראל לא יוכל לקלל בלי רצון ה'. לפי רש"י (פסוק לד), בלעם שהתפאר שהוא יודע דעת עליון – הודה בפיו: "לא יֵדְעֵתִי".

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

בלעם כעס והכה את האֲתוֹן, ולא שאל את עצמו: אולי יש סיבה שהיא עוצרת? לפני שכועסים – כדאי לעצור ולבדוק מה קרה באמת.

10. מדוע חשוב להתנהג יפה גם לבעלי חיים? (צער בעלי חיים)

תשובה: תשובה אישית; התורה מצווה לא לצער בעלי חיים, והמלאך הוכיח את בלעם: "עַל־מָה הִפִּיתָ אֶת־אֶתְנֶךָ".

מה למדנו?

מלאך ה' עמד בדרכו של בלעם שלוש פעמים. האֲתוֹן ראתה אותו ונטתה, ובלעם היכה אותה. ה' פתח את פי האֲתוֹן וגילה את עיני בלעם. בלעם הודה: "חָטָאתִי", והמלאך אמר לו: לך, אבל רק את הדבר שאדבר אליך – תדבר.

פרשת בלק

פרק כג–כד: מה טובו אהליך יעקב

בלק לקח את בלעם לשלושה מקומות גבוהים: בָּמֹת בָּעַל, שְׂדֵה צִפִּים וְרֹאשׁ הַפְּעוֹר. בכל מקום בנה שבעה מזבחות והקריב פר ואיל על כל מזבח, וביקש: קלל את ישראל!

נקרא בכתוב

(ז) וישא משלו ויאמר מן-אֶרֶם יִנְחִי בָלֶק מֶלֶךְ-מוֹאָב מֵהֶרְרֵי-קָדֶם לָכָה אֶרֶה-לִי יַעֲקֹב וּלְכָה זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל: (ח) מָה אֶקֶב לֹא קִבָּה אֶל וּמָה אֶזְעַם לֹא זַעַם ה': (ט) כִּי-מֵרָאשׁ צָרִים אֶרְאֶנוּ וּמִגִּבְעוֹת אֲשׁוּרֵנוּ הָרָעָם לְבָדָד יִשָּׁכֵן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב: (י) מִי מָנָה עֹפֶר יַעֲקֹב וּמִסָּפֵר אֶת-רַבֵּעַ יִשְׂרָאֵל תָּמַת נַפְשֵׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתִהְיֶה אַחֲרִיתִי כְמֹהוּ: (במדבר פרק כ"ג, פסוקים ז'-י')

מילים קשות

וּשְׂא מְשָׁלוּ	התחיל לומר את דבריו (נבואה בלשון שירה).
אֶקֶב / קִבָּה	אקלל / קילל.
אֶזְעַם	אכעס, אקלל.
צָרִים	סלעים, הרים.
לְבָדָד יִשָּׁכֵן	ישב לבדו, נבדל משאר העמים.
אֶהְיֶה / מִשְׁכְּנִיתִיךָ	האווהלים שלך / מקומות החנייה שלך.
נָטִיו	נמשכו, התארכו למרחוק.

נבין את הכתוב

- מה אמר בלעם בברכה הראשונה על כך שאינו יכול לקלל? העתק מפסוק ח. **"מָה אֶקֶב לֹא קִבָּה אֶל וּמָה אֶזְעַם לֹא זַעַם ה'"**
- במה מתאר בלעם את עם ישראל בפסוק ט? **"הָרָעָם לְבָדָד יִשָּׁכֵן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב" - עם מיוחד, נבדל משאר העמים**
- מה אמר בלק לבלעם אחרי הברכה הראשונה, ומה ענה בלעם? (כג, יא-יב)

תשובה: בלק אמר: **"לֶקֶב אֵיבִי לְקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בְרִכְתָּ בְרַךְ".** בלעם ענה: **"הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר יֹשִׁים ה' בְּפִי אֶתוֹ אֲשַׁמֵּר לְדַבֵּר".**

נקרא בכתוב

(ב) וישא בלעם אֶת-עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת-יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו וְתִהְיֶה עָלָיו רוּחַ אֱלֹקִים: (ג) וישא משלו ויאמר נָאִם בְּלָעַם בָּנוּ בְּעֵר וְנָאִם הַגִּבֹּר שְׁתֵּם הָעֵין: (ד) נָאִם שָׁמַע אֶמְרֵי-אֵל אֲשֶׁר מִחֲזָה שְׂדֵי יַחֲזָה נָפִל וּגְלוּי עֵינָיו: (ה) מֶה-טָבוּ אֶהְיֶה יַעֲקֹב מִשְׁכְּנִיתִיךָ יִשְׂרָאֵל: (ו) כְּנַחֲלִים נָטִיו כְּגֹנֹת עָלֵי נָהָר כְּאֶהֱלִים נָטַע ה' כְּאֶרְזִים עַל־מַיִם: (במדבר פרק כ"ד, פסוקים ב'-ו')

4. מה ראה בלעם כשנשא את עיניו? את ישראל "שכן לשבטיו" - כל שבט חונה במקומו

5. השלם את הברכה: "מה־טבו אהלִיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֶיךָ יִשְׂרָאֵל".

6. העתק מפסוק ו שני דימויים מן הטבע שבהם בלעם משבח את ישראל. "כַּגְנֹת עָלֵי נְהַר"; "כְּאֲרָזִים עָלֵי־מַיִם" (וגם "כְּנַחְלִים נְטִיּוֹ")

7. כמה פעמים בירך בלעם את ישראל, לפי דברי בלק בכד, י? "זֶה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים"

רש"י מפרש

רש"י מפרש

שָׁכַן לִשְׁבָּטָיו - רָאָה כָּל שִׁבְט וְשִׁבְט שׁוֹכֵן לְעֲצָמוֹ וְאֵינָן מְעַרְבִין. רָאָה שְׁאִין פְּתִיחֵיהֶם מְכֻנָּנוּ זֶה כְּנֶגֶד זֶה, שֶׁלֹּא יֵצֵץ לְתוֹךְ אֶהֱל חֲבֵרוֹ.
מֵה טָבוֹ אֶהְלֶיךָ - עַל שֶׁרָאָה פְּתִיחֵיהֶם שְׁאִינָן מְכֻנָּנוּ זֶה מוֹל זֶה (ב"ב ס' ע"א).

8. מה קשה לרש"י? מה היה כל כך "טוב" באוהלים של ישראל? הפתחים של האוהלים לא היו מכוונים זה מול זה

9. מה מוסיף רש"י? איזו מידה טובה של עם ישראל ראה בלעם באוהלים? הסבר במילים שלך.

תשובה: צניעות וכבוד לפרטיות של השכן: אף אחד לא הציץ לתוך אוהל חברו ("שלא יציץ לתוך אהל חֲבֵרוֹ").

מתח קו

מה קרה שם?	המקום
● ברכה שלישית: "מה־טבו אהלִיךָ"	● הדרך ומשעול הכרמים
● האתון ראתה את המלאך	● בָּמוֹת בָּעַל
● ברכה ראשונה: "הִנֵּנִי עִם לְבָדָד יִשְׁכֵּן"	● שְׂדֵה צִפִּים
● ברכה שנייה: "לא אִישׁ אֶל וַיִּכְזָב"	● ראש הפעור

תשובה: הדרך ומשעול הכרמים - האתון ראתה את המלאך • במות בעל - ברכה ראשונה • שדה צופים - ברכה שנייה • ראש הפעור - ברכה שלישית: מה טובו אהלִיךָ

הידעת?

אחרי שבלעם הלך למקומו, חטאו חלק מבני ישראל בשיטים ונענשו במגפה (פרק כה, א-ט). בפרשה הבאה נלמד כיצד עצר פנחס את המגפה.

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

את הפסוק "מֵה־טָבוֹ אֱהָלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֶתְךָ יִשְׂרָאֵל" אומרים בכל בוקר בכניסה לבית הכנסת. אוהל שפתחו אינו מול פתח השכן – בית שיש בו צניעות וכבוד לזולת.

10. כתוב שתי דרכים שבהן אפשר לשמור על פרטיות וכבוד של חבר בכיתה או בבית.

תשובה: לדוגמה: לא להציץ בילקוט, במחברת או בטלפון של חבר; לדפוק בדלת לפני שנכנסים; לא לספר סוד של חבר.

מה למדנו?

בלק ניסה שלוש פעמים לקלל את ישראל, אבל ה' שם בפי בלעם ברכות: "מָה אֶקַּב לֹא קִבֵּה אֵל". בלעם ראה שפתחי האוהלים של ישראל אינם מכוונים זה מול זה, ואמר: "מֵה־טָבוֹ אֱהָלֶיךָ יַעֲקֹב".

פרשת בלק

חזרה – פרשת בלק

נכון / לא נכון + תיקון

משפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
בלק היה מלך מואב.	<u>נכון</u>	–
בפעם הראשונה ה' אמר לבלעם: "קום לך אתם".	<u>לא נכון</u>	<u>בפעם הראשונה אמר: "לא תלך עמָהֶם"</u>
בלעם ראה את המלאך לפני האתון.	<u>לא נכון</u>	<u>האתון ראתה ראשונה; ה' גילה את עיני בלעם אחר כך</u>
בכל מקום בנה בלק שבעה מזבחות.	<u>נכון</u>	–
בלעם קילל את ישראל בפעם השלישית.	<u>לא נכון</u>	<u>בלעם בירך את ישראל שלוש פעמים</u>

מתח קו

מילה	פירוש
קִבֵּה־לִי	● האוהלים שלך
לִשְׁטֹן	● קלל בשבילי
רָגִלִים	● כדי לעכב, לעצור

● אהליך

● פעמים

תשובה: קבה לי - קלל בשבילי • לשטן - כדי לעכב, לעצור • רגלים - פעמים • אהליך - האוהלים שלך

מי אמר? למי?

המשפט	מי אמר?	למי?
"אָרְה־לִי אֶת־הָעַם הַזֶּה" (כב, ו)	<u>בלק</u>	<u>לבלעם</u>
"מָה־עָשִׂיתִי לָךְ" (כב, כח)	<u>האתון</u>	<u>לבלעם</u>
"הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר יָשִׁים ה' בְּפִי אֶתוֹ אֲנִשְׁמַר לְדַבֵּר" (כג, יב)	<u>בלעם</u>	<u>לבלק</u>

מי אני?

1. ראיתי את המלאך בדרך, וה' פתח את פי: האתון

2. הייתי מלך מואב ופחדתי מישראל: בלק

3. רציתי לקלל, אבל ה' שם בפי ברכות: בלעם

4. הפתחים שלנו אינם זה מול זה: אוהלי ישראל

רש"י - השלם

5. לפי רש"י, המלאך היה "מִלְאָךְ שֶׁל רַחֲמִים", שרצה למנוע את בלעם מלחטוא.

סיכום אישי

6. מה למדת מפרשת בלק על ההשגחה של ה' על עם ישראל?

תשובה: תשובה אישית: ה' שומר על ישראל גם כשהם אינם יודעים (הם לא ידעו מה קורה על ההר), והופך את הקללה לברכה.

פרשת פנחס • פרקים כה, י - ל, א

פרשת פנחס

פרק כה: פנחס – בריתי שלום

בסוף פרשת בלק חטאו חלק מבני ישראל בשיטים: הם נצמדו לעבודה זרה של מואב – בעל פעור. ה' כעס, ופרצה מגפה בעם. פנחס קם ופעל בזריזות ובאומץ לכבוד ה', והמגפה נעצרה.

נקרא בכתוב

(י) וַיִּזְכֹּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יא) פִּינְחָס בֶּן־אֱלֶעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הִשִּׁיב אֶת־חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת־קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא־כָלִיתִי אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי: (יב) לָכֵן אָמַר הֲנִי נָתַן לוֹ אֶת־בְּרִיתִי שְׁלוֹם: (יג) וְהָיְתָה לוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנָּה עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאֻלְקָיו וַיִּכָּפֶר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
(במדבר פרק כ"ה, פסוקים י"ו-י"ג)

מילים קשות

השִׁיב אֶת־חַמְתִּי	החזיר, עצר את הכעס שלי.
בְּקִנְאוֹ אֶת־קִנְאָתִי	כשקינא את הקנאה שלי – פעל בשבילי, לכבודי.
כָּלִיתִי	השמדתי.
בְּרִיתִי שְׁלוֹם	ברית של שלום, הבטחה קבועה.
זֶרְעוֹ	צאצאיו – הבנים, הנכדים וכל הדורות אחריו.
וַיִּכָּפֶר	ביקש סליחה ומחילה, הביא כפרה.

נבין את הכתוב

- למי מייחס הכתוב את פנחס? העתק מפסוק יא. "פִּינְחָס בֶּן־אֱלֶעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן"
- מה עשה פנחס לפי פסוק יא? "הִשִּׁיב אֶת־חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל" – עצר את כעס ה' על ישראל
- מה היה קורה אילולא פעל פנחס? (רמז: סוף פסוק יא) "ה' היה מכלה את בני ישראל בקנאתו"
- אילו שני פרסים קיבל פנחס? (פסוקים יב-יג) "בְּרִיתִי שְׁלוֹם"; "בְּרִית כְּהֻנָּה עוֹלָם" – לו ולזרעו אחריו
- מדוע קיבל פנחס את השכר? העתק מפסוק יג. "תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאֻלְקָיו וַיִּכָּפֶר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"

רש"י מפרש

רש"י מפרש

פִּינְחָס בֶּן אֱלֶעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן - לְפִי שֶׁהָיוּ הַשְּׂבָטִים מִבְּזִים אוֹתוֹ: הָרְאִיתָם בֶּן פּוּטִי זֶה, שֶׁפָּטָם אָבִי אִמּוֹ עֲגָלִים לַעֲבוֹדַת אֱלִילִים, וְהָרַג נָשִׂיא שֶׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל! לְפִיכָךְ בָּא הַכָּתוּב וַיִּחַסּוּ אַחֵר אֶהֱרֹן (ספרי קלא; מדרש תנחומא פינחס א; סנהדרין פ"ב ע"ב; סוטה מ"ג ע"א).

6. מה קשה לרש"י? הרי כבר בפרק כה, ז כתוב מי הוא פנחס. מדוע הכתוב חוזר ומייחס אותו אחר אהרן?

תשובה: כי השבטים ביזו את פנחס: אמרו שסבו מצד אמו (יתרו) פיטם עגלים לעבודה זרה, ושהוא הרג נשיא שבט. הכתוב מייחס אותו אחר אהרן הכהן - ללמד שפנחס פעל כמו אהרן, לשם שמים ולמען ישראל.

רש"י מפרש

בְּרִית כְּהֹנֵת עוֹלָם - שָׁאֵף עַל פִּי שֶׁכָּבֵר נִתְּנָה כְּהֹנָה לְזַרְעוֹ שֶׁל אֶהֱרֹן, לֹא נִתְּנָה אֵלָּא לְאֶהֱרֹן, וּלְבָנָיו שֶׁנִּמְשְׁחוּ עִמּוֹ, וּלְתוֹלְדוֹתֵיהֶם שֶׁיִּנָּלְדוּ אַחֵר הַמִּשְׁחָה; אֲבָל פִּינְחָס, שֶׁנּוֹלַד קֹדֶם לָכֵן וְלֹא נִמְשַׁח, לֹא בָּא לְכַלֵּל כְּהֹנָה עַד כָּאן...

7. מה מוסיף רש"י? פנחס היה נכד של אהרן - מדוע לא היה כהן עד עכשיו? הכהונה ניתנה לאהרן, לבניו שנמשחו עמו ולצאצאים שנולדו אחר כך; פנחס נולד קודם ולא נמשח

נכון / לא נכון + תיקון

משפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
פנחס היה בנו של אלעזר ונכדו של אהרן.	<u>נכון</u>	<u>-</u>
בזכות פנחס נעצרה המגפה.	<u>נכון</u>	<u>-</u>
פנחס קיבל ברית כהונה רק לעצמו.	<u>לא נכון</u>	<u>לו ולזרעו אחריו - ברית כהונת עולם</u>
פנחס היה כהן מיום שנולד.	<u>לא נכון</u>	<u>לפי רש"י, פנחס נעשה כהן רק עכשיו</u>

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

פנחס פעל לשם שמים, כדי לשמור על עם ישראל - ולכן קיבל דווקא "בְּרִיתִי שְׁלוֹם". מי שפועל באמת לשם שמים - מביא בסוף שלום.

8. מדוע לדעתך שכרו של פנחס היה "שלום"? מה הקשר בין מעשהו לבין השלום?

תשובה: תשובה אישית; מעשהו עצר את המגפה והחזיר את הקשר הטוב בין ה' לישראל - הוא "הָשִׁיב אֶת־חֲמַתִּי" ו"יִכָּפֵר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל".

מה למדנו?

פנחס בן אלעזר בן אהרן קינא לכבוד ה' והשיב את חמתו מעל בני ישראל. ה' נתן לו "בְּרִיתִי שְׁלוֹם" ו"בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם" – לו ולזרעו אחריו.

פרשת פנחס

פרק כו: מפקד השנה הארבעים

נקרא בכתוב

(א) וַיְהִי אַחֲרֵי הַמִּגְפָּה וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר: (ב) שְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ כָּל־עֵדֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה לְבֵית אָבִתָּם כָּל־יֹצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל: (ג) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֹתָם בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר: (ד) מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה כָּאִשֶּׁר צִוָּה ה' אֶת־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיּוֹצְאִים מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: (במדבר פרק כ"ו, פסוקים א'-ד')

מילים קשות

שְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ	ספרו, מנו.
לְבֵית אָבִתָּם	לפי השבט של האב.
יֹצֵא צָבָא	מי שיכול לצאת למלחמה.
עֶרְבַת מוֹאָב	המישור שליד הירדן, מול יריחו.
נְחֻלָּה	חלק בארץ שמקבלים ושעובר בירושה.
גֹּזֶל	הגרלה – בחירה שאינה בידי בני אדם.

נבין את הכתוב

1. מתי ציווה ה' על המפקד? העתק את תחילת פסוק א. "וַיְהִי אַחֲרֵי הַמִּגְפָּה"
2. מי ערכו את המפקד הזה? משה ואלעזר בן אהרן הכהן
3. את מי מנו? את כל בני ישראל מבן עשרים שנה ומעלה – כל יוצא צבא
4. היכן נערך המפקד? "בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ"

נשווה את שני המפקדים

השלם את הטבלה לפי פרק א ופרק כו, וכתוב אם השבט גדל או קטן.

השבת	המפקד הראשון (פרק א)	המפקד השני (פרק כו)	גדל / קטן
ראובן	46,500	<u>43,730</u>	<u>קטן</u>
שמעון	59,300	<u>22,200</u>	<u>קטן</u>
מנשה	32,200	<u>52,700</u>	<u>גדל</u>
אפרים	40,500	<u>32,500</u>	<u>קטן</u>
כל ישראל	603,550	<u>601,730</u>	<u>קטן</u>

5. כמה פחות היו בני ישראל במפקד השני? 1,820

נקרא בכתוב

(סג) אֵלֶּה פְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יַרְחוֹ: (סד) וּבְאֵלֶּה לֹא־הָיָה אִישׁ מִפְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַּר סִינַי: (סה) כִּי־אָמַר ה' לָהֶם מוֹת יָמָתוֹ בְּמִדְבָּר וְלֹא־נֹתֵר מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם־כָּלֵב בֶּן־יִפְנֶה וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן:

(במדבר פרק כ"ו, פסוקים ס"ג-ס"ה)

6. מי מבין הנמנים במפקד הראשון נשאר בחיים? מדוע? כלב בן יפנה ויהושע בן נון, כי לא השתתפו בחטא המרגלים

7. לפי פסוקים נג-נה: כיצד תחולק הארץ? לשבת גדול - נחלה גדולה, ולשבת קטן - נחלה קטנה; ואת המקום קובעים בגורל

רש"י מפרש

רש"י מפרש

וַיְהִי אַחֲרֵי הַמִּגְפָּה וְגוֹמֵר - מִשָּׁל לְרוּעָה שֶׁנִּכְנְסוּ זְאֵבִים לְתוֹךְ עֵדְרוֹ וְהָרְגוּ בָהֶן, וְהוּא מוֹנֶה אוֹתָן לַיָּדַע מִנֶּגֶן הַנּוֹתְרוֹת. דָּבָר אַחֵר: כְּשֵׁי־צֹאוֹ מִמִּצְרַיִם וְנִמְסְרוּ לַמֶּשֶׁה, נִמְסְרוּ לוֹ בְּמִנְיָן; עֲכָשׁוּ כְּשֶׁקָּרַב לָמוֹת וְלִהְיוֹת צֹאנוֹ, מִחֲזִירָם בְּמִנְיָן (מדרש תנחומא פינחס ד).

8. מה קשה לרש"י? מדוע מספרת התורה שהמפקד היה "אַחֲרֵי הַמִּגְפָּה"?

תשובה: כדי ללמד מדוע נערך מפקד חדש דווקא עכשיו - יש קשר בין המגפה לבין הספירה.

9. רש"י מביא שני הסברים. השלם:

הסבר א) כמו רועה ש נכנסו זאבים לעדרו, וסופר כדי לדעת כמה נותרו.

הסבר ב) ישראל נמסרו למשה במניין כשיצאו ממצרים; עכשיו, כשמשה עומד למות, הוא מחזיר אותם במניין.

10. מה מוסיף רש"י על היחס של ה' לעם ישראל? ה' אוהב את ישראל כמו רועה את צאנו - כל אחד חשוב, ולכן סופרים אותם

הידעת?

גם במפקד הזה נמנו הלויים לבד, מבין חודש ומעלה - 23,000 - כי לא קיבלו נחלה בארץ (פסוק סב).

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

רועה טוב סופר את הצאן כי כל כבשה חשובה לו.
גם בכיתה ובמשפחה - כל אחד חשוב, וכשמישהו חסר, מרגישים בחסרוננו.

11. ספר על פעם שהרגשת שחסר מישהו בכיתה או בבית. מה עשיתם כדי לשמור עליו או לעזור לו?

תשובה: תשובה אישית.

מה למדנו?

אחרי המגפה, בערבות מואב, מנו משה ואלעזר את בני ישראל: 601,730. מכל הנמנים במדבר סיני נשארו רק כלב ויהושע. הארץ תחולק לפי גודל השבט ועל פי הגורל. רש"י: כמו רועה שסופר את צאנו - ה' סופר את ישראל מאהבה.

פרשת פנחס

פרק כז: בנות צלפחד

נקרא בכתוב

(א) ותקרבנה בנות צלפחד בן-חפר בן-גלעד בן-מכיר בן-מנשה למשפחת מנשה בן-יוסף ואלה שמות בנותיו מחלה נעה וחסלה ומלכה ותרח: (ב) ותעמדנה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאם וכל-העדה פתח אהל-מועד לאמר: (ג) אבינו מת במדבר והוא לא-היה בתוך העדה הנועדים על-ה' בעדת-קרח פי-בִּחְטָאוֹ מִתּוֹ וּבָנִים לֹא-הָיוּ לוֹ: (ד) לָמָּה יִגְרַע שֵׁם-אֲבִינוֹ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶּן תִּנֶּה-לָּנוּ אֲחִיָּה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִינוֹ: (במדבר פרק כ"ז, פסוקים א'-ד')

מילים קשות

ותקרבנה	באו, התקרבו.
הנועדים על-ה'	שהתאספו נגד ה'.

יגרע	יחסר, יימחק.
אחזה	חלקת אדמה, נחלה.
משפטן	השאלה שלהן, הדין שלהן.
שארן	קרוב משפחה.

נבין את הכתוב

1. מאיזה שבט היו בנות צלפחד? משבט מנשה בן יוסף
2. לפני מי עמדו, והיכן? לפני משה, אלעזר הכהן, הנשיאים וכל העדה - פתח אוהל מועד
3. מה סיפרו על אביהן? שמת במדבר, שלא היה בעדת קרת, ושבנים לא היו לו
4. מה ביקשו? העתק מפסוק ד. "תנה לנו אחזה בתוך אחי אבינו"
5. מדוע ביקשו זאת? כדי שלא יגרע (יימחק) שם אביהן מתוך משפחתו

נקרא בכתוב

(ה) ויקרב משה את־משפטן לפני ה': (ו) ויאמר ה' אל־משה לאמר: (ז) כן בנות צלפחד דברת נתן ותתן להם אחזה נחלה בתוך אחי אביהם והעברת את־נחלת אביהן להן: (ח) ואל־בני ישראל תדבר לאמר איש פי־צמות וכן אין לו והעברתם את־נחלתו לבתו: (במדבר פרק כ"ז, פסוקים ה'-ח')

6. מה עשה משה כששמע את שאלתן? "ויקרב משה את־משפטן לפני ה'" - שאל את ה'
7. מה ענה ה'? העתק את תחילת פסוק ז. "כן בנות צלפחד דברת"

סדר הירושה

לפי פסוקים ח-יא, השלם: מי יורש את הנחלה כשאדם מת?

שלב	מי יורש?
1	<u>הבן</u>
2	אם אין בן - <u>הבת</u>
3	אם אין בת - <u>האחים שלו</u>
4	אם אין אחים - <u>האחים של אביו</u>
5	אם גם אלה אינם - <u>הקרוב אליו ממשפחתו</u>

רש"י מפרש

רש"י מפרש

למשפחת מנשה בן יוסף - למה נאמר? והלא כבר נאמר בן מנשה? אלא לומר לך: יוסף חבב את הארץ, שנאמר: "והעלתם את עצמתי" וגומר (בראשית נ, כה), ובנותיו חבבו את הארץ, שנאמר: "תנה לנו ארצה" (להלן פסוק ד)...

8. מה קשה לרש"י? **כבר נאמר "בן־מנשה" - למה הכתוב מוסיף "בן־יוסף"?**

9. מה משותף ליוסף ולבנות צלפחד, לפי רש"י? **שניהם חיבבו (אהבו) את ארץ ישראל**

רש"י מפרש

בן בנות צלפחד דברת - יפה תבעו; אשרי אדם שהקדוש ברוך הוא מודה לדבריו (שם).

10. מה מוסיף רש"י על המילה "בן"?

תשובה: ה' אמר שהן ביקשו נכון ויפה ("יפה תבעו"). זה כבוד גדול - אשרי אדם שה' מודה לדבריו.

שאלת חשיבה

11. רוב המרגלים אמרו דברים רעים על הארץ, ובנות צלפחד ביקשו נחלה בה. מה מלמדת הבקשה שלהן על היחס שלהן לארץ ישראל?

תשובה: הן אהבו את הארץ ורצו חלק בה (כמו שכתב רש"י: "ובנותיו חבבו את הארץ"), והאמינו שה' יביא את ישראל אליה.

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

בנות צלפחד ביקשו את בקשתן בדרך מכובדת - באו לפני משה והזקנים ואמרו את טענתן בנימוס. משה לא התבייש לומר: אשאל את ה'.

12. מה אפשר ללמוד ממשה, שלא ענה מיד אלא הביא את השאלה לפני ה'?

תשובה: תשובה אישית; לא להתבייש לומר "אינני יודע", לבדוק ולשאול לפני שעונים.

מה למדנו?

בנות צלפחד, משבט מנשה, ביקשו נחלה בארץ כדי שלא ייגרע שם אביהן. משה שאל את ה', וה' אמר: "בן בנות צלפחד דברת". מכאן למדנו את סדר הירושה. רש"י: כמו יוסף - הן חיבבו את הארץ.

פרשת פנחס

פרק כז: מינוי יהושע

נקרא בכתוב

(יב) ויאמר ה' אל־מֹשֶׁה עֲלֶה אֶל־הַר הָעֵבְרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: (יג) וּרְאִיתָה אֶתָּה וְנֹאֲסַפְתָּ אֶל־עַמִּיךָ גַּם־אֶתָּה כְּאִשְׁרֵי נֹאֲסַף אֶהְרֹן אַחִיד: (יד) כְּאִשְׁרֵי מְרִיתָם פִּי בַּמִּדְבָּר־צֹן בְּמְרִיבַת הָעֵדָה לְהַקְדִּישְׁנִי בַּמִּים לְעִינֵיהֶם הִם מִי־מְרִיבַת קֹדֶשׁ מִדְבָּר־צֹן: (טו) וַיַּדְּבֵר מֹשֶׁה אֶל־ה' לֵאמֹר: (טז) יִפְקֹד ה' אֱלֹקֵי הָרוּחַ לְכָל־בָּשָׂר אִישׁ עַל־הָעֵדָה: (יז) אֲשֶׁר־יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יָבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֵדוּת ה' כְּצֹאן אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם רֹעֶה:

(במדבר פרק כ"ז, פסוקים י"ב-י"ז)

מילים קשות

הר העברים	הר בעבר הירדן המזרחי, שממנו רואים את הארץ.
ונֹאֲסַפְתָּ אֶל־עַמִּיךָ	תמות ותצטרף לאבותיך.
יִפְקֹד	ימנה, יבחר.
אֱלֹקֵי הָרוּחַ	ה' היודע את רוחו ודעתו של כל אחד.
וְסִמְכָתָּ אֶת־יָדְךָ	תניח את ידך עליו - סימן למינוי.
מֵהוֹדֶד	מן ההדר והכבוד שלך.

נבין את הכתוב

- מה אמר ה' למשה לעשות על הר העברים? לעלות ולראות את הארץ אשר נתן לבני ישראל
- מדוע לא ייכנס משה לארץ? (פסוק יד) בגלל מי מריבה - "כְּאִשְׁרֵי מְרִיתָם פִּי בַּמִּדְבָּר־צֹן"
- מה ביקש משה מה' מיד? שה' ימנה איש על העדה - מנהיג לעם אחריו
- השלם את דברי משה: "וְלֹא תִהְיֶה עֵדוּת ה' כְּצֹאן אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם רֹעֶה".

נקרא בכתוב

(יח) ויאמר ה' אל-משה קח-לך את-יהושע בן-נון איש אשר-רוח בו וסמכת את-ידך עליו: (יט) והעמדת אתו לפני אלעזר הכהן ולפני כל-העדה וצויתו אתו לעיניהם: (כ) ונתתה מהודך עליו למען ישמעו כל-עדת בני ישראל: (כא) ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני ה' על-פיו יצאו ועל-פיו יבאו הוא וכל-בני-ישראל אתו וכל-העדה: (כב) ויעש משה כאשר צוה ה' אתו ויטח את-יהושע ויעמידהו לפני אלעזר הכהן ולפני כל-העדה: (כג) ויסמך את-ידיו עליו ויצוהו כאשר דבר ה' ביד-משה: (במדבר פרק כ"ז, פסוקים י"ח-כ"ג)

5. את מי בחר ה', ומה נאמר עליו? את יהושע בן-נון - "איש אשר-רוח בו"

6. לפני מי העמיד משה את יהושע? לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה

7. לשם מה נתן משה מהודו על יהושע? העתק מפסוק כ. "למען ישמעו כל-עדת בני ישראל"

רש"י מפרש

רש"י מפרש

וידבר משה אל ה' וגומר - להודיע שבחן של צדיקים: כשנפטרים מן העולם, מניחים צרכן ועוסקין בצרכי צבור (ספרי קלח).

8. מה מוסיף רש"י? במה עסק משה כששמע שהוא עומד למות? לא דאג לעצמו, אלא לצורכי הציבור -

ביקש מנהיג לעם

רש"י מפרש

ויסמך את ידיו - בעין יפה, יותר ויותר ממה שנצטווה; שהקדוש ברוך הוא אמר לו: "וסמכת את ידך" (לעיל פסוק יח); והוא עשה בשתי ידיו, ונעשאו ככלי מלא וגדוש, ומלאו חכמתו בעין יפה (ספרי שם).

9. מה קשה לרש"י? השווה בין פסוק יח לפסוק כג: מה ה' ציווה, ומה משה עשה?

מה עשה משה? (פסוק כג)	מה ציווה ה'? (פסוק יח)
"ויסמך את-ידיו עליו" - <u>שתי ידיים</u>	"וסמכת את-ידך עליו" - יד אחת

10. מה למדנו מכך על משה? משה סמך בעין יפה - נתן ליהושע יותר ממה שנצטווה, בלי קנאה

רש"י מפרש

מהודך - ולא כל הודך. נמצאנו למדין: פני משה כחמה, פני יהושע כלבנה (ספרי קמ; ב"ב ע"ה ע"א).

11. לפי רש"י, למה נמשלו משה ויהושע? פני משה כחמה (השמש) ופני יהושע כלבנה (הירח)

12. הלבנה מקבלת את אורה מן השמש. הסבר את הדימוי.

תשובה: יהושע קיבל "מהודך" – חלק מהודו של משה, ולא את כולו; כמו הלבנה שמאירה מאורה של השמש.

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

משה דאג לעם יותר מאשר לעצמו, ושמח לתת ליהושע בעין יפה. מנהיג אמיתי חושב על טובת כולם.

13. ספר על מצב שבו נתת למישהו אחר "בעין יפה" – יותר ממה שביקשו ממך.

תשובה: תשובה אישית.

מה למדנו?

ה' אמר למשה לראות את הארץ מהר העברים. משה ביקש מנהיג לעם, וה' בחר ביהושע בן-נון, "איש אֲשֶׁר-רוּחַ בּוֹ". משה סמך עליו את שתי ידיו בעין יפה ונתן מהודו עליו: פני משה כחמה, פני יהושע כלבנה.

פרשת פנחס

פרק כח–כט: קרבנות התמיד והמוספים

נקרא בכתוב

(א) וַיִּדְבֹּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) צו אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת-קָרְבְּנֵי לַחֲמִי לְאִשֵּׁי רִים נִיחָחִי תִשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְמוֹעֲדוֹ: (ג) וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לָהּ כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תְּמִיד: (ד) אֶת-הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבָּיִם:

(במדבר פרק כ"ח, פסוקים א'-ד')

מילים קשות

תמיד	כל יום, בלי הפסקה.
בין הערבים	אחר הצהריים, לפני הערב.
מוסף	קרבן נוסף על התמיד, ביום מיוחד.

תמימים	שלמים, בלי מום.
מקרא-קדש	יום קדוש, חג.

נבין את הכתוב

1. כמה כבשים הקריבו לעולת התמיד בכל יום, ומתי? שניים: אחד בבוקר ואחד בין הערביים
2. מה הוסיפו בשבת? (כח, ט) "שני-כבשים בני-שנה" - מוסף שבת

טבלת המוספים

השלם את הטבלה לפי הפסוקים. בכל מוסף של חג הקריבו גם שעיר עזים לחטאת.

היום	הפסוקים	פרים	אילים	כבשים
ראש חודש	כח, יא	<u>2</u>	<u>1</u>	<u>7</u>
פסח - כל אחד משבעת הימים	כח, יט	<u>2</u>	<u>1</u>	<u>7</u>
שבועות - יום הביכורים	כח, כז	<u>2</u>	<u>1</u>	<u>7</u>
ראש השנה - יום תרועה	כט, ב	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>7</u>
יום הכיפורים	כט, ח	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>7</u>
סוכות - היום הראשון	כט, יג	<u>13</u>	<u>2</u>	<u>14</u>
שמיני עצרת	כט, לו	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>7</u>

3. בסוכות פוחת מספר הפרים בכל יום באחד. כמה פרים הקריבו ביום השביעי? (כט, לב) 7
4. כמה פרים הקריבו בכל שבעת ימי הסוכות יחד? $(7+8+9+10+11+12+13)$ 70

רש"י מפרש

רש"י מפרש

צו את בני ישראל - מה אמור למעלה? "יפקד ה'" (לעיל כז, טז). אמר לו הקדוש ברוך הוא: עד שאתה מצוני על בני, צוה את בני עלי...

5. מה קשה לרש"י? מדוע פרשת הקרבנות באה מיד אחרי בקשת משה "יפקד ה'" (מינוי מנהיג)
6. מה ענה ה' למשה, לפי רש"י? הסבר במילים שלך.

תשובה: משה ביקש מה' לדאוג לבניו (לעם), וה' אמר לו: לפני שאתה מצווה אותי על בני - צוה את בני עלי, שישמרו את עבודת הקרבנות שלי.

רש"י מפרש

פר אחד איל אחד - ...ולשון חבה הוא זה, כבנים הנפטרם מאביהם והוא אומר להם: קשה עלי פרדתכם, עכבו עוד יום אחד...

7. מה מוסיף רש"י על חג שמיני עצרת? זה יום של חיבה: ה' אומר לישראל כמו אב לבניו - "קשה עלי פרדתכם, עכבו עוד יום אחד"

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

היום אין לנו בית מקדש, ובמקום הקרבנות אנו מתפללים: תפילת שחרית ומנחה כנגד התמידים, ותפילת מוסף בשבת, בראש חודש ובחגים. בתפילת מוסף אנו קוראים את פסוקי הקרבנות של אותו יום.

8. באיזו תפילה אנו מזכירים את קרבנות המוסף? באילו ימים אומרים אותה?

תשובה: בתפילת מוסף - בשבת, בראש חודש ובמועדים (פסח, שבועות, ראש השנה, יום הכיפורים, סוכות ושמיני עצרת).

מה למדנו?

בכל יום הקריבו שני כבשים לעולת התמיד - בבוקר ובין הערביים. בשבת, בראש חודש ובמועדים הקריבו גם קרבן מוסף. בסוכות הקריבו 70 פרים. היום אנו מתפללים מוסף במקום הקרבנות.

פרשת פנחס

חזרה - פרשת פנחס

נכון / לא נכון + תיקון

משפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
פנחס קיבל מה' "בְּרִיתִי שְׁלוֹם".	<u>נכון</u>	-
המפקד השני נערך במדבר סיני.	<u>לא נכון</u>	<u>בערבות מואב, על ירדן יריחו</u>
בנות צלפחד היו משבט אפרים.	<u>לא נכון</u>	<u>משבט מנשה</u>
משה סמך על יהושע שתי ידיים.	<u>נכון</u>	-
בכל יום הקריבו כבש אחד לעולת התמיד.	<u>לא נכון</u>	<u>שני כבשים - בבוקר ובין הערביים</u>

מתח קו

פירוש	מילה
● ימנה, יבחר	● אַחְזָה
● קרבן נוסף ביום מיוחד	● יִפְקֹד
● חלק בארץ	● מוֹסָף
● הדר וכבוד	● הוֹד

תשובה: אחוזה - חלק בארץ • יפקוד - ימנה, יבחר • מוסף - קרבן נוסף ביום מיוחד • הוד - הדר וכבוד

מי אמר? למי?

המשפט	מי אמר?	למי?
"תִּנְהַלְנוּ אַחְזָה" (כז, ד)	<u>בנות צלפחד</u>	<u>למשה, לאלעזר, לנשיאים ולעדה</u>
"כֵּן בָּנוּת צִלְפָּחַד דְּבַרְתָּ" (כז, ז)	<u>ה'</u>	<u>למשה</u>
"וַיִּקְדֹּד ה' אֶלְקֵי הָרוּחַת לְכָל־בֶּשֶׁר אִישׁ עַל־הָעֵדָה" (כז, טז)	<u>משה</u>	<u>לה'</u>

מי אני?

1. קינאתי לכבוד ה', וקיבלתי ברית כהונת עולם: פנחס

2. יחד עם משה מנתי את בני ישראל בערבות מואב: אלעזר הכהן

3. "אִישׁ אֲשֶׁר־רוּחַ בּוֹ", ופניי כלבנה: יהושע בן נון

4. בחג שלי הקריבו 70 פרים: סוכות

רש"י - השלם

5. "מָשַׁל לְרוּעָה שְׁנָכְנָסוּ זַאבִּים לְתוֹךְ עֵדְרוֹ" - כך פירש רש"י את המילים "וַיְהִי אַחֲרֵי הַמַּגֶּפָה".

6. משה סמך את ידיו על יהושע "בָּעֵין יִפָּה".

סיכום אישי

7. בפרשת פנחס משה דואג למנהיג שיבוא אחריו. מה אפשר ללמוד מכך על אחריות?

תשובה: תשובה אישית: לדאוג לציבור גם כשאתה עצמך עוזב; להכין את מי שימשיך (רש"י: "מְנִיחִים צֶרְכּוֹ וְעוֹסְקֵינוּ בְּצֶרְכֵי צְבוּר").

פרשת מטות • פרקים ל, ב–לב

פרשת מטות

פרק ל: נדרים ושבועות

נקרא בכתוב

(ב) ויִדְבֹר מֹשֶׁה אֶל־רָאשֵׁי הַמָּטוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' : (ג) אִישׁ כִּי־יָדָר נֶדֶר לַה' אוֹהֶשֶׁבֶע שְׁבַעָה לְאָסוּר אָסוּר עַל־נַפְשׁוֹ לֹא יַחַל דָּבָרוֹ כְּכֹל־הֵיצָא מִפִּיו יַעֲשֶׂה : (ד) וְאִשָּׁה כִּי־תִדְר נֶדֶר לַה' וְאָסְרָהּ אָסוּר בְּבֵית אָבִיהָ בְּנִעֲרִיהָ : (ה) וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ וְאָסְרָהּ אֲשֶׁר אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ וְהִחֲרִישׁ לָהּ אָבִיהָ וְקָמוּ כָל־נִדְרֶיהָ וְכָל־אָסוּר אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם : (ו) וְאִם־הִנִּיא אָבִיהָ אֶתָּה בְּיוֹם שָׁמְעוּ כָל־נִדְרֶיהָ וְאָסְרֶיהָ אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם וְהִ' יִסְלַח־לָהּ כִּי־הִנִּיא אָבִיהָ אֶתָּה :
(במדבר פרק ל', פסוקים ב'–ו')

מילים קשות

הנשיאים – ראשי השבטים.	רָאשֵׁי הַמָּטוֹת
יקבל על עצמו בדיבור דבר כלפי ה' (למשל: לא לאכול מאכל מסוים).	יָדָר נֶדֶר
לאסור על עצמו דבר שהיה מותר לו.	לְאָסוּר אָסוּר עַל־נַפְשׁוֹ
לא יעשה את דברו חולין – לא יזלזל במה שאמר.	לֹא יַחַל דָּבָרוֹ
מנע, ביטל (רש"י: "שִׁהַפֵּר לָהּ").	הִנִּיא

נבין את הכתוב

1. אל מי דיבר משה את פרשת הנדרים? "אל־רָאשֵׁי הַמָּטוֹת" – אל נשיאי השבטים
2. מה צריך לעשות אדם שנדר נדר? העתק את המילים מפסוק ג. "כְּכֹל־הֵיצָא מִפִּיו יַעֲשֶׂה"
3. מה ההבדל בין נדר לשבועה? הקף את התשובה הנכונה.
 - בשניהם אדם מקבל על עצמו בדיבור לאסור דבר על עצמו
 - נדר הוא רק בלב, ושבועה רק בכתב
 - נדר אסור לגמרי, ושבועה מותרת

תשובה: בשניהם אדם מקבל על עצמו בדיבור לאסור דבר על עצמו: "אוֹהֶשֶׁבֶע שְׁבַעָה לְאָסוּר אָסוּר עַל־נַפְשׁוֹ" (פסוק ג).

4. לפי פסוק ו, מי יכול לבטל ("הניא") נדר של בת צעירה, ומתי? אביה - "ביום שמעו", ביום שבו שמע את הנדר

5. מה קורה לנדר אם האב שמע ושתק ("והחריש")? (פסוק ה) הנדר קיים - "וקמו כל-נדריה"

רש"י מפרש

רש"י מפרש

ראשי המטות - חלק כבוד לנשיאים ללמדם תחלה, ואחר כך לכל בני ישראל...
לא יחל דברו - כמו "לא יחל דברו", לא יעשה דבריו חלין (שם).

6. מה קשה לרש"י במילים "וידבר משה אל-ראשי המטות"? מדוע דיבר משה דווקא אל ראשי המטות, ולא אל כל בני ישראל

7. מה מוסיף רש"י - באיזה סדר לימד משה את המצוות? קודם לנשיאים, ואחר כך לכל בני ישראל - "חלק כבוד לנשיאים"

8. הסבר במילים שלך את רש"י "לא יחל דברו".

תשובה: לא יעשה את דבריו "חלין" - לא יתייחס למה שאמר כאל דבר שאין לו ערך, אלא יקיים אותו.

נכון / לא נכון + תיקון

משפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
מי שנדר נדר - צריך לקיים את מה שאמר.	<u>נכון</u>	-
משה לימד את פרשת הנדרים רק לנשיאים.	<u>לא נכון</u>	<u>קודם לנשיאים, ואחר כך לכל בני ישראל</u>
אב יכול לבטל את נדר בתו הצעירה גם אחרי חודש.	<u>לא נכון</u>	<u>רק "ביום שמעו"</u>
אם האב שמע את הנדר ושתק - הנדר קיים.	<u>נכון</u>	-

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

הידעת? יש הנוהגים לומר "בלי נדר" כשהם מבטיחים לעשות דבר טוב - כדי שההבטחה לא תיחשב לנדר.
 דיבור של אדם הוא דבר חשוב: "כָּכָל-הַיָּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה".

9. ספר על פעם שהבטחת משהו וקימת - או שהתקשית לקיים. מה למדת מפרשת הנדרים על הבטחות שאנחנו נותנים?

תשובה: תשובה אישית; יש לקשר לפסוק "לא יחל דברו" - צריך לחשוב לפני שמבטיחים, ולקיים את מה שהוציאו מהפה.

מה למדנו?

מי שנודר נדר או נשבע שבועה צריך לקיים את דבריו: "כָּכָל־הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה". משה לימד את המצווה קודם לראשי המטות. אב יכול להפר נדר של בתו הצעירה ביום שבו שמע אותו.

פרשת מטות

פרק לא: מלחמת מדין והכשרת כלים

נקרא בכתוב

(א) וַיִּדְבֹר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) נָקֶם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אֲחֵר תֹּאסֹף אֶל־עַמִּיךָ: (ג) וַיִּדְבֹר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם לֵאמֹר הִחַלְצוּ מֵאִתְּכֶם אֲנָשִׁים לְצָבָא וַיְהִיו עַל־מִדְיָן לְתֵת נִקְמַת־ה' בְּמִדְיָן: (ד) אֵלֶּף לַמָּטָה אֵלֶּף לַמָּטָה לְכָל מִטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלְחוּ לְצָבָא: (ה) וַיִּמָּסְרוּ מֵאֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל אֵלֶּף לַמָּטָה שְׁנַיִם־עָשָׂר אֵלֶּף חֲלוּצֵי צָבָא: (ו) וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֵלֶּף לַמָּטָה לְצָבָא אֹתָם וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן לְצָבָא וְכָלִי הַקֹּדֶשׁ וְחֻצְצֹרוֹת הַתְּרוּעָה בְּיָדוֹ:

(במדבר פרק לא, פסוקים א'-ו')

מילים קשות

אחר תאסף אל־עמִיךָ	אחרי המלחמה הזאת תיפטר מן העולם.
החלצו	התכוננו, התחמשו לצבא.
וימָסְרוּ	נבחרו ונשלחו.
כָּלִי הַקֹּדֶשׁ	כלים קדושים מן המשכן (רש"י: הארון והציץ).

נבין את הכתוב

- מה ציווה ה' את משה? השלם מפסוק ב: "נָקֶם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים".
- מה יקרה למשה אחרי המלחמה? יִפְטָר - "אחר תאסף אל־עמִיךָ".
- כמה חיילים יצאו מכל שבט, וכמה בסך הכול? אלף מכל מטה; שנים עשר אלף בסך הכול.
- מי יצא עם החיילים, ומה היה בידו? (פסוק ו) פִּינְחָס בֶּן אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן; כָּלִי הַקֹּדֶשׁ וְחֻצְצֹרוֹת הַתְּרוּעָה.
- את מי הרגו בני ישראל במלחמה, נוסף על חמשת מלכי מדין? (פסוק ח) את בלעם בן בעור.

רש"י מפרש

רש"י מפרש

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְגוֹמֵר - אף על פי ששמע שמיתתו תלויה בדבר, עשה בשמחה ולא אחר (ספרי קנז; מדרש תנחומא מטות ג).

אַתֶּם וְאַתְּ פִּינְחָס - מגיד שהיה פינחס שקול כנגד כלם (ספרי קנז)...

6. מה יכול היה משה לחשוב, כששמע שאחרי המלחמה ייפטר? לדחות את המלחמה, כדי להאריך את

ימיו

7. מה מוסיף רש"י - איך קיים משה את הציווי? "עשה בשמחה ולא אחר" - בשמחה ומיד, אף שמיתתו

תלויה בדבר

8. מה קשה לרש"י במילים "אתם ואת פינחס", ומה הוא מסביר?

תשובה: מדוע הכתוב מזכיר את פינחס בנפרד מכל החיילים? רש"י מסביר: "שהיה פינחס שקול כנגד כלם" - פינחס לבדו היה חשוב כמו כל הצבא.

הכשרת כלים

נקרא בכתוב

(כא) וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל־אַנְשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים לַמִּלְחָמָה זֹאת חֶסֶת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה ה' אֶת־מֹשֶׁה: **(כב)** אַךְ אֶת־הַזֵּהָב וְאֶת־הַכֶּסֶף אֶת־הַנְּחֹשֶׁת אֶת־הַבְּרָזָל אֶת־הַבָּדִיל וְאֶת־הַעֲפָרֶת: **(כג)** כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר־יָבֹא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָּאֵשׁ וְטָהַר אַךְ בְּמִי נָדָה יִתְחַטָּא וְכָל אֲשֶׁר לֹא־יָבֹא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַּמַּיִם: **(כד)** וְכַבֵּסְתֶּם בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְטָהַרְתֶּם וְאַחֵר תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה:

(במדבר פרק ל"א, פסוקים כ"א-כ"ד)

רש"י מפרש

וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְגוֹמֵר - לפי שבא משה לכלל כעס, בא לכלל טעות, שנתעלמו ממנו הלכות געולי נקרים...

תַּעֲבִירוּ בָּאֵשׁ - כדרך: שתמישו, הגעלתו. מי שתמישו על ידי חמין - נגעילנו בחמין, ומי שתמישו על ידי צלי, כגון השפוד והאסקלה, ילבנו באור (ע"ז ע"ה ע"ב).

תַּעֲבִירוּ בַּמַּיִם - מטבילו ודיו. ודוקא כלי מתכות (שם).

9. מי לימד את אנשי הצבא את דיני הכלים? אלעזר הכהן

10. לפי רש"י, מדוע לא אמר משה עצמו את ההלכות? משה כעס, ומתוך הכעס נשכחו ממנו ההלכות -

"בא לכלל כעס, בא לכלל טעות"

11. כתוב את שש המתכות שבפסוק כב: זהב, כסף, נחושת, ברזל, בדיל, עופרת.

מתח קו – איך מכשירים?

הדרך להכשיר אותו (לפי רש"י)	הכלי
● מלבנים אותו באש	● סיר שמבשלים בו במים רותחים
● מטבילים אותו במים, וזה מספיק	● שיפוד או רשת לצלייה (אֶסְכָּלָה)
● מגעילים אותו במים רותחים	● כוס מתכת לשתייה קרה

תשובה: סיר לבישול במים רותחים – מגעילים אותו במים רותחים • שיפוד או אסכלה – מלבנים אותו באש • כוס מתכת לשתייה קרה – מטבילים אותו במים, וזה מספיק ("כְּדֶרֶךְ תִּשְׁמִישׁוֹ").

”וְלֹא־נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ”

נקרא בכתוב

(מח) וַיִּקְרְבוּ אֶל־מֹשֶׁה הַפְּקָדִים אֲשֶׁר לְאַלְפֵי הַצָּבָא שְׂרֵי הָאַלְפִּים וְשְׂרֵי הַמֵּאוֹת: **(מט)** וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה עֲבָדֶיךָ נִשְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר בְּיָדֵינוּ וְלֹא־נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ:

(במדבר פרק ל"א, פסוקים מ"ח-מ"ט)

12. מה סיפרו שרי הצבא למשה? (פסוק מט) לא חסר מהם אף חייל אחד – "וְלֹא־נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ"

13. לאן הביאו משה ואלעזר את הזהב שהביאו שרי הצבא, ולשם מה? (פסוק נד) אל אוהל מועד – "זָכְרוּן לְבְנֵי־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי ה'"

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

הידעת? גם היום, מי שקונה כלי מתכת או זכוכית חדש לאכילה מגוי – מטביל אותו במקווה (טבילת כלים) לפני השימוש, ומברך "על טבילת כלי". משה מיהר לקיים את המצווה בשמחה – גם כשהיה לו קשה.

14. רש"י מלמד: "בָּא לְכָלִּל כַּעַס, בָּא לְכָלִּל טְעוּת". מדוע כעס גורם לטעויות? מה אפשר לעשות כשמרגישים כעס?

תשובה: כשאדם כועס הוא לא חושב בצורה צלולה, ושוכח או עושה דברים שאחר כך הוא מצטער עליהם. אפשר לעצור, לנשום, לחכות לפני שמדברים ולהירגע.

מה למדנו?

בני ישראל נלחמו במדין, ומשה קיים את הציווי בשמחה ומיד. אלעזר הכהן לימד כיצד מכשירים כלים: מה שמשמשים בו באש – מכשירים באש או ברותחים, וכלי מתכת – מטבילים. מן הצבא לא חסר אף איש, והזהב הובא לאוהל מועד לזיכרון.

פרשת מטות

פרק לב: בני גד ובני ראובן

נקרא בכתוב

(א) ומקנה רב הָיָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי-גָד עֲצוּם מְאֹד וַיֵּרְאוּ אֶת-אֶרֶץ יַעֲזֵר וְאֶת-אֶרֶץ גִּלְעָד וְהָיָה הַמָּקוֹם מְקוֹם מִקְנָה: (ב) וַיָּבֹאוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל-נְשִׂאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר: (ג) עֲטֹרוֹת וְדִיבֹן וַיַּעֲזֵר וְנִמְרָה וְחִשְׁבּוֹן וְאֶלְעֵלָה וּשְׁבָם וּנְבוֹ וּבְעֹן: (ד) הָאֶרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה ה' לִפְנֵי עֲדַת יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מִקְנָה הוּא וְלַעֲבָדֶיךָ מִקְנָה: (ה) וַיֹּאמְרוּ אִם-מִצָּאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ יִתֵּן אֶת-הָאֶרֶץ הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ לְאַחֲזָה אֶל-תַּעֲבֵרְנוּ אֶת-הַיַּרְדֵּן:

(במדבר פרק ל"ב, פסוקים א'-ה')

מילים קשות

מקנה	בהמות: צאן ובקר.
עצום מאד	רב וגדול מאוד.
לאחזה	לנחלה, לרכוש קבוע.
אל-תעברנו את-הירדן	אל תעביר אותנו אל מעבר לירדן (מערבה).
תניאון	תסירו ותמנעו (רש"י: "תְּסִירוּ וְתִמְנִיעוּ לָפָם מֵעֵבֶר").
נחלץ חשים	נתחמש במהירות (רש"י: "נִזְדָּגִין מִהִירִים").
טפנו	ילדינו הקטנים.

נבין את הכתוב

- מה היה לבני ראובן ולבני גד? מקנה רב, "עצום מאד"
- איזו ארץ ראו, ומה גילו עליה? את ארץ יעזר ואת ארץ גלעד – "והנה המקום מקנה"
- אל מי פנו בני גד ובני ראובן? אל משה, אל אלעזר הכהן ואל נשיאי העדה

4. מה ביקשו? העתק מפסוק ה את המילים שבהן ביקשו לא לעבור את הירדן. "אל-תעברנו את-הירדן"

תשובת משה

נקרא בכתוב

(ו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי-גָד וּלְבְנֵי רָאוּבֵן הָאֲחִיכֶם יָבֹאוּ לְמִלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה: (ז) וְלָמָּה תִּנְיָאוּן אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעַבְרֹת אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם ה': (ח) כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשִׁלְחִי אֲתֶם מִקְדָּשׁ בְּרִנֵּעַ לִרְאוֹת אֶת-הָאָרֶץ: (ט) וַיַּעֲלוּ עַד-נַחַל אֲשָׁכּוֹל וַיֵּרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ וַיָּנִיאוּ אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבִלְתִּי-בֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם ה':
(במדבר פרק ל"ב, פסוקים ו'-ט')

5. מה שאל משה את בני גד ובני ראובן? העתק מפסוק ו. "האחִיכֶם יָבֹאוּ לְמִלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה"

6. ממה חשש משה – מה ירגישו שאר בני ישראל? (פסוק ז)

תשובה: שיתייאשו ולא ירצו לעבור אל הארץ – "וְלָמָּה תִּנְיָאוּן אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"; רש"י: יחשבו שבני גד ובני ראובן מפחדים מן המלחמה.

7. למי השווה משה את בני גד ובני ראובן? (פסוקים ח-ט) לאבותיהם – המרגלים, שהניאו את לב העם

מלבוא אל הארץ

ההצעה והתנאי

נקרא בכתוב

(טז) וַיִּגָּשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גְדֻרְתַּת צֹאן נִבְנָה לְמִקְנֵנוּ פֹה וְעָרִים לְטָפְנוּ: (יז) וַאֲנַחְנוּ נַחֲלָץ חֲשִׁים לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִסְ-הִבִּיאֲנָם אֶל-מְקוֹמָם וַיָּשֶׁב טָפְנוּ בְּעָרֵי הַמִּבְצָר מִפְּנֵי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: (יח) לֹא נָשׁוּב אֶל-בְּתִינוּ עַד הַתַּנַּחֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ: (יט) כִּי לֹא נִנְחַל אֲתֶם מֵעַבְרֹת לַיַּרְדֵּן וְהִלָּאָה כִּי בָאָה נַחֲלָתֵנוּ אֵלֵינוּ מֵעַבְרֹת הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה:
(במדבר פרק ל"ב, פסוקים ט"ז-י"ט)

נקרא בכתוב

(כ) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה אִם-תַּעֲשׂוּן אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה אִם-תִּתְּקְלְצוּ לִפְנֵי ה' לְמִלְחָמָה: (כא) וְעַבְרֹת לָכֶם כָּל-חֲלוּץ אֶת-הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי ה' עַד הוֹרִישׁוּ אֶת-אִיְבּוֹ מִפְּנֵיו: (כב) וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי ה' וְאַחֵר תֵּשְׁבוּ וְהִיִּיתֶם נָקִים מֶה' וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהִיִּיתָה הָאָרֶץ לָכֶם הַזֹּאת לִפְנֵי ה': (כג) וְאִם-לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן הִנֵּה חֲטָאתֶם לַה' וְדַעוּ חֲטָאתְכֶם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶתְכֶם: (כד) בְּנוֹ-לָכֶם עָרִים לְטַפְכֶם וּגְדֻרְתַּת לְצִנְאָכֶם וְהִיצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ:
(במדבר פרק ל"ב, פסוקים כ'-כ"ד)

8. השלם את ההצעה של בני גד ובני ראובן: "גִּדְרֹת צֹאן נִבְנְהָ לְמִקְנֵנוּ פֶּה וְעָרִים לְטַפְנוּ" (פסוק טז).

9. מה הבטיחו לעשות? (פסוקים יז-יח) לצאת חמושים לפני בני ישראל, ולא לשוב לבתיהם עד שכל בני ישראל ינחלו את נחלתם

10. משה הציב להם תנאי כפול. השלם:

אם...	אז...
תעברו חמושים את הירדן ותילחמו עד שתיכבש הארץ	<u>"וְהִיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לְכֶם לְאֻחְזָה"; "וְהִיִּיתֶם נָקִים מִה' וּמִיִּשְׂרָאֵל"</u>
לא תעשו כן	<u>"הִנֵּה חֲטַאתֶם לַה'"</u>

רש"י מפרש

רש"י מפרש

נִבְנְהָ לְמִקְנֵנוּ פֶּה - חֲסִים הָיוּ עַל מְמוֹנָם יוֹתֵר מִבְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם, שֶׁהִקְדִּימוּ מִקְנֵיהֶם לְטַפָּם. אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה: לֹא כֵן! עֲשׂוּ הָעֵקֶר עֵקֶר, וְהַטָּפֹל - טָפֹל; בָּנוּ לָכֶם תַּחֲלָה עָרִים לְטַפְכֶּם, וְאַחֵר כֵּךְ גִּדְרוֹת לְצִאנְכֶם (מדרש תנחומא מטות ז).

11. השווה בין פסוק טז לפסוק כד: מה הקדימו בני גד ובני ראובן, ומה הקדים משה? הם הקדימו את גדרות הצאן לערים לטף; משה הקדים את הערים לטף לגדרות הצאן

12. מה מוסיף רש"י - מה לימד אותם משה בשינוי הסדר?

תשובה: הם חסו (דאגו) לממונם יותר מלילדיהם. משה לימד: "עֲשׂוּ הָעֵקֶר עֵקֶר, וְהַטָּפֹל - טָפֹל" - הילדים הם העיקר, והרכוש טפל.

מי אמר? למי?

המשפט	מי אמר?	למי?
"אֶל-תַּעֲבֹרְנוּ אֶת-הַיַּרְדֵּן" (לב, ה)	<u>בני גד ובני ראובן</u>	<u>משה, אלעזר ונשיאי העדה</u>
"הֲאִחִיכֶם יְבֹאוּ לְמִלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה" (לב, ו)	<u>משה</u>	<u>בני גד ובני ראובן</u>
"עֲבֹדֶיךָ יַעֲשׂוּ כְּאֲשֶׁר אֲדַבֵּר מִצִּוְה" (לב, כה)	<u>בני גד ובני ראובן</u>	<u>משה</u>

נכון / לא נכון + תיקון

משפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
בני גד ובני ראובן ביקשו לנחול את ארץ הגלעד, כי הייתה מתאימה למקנה.	<u>נכון</u>	<u>-</u>
משה הסכים לבקשתם מיד, בלי שום תנאי.	<u>לא נכון</u>	<u>הסכים בתנאי שיעברו חלוצים לפני בני ישראל</u>
בני גד ובני ראובן אמרו שיחזרו לבתיהם מיד אחרי הכיבוש.	<u>לא נכון</u>	<u>"לא נשוב אל־בתינו עד התנחל בני ישראל"</u>
גם חצי שבט מנשה קיבל נחלה בעבר הירדן המזרחי.	<u>נכון</u>	<u>-</u>

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

"וְהִיִּיתֶם נָקִים מִ'וַמִּשְׁרָאֵל' – לא די שאדם יהיה ישר לפני ה'; עליו להיזהר שגם בני אדם לא יחשדו בו. חכמים למדו מכאן שאדם צריך להיות נקי גם בעיני הבריות.

13. בני גד ובני ראובן היו יכולים לשבת בשקט בנחלתם. מה למדת מכך שהסכימו להילחם בראש המחנה למען אחיהם? תן דוגמה מחיך (בכיתה, בבית, בשכונה).

תשובה: תשובה אישית; למשל: אחריות הדדית – לא עוזבים את האחים באמצע; דוגמה: לעזור בניקיון הכיתה גם אחרי שסיימתי את התורנות שלי.

מה למדנו?

בני גד ובני ראובן, שהיה להם מקנה רב, ביקשו לנחול את ארץ הגלעד. משה חשש שיניאו את לב העם כמו המרגלים. הם הבטיחו לעבור חלוצים לפני אחיהם עד שינחלו כולם, ומשה נתן להם – ולחצי שבט מנשה – את ממלכות סיחון ועוג. משה לימד אותם: הילדים עיקר, והרכוש טפל.

פרשת מטות

חזרה – פרשת מטות

נכון / לא נכון + תיקון

משפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
משה לימד את פרשת הנדרים קודם לראשי המטות.	<u>נכון</u>	-
למלחמת מדין יצאו אלף חיילים מכל שבט.	<u>נכון</u>	-
משה לקח את כלי הקודש ויצא בראש הצבא.	<u>לא נכון</u>	<u>פינחס יצא, וכלי הקודש בידו</u>
משה לימד את החיילים את דיני הכשרת הכלים.	<u>לא נכון</u>	<u>אלעזר הכהן לימד אותם</u>
בני גד ובני ראובן ביקשו לגור בארץ הגלעד.	<u>נכון</u>	-

השלם את המשפטים

מחסן מילים

יעֲשֶׂה • בְּשִׁמְחָה • בָּאֵשׁ • בְּמִים • נִפְקֵד • לְטַפְּכֶם

1. מי שנדר נדר – "כָּל־הַיֵּצֵא מִפִּי יעֲשֶׂה".

2. משה יצא למלחמה אף שידע שאחריה ייפטר – ועשה זאת בְּשִׁמְחָה ולא איחר (רש"י).

3. "כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר־יָבֹא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָּאֵשׁ".

4. "וְכָל אֲשֶׁר לֹא־יָבֹא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּמִים".

5. "וְלֹא־ נִפְקֵד מִמֶּנּוּ אִישׁ".

6. "בְּנוֹ־לָכֶם עָרִים לְטַפְּכֶם וְגִדְרֹת לְצִנְאָכֶם".

מתח קו

מושג	הסבר
● לא יחל דברו	● ילדים קטנים
● הגעלה	● נתחמש במהירות
● טף	● לא יעשה את דבריו חולין

הכשרת כלי במים רותחים

נחלץ חשים

תשובה: לא יחל דברו - לא יעשה את דבריו חולין • הגעלה - הכשרת כלי במים רותחים • טף - ילדים קטנים • נחלץ חושים - נתחמש במהירות

מי אני?

7. יצאתי למלחמת מדין, ובידי כלי הקודש וחצוצרות התרועה: פינחס

8. לימדתי את אנשי הצבא "זאת חקת התורה" על הכשרת הכלים: אלעזר הכהן

9. אני ארץ טובה למקנה, בעבר הירדן המזרחי: ארץ הגלעד (וארץ יעזר)

10. היה לנו מקנה רב, והבטחנו לעבור חלוצים לפני אחינו: בני גד ובני ראובן

שאלת חשיבה

11. בפרשת מטות למדנו על דיבור (נדרים) ועל הבטחה (בני גד ובני ראובן). מה הקשר בין שני הנושאים?

תשובה: בשניהם צריך לקיים את מה שהוצאנו מהפה: "כָּל־הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה" (ל, ג), ומשה אמר לבני גד ובני ראובן: "וְהַיֵּצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ" (לב, כד).

פרשת מסעי • פרקים לג-לו

פרשת מסעי

פרק לג: מסעי בני ישראל

נקרא בכתוב

(א) אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצַבְאָתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: (ב) וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי ה' וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם: (ג) וַיִּסְעוּ מִבְּרַעַמְסֵס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמִּחְרַת הַפֶּסַח יָצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיַד רָמָה לְעִינֵי כָל־מִצְרַיִם: (ד) וּמִצְרַיִם מְסַבְּרִים אֶת אֲשֶׁר הִכָּה ה' בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר וּבְאֻלְקֵיהֶם עָשָׂה ה' שְׁפָטִים:

(במדבר פרק לג, פסוקים א'-ד')

מילים קשות

מסעי	המסעות - הדרכים והמקומות שבהם הלכו וחנו.
מוצאיהם	המקומות שמהם יצאו.
בִּיד רָמָה	ביד חזקה, בגלוי ובגאווה - לא כבורחים.
מקברים	קוברים את מתיהם (רש"י: "טְרוּדִים בְּאֲבָלָם").
שָׁפְטִים	עונשים.

נבין את הכתוב

- מי כתב את רשימת המסעות, ועל פי מי? (פסוק ב) משה כתב, "על-פי ה"
- מתי יצאו בני ישראל מרעמסס? בחודש הראשון, בחמישה עשר בו - "ממחרת הפסח"
- מה עשו המצרים בשעה שבני ישראל יצאו? קברו את בכוריהם שה' היכה
- מה מלמדות אותנו המילים "בִּיד רָמָה לְעֵינֵי כָל-מִצְרָיִם"? תשובה: בני ישראל יצאו בגלוי, בגאווה וברשות - לא כעבדים שבורחים בסתר, וכל מצרים ראו זאת.

רש"י מפרש

רש"י מפרש

אלה מסעי - למה נכתבו המסעות הללו? להודיע חסדיו של מקום; שאף על פי שגזר עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר, לא תאמר שהיו נעים ומטלטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא הייתה להם מנוחה. שהרי אין כאן אלא ארבעים ושתים מסעות...

אלה מסעי - ...ורבי תנחומא דרש בו דרשה אחרת: משל למלך שהיה בנו חולה, והולכו למקום רחוק לרפאתו. כיון שהיו חוזרין, התחיל אביו מונה כל המסעות. אמר לו: כאן ישננו, כאן הונחנו, כאן חששת את ראשך וכוליה (מדרש תנחומא מסעי ג).

- מה קשה לרש"י? לשם מה נכתבה בתורה רשימה ארוכה של כל המסעות
- לפי ההסבר הראשון, מה רצתה התורה להודיע? את חסדיו של ה' - שלא היו נעים ממקום למקום כל הזמן, והייתה להם מנוחה
- רש"י מחשב (לפי רבי משה הדרשן): בתורה יש ארבעים ושניים מסעות. מוציאים מהם ארבעה עשר מסעות שהיו בשנה הראשונה, ועוד שמונה מסעות שהיו אחרי מות אהרן. כמה מסעות נשארו לשלושים ושמונה השנים? עשרים מסעות בלבד
- במשל של רבי תנחומא - מי הוא המלך, ומי הבן החולה? המלך - הקב"ה; הבן - עם ישראל
- מדוע מנה האב את כל המקומות שבהם עברו? כדי להיזכר בכל מה שעבר עליהם יחד, ובאהבה ובדאגה שליוו אותם בכל מקום

סדר המסעות

לפניך מקומות מן המסעות, לא לפי הסדר. כתוב בעמודה האחרונה את מספר המקום לפי סדר המסעות - מ-1 עד 9. היעזר בפרק לג.

מספר	מה קרה שם?	המקום
<u>4</u>	"ולא־הָיָה שָׁם מַיִם לָעָם לְשִׁתּוֹת"	רְפִידִם
<u>9</u>	חנו "עַל יַרְדֵּן וְיַרְחוֹ", לפני הכניסה לארץ	עֲרֵבֹת מוֹאָב
<u>1</u>	משם יצאו ממצרים, ממחרת הפסח	רַעַמְסֵס
<u>6</u>	שם נקברו המתאווים לבשר	קְבֵרֹת הַתְּאֻוָּה
<u>2</u>	הגיעו לשם אחרי שעברו בתוך הים	מֶרָה
<u>8</u>	אהרן הכהן נפטר שם	הַר הָהָר
<u>5</u>	שם קיבלו את התורה	מִדְבַּר סִינִי
<u>7</u>	משם נשלחו המרגלים (רש"י)	רְתֻמָּה
<u>3</u>	"שָׁתִים עֲשָׂרָה עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים"	אֵילָם

משימת מפה

10. במפה מסומנת דרכם של בני ישראל במדבר. כתוב על המפה במקומות המתאימים: מְצָרִים, יַם סוּף, הַר סִינִי, עֲרֵבֹת מוֹאָב. צבע בכחול את נהר הירדן.

תשובה: מצרים - בצד המערבי (שמאל המפה); ים סוף - המקום שבו הדרך חוצה את הים; הר סיני - בדרום חצי האי; ערבות מואב - בסוף הדרך, ממזרח לירדן מול יריחו.

ציווי לפני הכניסה לארץ

נקרא בכתוב

(נא) וַדַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֲבָרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶל־אֶרֶץ כְּנָעַן: **(נב)** וְהוֹרֶשְׁתֶּם אֶת־כָּל־יֹשְׁבֵי הָאֶרֶץ מִפְּנִיכֶם וְאַבְדֶּתֶם אֶת כָּל־מִשְׁכֵּיתֶם וְאֶת כָּל־צִלְמֵי מִסְכֶּתְכֶם תִּאֲבְדוּ וְאֶת כָּל־בְּמוֹתֶם תִּשְׁמִידוּ: **(נג)** וְהוֹרֶשְׁתֶּם אֶת־הָאֶרֶץ וּשְׁבַתְסֶבָּה כִּי לָכֶם נֹתַתִּי אֶת־הָאֶרֶץ לְרִשְׁתָּ אֹתָהּ:

(במדבר פרק ל"ג, פסוקים נ"א-נ"ג)

11. מה ציווה ה' לעשות לעבודה הזרה שבארץ? לאבד את המשכיות ואת הצלמים, ולהשמיד את הבמות

12. מה יקרה אם לא יורישו את יושבי הארץ? (פסוק נה) יהיו להם "לשכים בעיניכם ולצנינם בצדיכם" - יציקו להם

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

הידעת? יש הנוהגים לרשום ביומן את המקומות והאירועים שעברו עליהם בטיול או בשנה – כדי לזכור ולהודות.
התורה זוכרת כל תחנה בדרך – כל מקום הוא חלק מן המסע.

13. נסה "למנות מסעות" כמו האב שבמשל: כתוב שלוש "תחנות" מן השנה שלך (מקום או אירוע), ומה למדת או קיבלת בכל אחת.

תשובה: תשובה אישית; לעודד הכרת טובה – כמו שהתורה מונה את המסעות "להודיע חסדיו של מקום".

מה למדנו?

בפרק לג נמנים ארבעים ושניים מסעות של בני ישראל מרעמסס ועד ערבות מואב. לפי רש"י נכתבו כדי להודיע את חסדי ה': ב-38 שנה נסעו רק עשרים מסעות. ה' ציווה להוריש את יושבי הארץ ולאבד את העבודה הזרה.

פרשת מסעי

פרק לד: גבולות הארץ

נקרא בכתוב

(א) ויַדְבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) צוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־אַתֶּם בָּאִים אֶל־הָאָרֶץ כְּנָעַן זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפֹּל לָכֶם בְּנַחֲלָה אֶרֶץ כְּנָעַן לַגְּבִלְתִּיהָ: (ג) וְהָיָה לָכֶם פֶּאֶת־נֶגֶב מִמִּדְבָּר־צֹן עַל־יַד־אֲדָוִם וְהָיָה לָכֶם גְּבוּל נֶגֶב מִקְצֵה יַם־הַמֶּלַח קִדְמָה: (ד) וְנֹסֶב לָכֶם הַגְּבוּל מִנֶּגֶב לַמַּעֲלָה עַקְרָבִים וְעֶבֶר צָנָה וְהָיוּ תּוֹצְאֹתָיו מִנֶּגֶב לְקֹדֶשׁ בְּרִנֵּעַ וְיֵצֵא חֲצֵר־אֲדָר וְעֶבֶר עֲצֻמָּה: (ה) וְנֹסֶב הַגְּבוּל מֵעֲצֻמֹּן נַחֲלָה מִצְרִים וְהָיוּ תּוֹצְאֹתָיו הַיָּמָה: (ו) וְגְבוּל יָם וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וְגְבוּל זֶה־יְהִיָּה לָכֶם גְּבוּל יָם:
(במדבר פרק לד, פסוקים א'-ו')

נקרא בכתוב

(ז) וְהִיָּה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן מִן־הַיָּם הַגָּדֹל וְתֵתְאוּ לָכֶם הָר הַהָר: (ח) מֵהָר הַהָר וְתֵתְאוּ לְבֵא חֲמַת וְהָיוּ תּוֹצְאוֹת הַגָּבֹל צָדָה: (ט) וַיָּצֵא הַגָּבֹל זָפְרָנָה וְהָיוּ תּוֹצְאוֹתָיו חֲצָר עֵינָן וְהִיָּה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן: (י) וְהִתְאוּתָם לָכֶם לְגְבוּל קְדָמָה מִחֲצָר עֵינָן שְׂפָמָה: (יא) וַיֵּרֶד הַגָּבֹל מִשָּׁפֶם הָרְבֵּלָה מִקְדָּם לָעֵין וַיֵּרֶד הַגָּבֹל וּמָחָה עַל־כֶּתֶף יַם־כְּנָרֶת קְדָמָה: (יב) וַיֵּרֶד הַגְּבוּל הַיֵּרֶדְנָה וְהָיוּ תּוֹצְאוֹתָיו יָם הַמֶּלַח זֹאת תִּהְיֶה לָכֶם הָאָרֶץ לְגְבֻלְתֶּיהָ סָבִיב: (במדבר פרק ל"ד, פסוקים ז'-י"ב)

מילים קשות

תתחלק לכם בגורל (רש"י: חלוקה בגורל נקראת "נפילה").	תִּפְּל לָכֶם בְּנִחְלָה
צד דרום.	פָּאֵת־נֶגֶב
הים התיכון - גבול הארץ במערב.	הַיָּם הַגָּדֹל
תסובבו, תמשכו את קו הגבול.	תֵּתְאוּ
לצד מזרח.	קְדָמָה

נבין את הכתוב

1. לאן עומדים בני ישראל להיכנס? (פסוק ב) "אֶל־הָאָרֶץ כְּנָעַן"

2. מהו הגבול המערבי של הארץ? "הַיָּם הַגָּדֹל" - הים התיכון

3. השלם את הגבולות לפי הפרק:

הגבול	סימנים מן הפסוקים
גבול נגב (דרום)	<u>מדבר ציון, קצה ים המלח, נחל מצרים</u>
גבול ים (מערב)	<u>הים הגדול</u>
גבול צפון	<u>הר ההר, לבוא חמת</u>
גבול קדמה (מזרח)	<u>ים כנרת, הירדן, ים המלח</u>

4. באיזה ים מתחיל גבול הנגב, ובאיזה ים מסתיים גבול המזרח? בשניהם - ים המלח ("מקצה ים־המלח"; "והיו תוצאותיו ים המלח")

רש"י מפרש

רש"י מפרש

זאת הארץ אשר תפל לכם וגומר - לפי שהרבה מצוות נהגות בארץ ואין נהגות בחוץ לארץ, הצריך לכתב מצרני גבולי רוחותיה סביב, לומר לך: מן הגבולים הללו ולפנים המצוות נהגות. תפל לכם - על שם שנהלקה בגורל, נקראת חלוקה לשון נפילה...

5. מה קשה לרש"י? מדוע פירטה התורה בדיוק רב את כל גבולות הארץ

6. מה עונה רש"י? כי הרבה מצוות נוהגות רק בארץ ישראל - וצריך לדעת עד היכן הן נוהגות

7. כתוב שתי מצוות שנוהגות רק בארץ ישראל.

תשובה: למשל: תרומות ומעשרות, שמיטה, ביכורים, לקט שכחה ופאה.

8. מדוע חלוקת הארץ נקראת "תפל"? כי הארץ נחלקה בגורל, וחלוקה בגורל נקראת בלשון "נפילה"

משימת מפה

9. על מפת הארץ: צבע באדום את גבול הנגב, בכחול את גבול הים, בירוק את גבול הצפון ובצהוב את גבול המזרח. כתוב על המפה: ים המלח, ים כנרת, הירדן, הים הגדול.

תשובה: הים הגדול - במערב (הים התיכון); ים כנרת - בצפון-מזרח; הירדן - יוצא מן הכנרת ויורד דרומה; ים המלח - בדרום-מזרח, שם נגמר הירדן.

מי יחלק את הארץ?

נקרא בכתוב

(יג) ויצו משה את-בני ישראל לאמר זאת הארץ אשר נתנה לך בגורל אשר צוה ה' לתת לתשעת המטות וחצי המטה: (יד) כי לקחו מטה בני הראובני לבית אבתם ומטה בני-הגדי לבית אבתם וחצי מטה מנשה לקחו נחלתם: (טו) שני המטות וחצי המטה לקחו נחלתם מעבר לירדן ירחו קדמה מזרחה: (טז) וידבר ה' אל-משה לאמר: (יז) אלה שמות האנשים אשר ינחלו לכם את-הארץ אלעזר הכהן ויהושע בן-נון: (יח) ונשיא אחד נשיא אחד ממטה תקחו לנחל את-הארץ:

(במדבר פרק ל"ד, פסוקים י"ג-י"ח)

10. כמה שבטים קיבלו נחלה בגורל בארץ כנען, ומי לקחו נחלה בעבר הירדן? תשעת המטות וחצי המטה; ראובן, גד וחצי מטה מנשה - בעבר הירדן מזרחה

המטה; ראובן, גד וחצי מטה מנשה - בעבר הירדן מזרחה

11. מי יחלקו את הארץ לבני ישראל? (פסוקים יז-יח) אלעזר הכהן, יהושע בן נון, ונשיא אחד מכל מטה

12. מי היה הנשיא של מטה יהודה? (פסוק יט) כלב בן יפונה

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

הידעת? בארץ ישראל מפרישים תרומות ומעשרות מפירות וירקות, ושומרים את שנת השמיטה – מצוות שנוהגות בעיקר בארץ. לכן חשוב לדעת את גבולות הארץ: "מן הגבולים הללו ולפנים המצוות נוהגות".

13. רש"י מלמד שארץ ישראל מיוחדת במצוותיה. איך אפשר להרגיש את קדושת הארץ בחיי היום-יום?

תשובה: תשובה אישית; למשל: לבדוק שהפירות מעושרים, לשמור על הארץ ועל ניקיונה, לברך על פירות הארץ ולשמוח בהם.

מה למדנו?

ה' פירט לבני ישראל את ארבעת גבולות הארץ: נגב, ים, צפון ומזרח. לפי רש"י נכתבו הגבולות כי הרבה מצוות נוהגות רק בארץ. את הארץ יחלקו בגורל אלעזר הכהן, יהושע ונשיא מכל מטה.

פרשת מסעי

פרק לה: ערי הלויים וערי מקלט

נקרא בכתוב

(א) ויִדְבֹר ה' אֶל־מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר: **(ב)** צוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַנוּ לְלוּיִם מִנְחָלַת אֲחֻזָּתָם עָרִים לְשִׁבְתָּ וּמִגֵּרָשׁ לְעָרִים סְבִיבֹתֵיהֶם תִּתְּנוּ לְלוּיִם: **(ג)** וְהָיוּ הָעָרִים לָהֶם לְשִׁבְתָּ וּמִגֵּרְשֵׁיהֶם יִהְיוּ לְבִהְמָתָם וְלִרְכָּשָׁם וְלִכְלֹל חֵיָתָם: (במדבר פרק ל"ה, פסוקים א'-ג')

נקרא בכתוב

(ו) וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוּיִם אֵת שְׁש־עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָנֶס שָׁמָּה הָרָצַח וְעָלִיהֶם תִּתְּנוּ אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עִיר: **(ז)** כָּל־הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוּיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה עִיר אֲתֶהֱנֶן וְאֶת־מִגֵּרְשֵׁיהֶן: **(ח)** וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ מֵאֲחֻזַּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הָרֶב תִּרְבוּ וּמֵאֵת הַמַּעַט תִּמְעִיטוּ אִישׁ כָּפִי נִחְלָתוֹ אֲשֶׁר יִנְחָלוּ יִתֵּן מֵעָרָיו לְלוּיִם: (במדבר פרק ל"ה, פסוקים ו'-ח')

מילים קשות

מגרש	שטח פתוח סביב העיר (רש"י: "להיות לנוי לעיר").
ערי מקלט	ערים שבהן אפשר להסתתר ולהיות מוגן.
בשגה	בטעות, בלי כוונה.
גאל הדם	קרוב משפחה של מי שנהרג.
והקרייתם	ותזמינו, ותכינו (רש"י: "לשון הזמנה").

נבין את הכתוב

- מדוע צריכים בני ישראל לתת ערים ללויים? (היעזר: ללויים אין נחלה בארץ) כי ללויים אין נחלת שדות בארץ, והם צריכים מקום לגור בו ומגרש לבהמתם
- השלם לפי פסוקים ו-ז: ללויים ניתנו שש ערי מקלט, ועוד ארבעים ושתיים ערים – בסך הכול ארבעים ושמונה ערים.
- מי נותן יותר ערים ללויים? (פסוק ח) שבט שיש לו נחלה גדולה – "מאת הרב תרבו"; ושבט קטן – פחות

ערי המקלט

נקרא בכתוב

(ט) וַיִּדְבֹּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (י) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן אֲרָצָה כְּנָעַן: (יא) וְהַקְרִיתֶם לָכֶם עָרִים עָרֵי מִקְלָט תַּהְיֶינָה לָכֶם וְנָס שָׁמָּה רֹצֵחַ מִכַּה־נֶּפֶשׁ בְּשִׁגְגָה: (יב) וְהָיוּ לָכֶם הָעָרִים לְמִקְלָט מִגָּאֵל וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד־עָמְדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לַמִּשְׁפָּט: (יג) וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ שֵׁשׁ־עָרֵי מִקְלָט תַּהְיֶינָה לָכֶם: (יד) אֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְאֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ בְּאַרְץ כְּנָעַן עָרֵי מִקְלָט תַּהְיֶינָה: (במדבר פרק ל"ה, פסוקים ט"ו-י"ד)

- מי ינוס לעיר מקלט? העתק מפסוק יא. "רצח מכה־נפש בשגגה"
- ממי מגינה עיר המקלט על מי שנס אליה? (פסוק יב) מגואל הדם
- כמה ערי מקלט יהיו בעבר הירדן, וכמה בארץ כנען? שלוש בעבר הירדן, ושלוש בארץ כנען
- עד מתי יישב מי שהרג בשגגה בעיר המקלט? (פסוק כה) עד מות הכהן הגדול

רש"י מפרש

רש"י מפרש

את שלש הערים וגומר - אף על פי שבארץ כנען תשעה שבטים, וכאן אינן אלא שנים וחצי, השנה מנין ערי מקלט שלהם...
עד מות הכהן הגדל - דבר אחר: לפי שהיה לו לכהן גדול להתפלל שלא תאיר תפלה זו לישראל בתיקו (מכות י"א ע"א).

8. מה קשה לרש"י בפסוק יד? מדוע יש שלוש ערי מקלט בעבר הירדן, כמו בארץ כנען - אף שבעבר הירדן יש רק שניים וחצי שבטים, ובארץ כנען תשעה

9. לפי ההסבר השני של רש"י, מדוע יוצא הרוצח בשגגה רק במות הכהן הגדול?

תשובה: כי הכהן הגדול היה צריך להתפלל שלא תקרה תקלה כזאת בישראל בימיו - ולכן המקרה קשור אליו, והשחרור תלוי במותו.

בחר את התשובה הנכונה

10. ראובן חטב עצים ביער. הברזל נשמט מן הגרזן ופגע בחברו, והחבר מת. מה דינו של ראובן?

○ ינוס לעיר מקלט, כי פגע בשגגה ○ לא יקרה לו דבר, כי לא התכוון ○ יענש כמי שהרג בכוונה

תשובה: ינוס לעיר מקלט - זהו "מִכֶּה נֶפֶשׁ בְּשִׁגָּגָה" (וכך הדוגמה בדברים יט, ה).

נכון / לא נכון + תיקון

משפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
ערי המקלט היו חלק מערי הלויים.	<u>נכון</u>	<u>-</u>
עיר מקלט מגינה גם על מי שהרג בכוונה ובשנאה.	<u>לא נכון</u>	<u>רק על מי שהרג בשגגה</u>
ללויים ניתנו ארבעים ושמונה ערים.	<u>נכון</u>	<u>-</u>
מי שנס לעיר מקלט חוזר לביתו אחרי שנה.	<u>לא נכון</u>	<u>"עד-מות הכהן הגדל"</u>

מן הכתוב אל החיים

נקודה למחשבה

הידעת? חכמים אמרו שהיו מציבים שלטים בצמתים ועליהם כתוב "מקלט", כדי שהנס ימצא את הדרך במהירות (מכות י"ב).
 התורה דואגת גם למי שטעה בלי כוונה - ומלמדת אותנו להיזהר מאוד בחיי אדם.

11. לפי רש"י, הכהן הגדול היה צריך להתפלל שלא יקרה דבר רע לעם. מה למדת מזה על אחריות של מנהיג (או של תלמיד בכיתה) כלפי אחרים?

תשובה: תשובה אישית; מנהיג אחראי לכל הציבור – גם להתפלל ולדאוג מראש שלא יקרו תקלות. גם אנחנו יכולים לשים לב לחברים ולהזהיר מסכנה.

מה למדנו?

ללויים ניתנו ארבעים ושמונה ערים, ומהן שש ערי מקלט – שלוש בעבר הירדן ושלוש בארץ כנען. מי שהרג בשגגה נס לעיר מקלט ונשאר בה עד מות הכהן הגדול. לפי רש"י, הכהן הגדול היה צריך להתפלל שתקלה כזאת לא תקרה בימיו.

פרשת מסעי

פרק לו: בנות צלפחד נישאות

נקרא בכתוב

(א) ויִקְרְבוּ רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי־גִלְעָד בֶּן־מְכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי יוֹסֵף וַיִּדְבְּרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי הַנְּשָׂאִים רָאשֵׁי אָבוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: **(ב)** וַיֹּאמְרוּ אֶת־אֲדֹנֵי צֹהַ ה' לָתֵת אֶת־הָאָרֶץ בְּנִחְלָה בְּגוֹרָל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲדֹנֵי צֹהַ ה' לָתֵת אֶת־נַחֲלַת צִלְפַּחַד אֲחִינוּ לְבָנֵינוּ: **(ג)** וְהָיוּ לְאֶחָד מִבְּנֵי שִׁבְטֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים וְנִגְרָעָה נַחֲלָתוֹ מִנַּחֲלַת אֲבֹתֵינוּ וְנוֹסֵף עַל נַחֲלַת הַמָּטָה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִגִּרָל נַחֲלָתוֹ יִגְרַע: **(ד)** וְאִם־יִהְיֶה הַיָּבֵל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנוֹסֵפָה נַחֲלָתוֹ עַל נַחֲלַת הַמָּטָה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחֲלַת מָטָה אֲבֹתֵינוּ יִגְרַע נַחֲלָתוֹ:

(במדבר פרק לו", פסוקים א'-ד')

נקרא בכתוב

(ה) וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־פִּי ה' לֵאמֹר כֵּן מָטָה בְּנֵי־יוֹסֵף דְּבָרִים: **(ו)** זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צֹהַ ה' לְבָנוֹת צִלְפַּחַד לֵאמֹר לְטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אַךְ לְמִשְׁפַּחַת מָטָה אֲבִיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים: **(ז)** וְלֹא־תִסָּב נַחֲלָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמָּטָה אֶל־מָטָה כִּי אִישׁ בְּנִחְלַת מָטָה אֲבֹתָיו יִדְבְּקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: **(ח)** וְכָל־בֵּית יִרְשֶׁת נַחֲלָה מִמָּטוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחָד מִמִּשְׁפַּחַת מָטָה אֲבִיהֶם תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבֹתָיו: **(ט)** וְלֹא־תִסָּב נַחֲלָה מִמָּטָה לְמָטָה אַחֵר כִּי־אִישׁ בְּנִחְלָתוֹ יִדְבְּקוּ מָטוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

(במדבר פרק לו", פסוקים ה'-ט')

מילים קשות

תחסר, תיפחת.

ונִגְרָעָה

מָטָה	שבת.
לְטוֹב בְּעֵינֵיהֶם	למי שירצו.
לֹא־תִסֵּב נַחֲלָה	הנחלה לא תעבור.
יִדְבְּקוּ	יישארו צמודים, יחזיקו.

נבין את הכתוב

1. מאיזה שבת היו ראשי האבות שבאו אל משה? (פסוק א) משבט מנשה – ממשפחות בני יוסף
2. ממה חששו ראשי האבות? שאם בנות צלפחד יינשאו לבני שבט אחר, נחלתן תעבור לשבט האחר ותיגרע מנחלת שבטם
3. מה ענה משה על פי ה' העתק מפסוק ה. "כֹּן מָטָה בְּנֵי־יוֹסֵף דְּבָרִים"
4. מה ציווה ה' לבנות צלפחד? לִינְשֹׂא לְמִי שִׁירְצוּ – "אֲךָ לְמִשְׁפַּחַת מָטָה אֲבִיהֶם"
5. מה הייתה מטרת הציווי? העתק מפסוק ז. "וְלֹא־תִסֵּב נַחֲלָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמָּטָה אֶל־מָטָה"
6. האם בנות צלפחד קיימו את הציווי? הוכח מפסוק י. כֹּן – "כָּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת־מֹשֶׁה כֹּן עָשׂוּ בְנוֹת צִלְפָּחַד"

רש"י מפרש

השווה: בפרק כז, א כתוב: "מַחֲלָה נָעָה וְחִגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה". בפרק לו, יא כתוב: "מַחֲלָה תִרְצָה וְחִגְלָה וּמִלְכָּה וְנָעָה".

רש"י מפרש

מַחֲלָה תִרְצָה וְגוֹמֵר – כָּאֵן מִנְאֵן לְפִי גִדְלָתָן זֶה מִזֹּו בְּשָׁנִים, וְנִשְׂאוּ כְּסֻדֵּר תּוֹלְדוֹתָן; וּבְכָל הַמִּקְרָא מִנְאֵן לְפִי חֻקֵּיהֶן (ב"ב ק"כ ע"א). וּמִגִּיד שֶׁשְּׂקוּלוֹת זֶה כְּזֹו (ספרי קלג).

7. מה קשה לרש"י? מדוע סדר השמות של בנות צלפחד כאן שונה מן הסדר בשאר המקומות

8. לפי רש"י, לפי מה נמנו השמות כאן, ולפי מה בשאר המקראות?

היכן?	לפי מה נמנו?
כאן (פרק לו)	<u>לפי גילן – מן הגדולה לקטנה, וכך נישאו</u>
בשאר המקומות	<u>לפי חכמתן</u>

9. מה עוד מלמד רש"י מכך שהסדר משתנה? "שְׂשֻׁקוֹלוֹת זֶה כְּזֹו" – כולן שוות בחשיבותן

סוף ספר במדבר

נקרא בכתוב

(יג) אֱלֹהֵי הַמִּצְוֹת וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' בְּיַד־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ:

(במדבר פרק ל"ו, פסוקים י"ג-י"ה)

10. היכן נאמרו המצוות והמשפטים שבסוף ספר במדבר? "בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ"

מִן הַכְּתוּב אֵל הַחַיִּים

נקודה למחשבה

הידעת? חז"ל אמרו שהציווי להינשא רק בתוך השבט היה לדור שנכנס לארץ בלבד. בט"ו באב הותר לשבטים להתחתן זה עם זה – ולכן ט"ו באב הוא יום שמחה (תענית ל ע"ב). ראשי האבות שמרו על נחלת השבט, ובנות צלפחד שמחו לקיים את דבר ה'.

11. ראשי בני גלעד לא כעסו ולא רבו – הם באו אל משה והציגו את חששם, ומשה אמר: "כֵּן ... דְּבָרִים". מה אפשר ללמוד מכך על הדרך הנכונה להעלות בעיה?

תשובה: תשובה אישית; לפנות בכבוד אל מי שיכול להכריע, להסביר את החשש בשקט, ולקבל את ההכרעה. גם משה הודה שהם צודקים.

מה למדנו?

ראשי משפחת בני גלעד חששו שנחלת בנות צלפחד תעבור לשבט אחר. ה' ציווה שבנות צלפחד יינשאו למי שירצו – אך בתוך שבטן, כדי שהנחלה לא תעבור משבט לשבט. בנות צלפחד עשו כאשר ציווה ה', ובכך מסתיים ספר במדבר.

פרשת מסעי

חזרה – פרשת מסעי

נכון / לא נכון + תיקון

משפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
משה כתב את מוצאי בני ישראל למסעיהם על פי ה'.	<u>נכון</u>	-
בני ישראל נסעו ממקום למקום בכל שבוע במשך ארבעים שנה.	<u>לא נכון</u>	ב-38 שנה נסעו רק עשרים מסעות (רש"י)
הגבול המערבי של הארץ הוא נהר הירדן.	<u>לא נכון</u>	הים הגדול
מי שהרג בשגגה נס לעיר מקלט.	<u>נכון</u>	-
בנות צלפחד נישאו לבני שבט יהודה.	<u>לא נכון</u>	לבני דודיהן, ממשפחות בני מנשה

השלם את המשפטים

מחסן מילים

חֲסָדִיו • מְצוֹת • הַכֶּהוּ הַגָּדוֹל • אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה • מִטָּה

1. לפי רש"י, המסעות נכתבו "לְהוֹדִיעַ חֲסָדִיו" שֶׁל מָקוֹם.

2. הגבולות נכתבו כי הרבה מְצוֹת נוהגות רק בארץ.

3. ללוויים ניתנו אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה ערים.

4. הרוצח בשגגה יושב בעיר המקלט עד מות הַכֶּהוּ הַגָּדוֹל.

5. "וְלֹא־תִסַּב בְּחֶלֶה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּטָּה אֶל־מִטָּה".

מתח קו

מה קרה שם?	מקום
אהרן הכהן נפטר שם	רַעַמְסֵס
ממנו יצאו ממצרים	אֵילִם
חנו שם לפני הכניסה לארץ	הַר הָהָר
שתים עשרה עינות מים ושבעים תמרים	עֲרֶבֶת מוֹאָב

תשובה: רעמסס - ממנו יצאו ממצרים • אילם - שתיים עשרה עינות מים ושבעים תמרים • הור ההר - אהרן הכהן נפטר שם • ערבות מואב - חנו שם לפני הכניסה לארץ

סיכום ספר במדבר – סדר האירועים

מספר את האירועים לפי סדרם בספר במדבר - מ-1 עד 8.

מספר	האירוע
<u>3</u>	חטא המרגלים
<u>7</u>	בני גד ובני ראובן מבקשים את ארץ הגלעד
<u>1</u>	המפקד במדבר סיני ודגלי השבטים
<u>4</u>	מחלוקת קרח ועדתו
<u>6</u>	בלק שולח את בלעם לקלל את ישראל
<u>2</u>	הקדשת הלויים והדלקת המנורה
<u>8</u>	רשימת המסעות וגבולות הארץ
<u>5</u>	מי מריבה

שאלת חשיבה

6. ספר במדבר מתחיל במפקד במדבר סיני ומסתיים בערבות מואב, מול הארץ. מה השתנה בעם במהלך ארבעים השנים? כתוב שני דברים.

תשובה: תשובה אישית; למשל: דור יוצאי מצרים מת במדבר, וקם דור חדש שייכנס לארץ; מרים ואהרן נפטרו, ויהושע מונה למנהיג אחרי משה; העם עבר מנדודים במדבר אל ההכנה לכניסה לארץ - גבולות, נחלות וערי מקלט.

סיימנו את ספר במדבר!

חומש במדבר

כיתה ה' • כל הספר • מחוון למורה

בחוברת:

חזרה

לדיון ערכי

רש"י מפרש

מילים קשות

נקרא בכתוב

בְּרִכָּה ה' וַיִּשְׁמְרֵךְ

(במדבר ו', כ"ד)